

INCIPIT LIBER VAIEDABBER ID EST NUMERI

Contents

INCIPIIT LIBER VAIEDABBER ID EST NUMERI

1 Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in tabernaculo foederis, prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens: ² Tollite summam universæ congregationis filiorum Israël per cognationes et domos suas, et nomina singulorum, quidquid sexus est masculini ³ a vigesimo anno et supra, omnium virorum fortium ex Israël, et numerabitis eos per turmas suas, tu et Aaron. ¹ ⁴ Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis, ² ⁵ quorum ista sunt nomina: de Ruben, Elisur, filius Sedeur; ³ ⁶ de Simeon, Salamiel filius Surisaddai; ⁴ ⁷ de Juda, Nahasson filius Aminadab; ⁵ ⁸ de Issachar, Nathanaël filius Suar; ⁶ ⁹ de Zabulon, Eliab filius Helon; ⁷ ¹⁰ filiorum autem Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud; de Manasse, Gamaliel

¹ + **1.3 Omnium virorum.** ORIG., hom. 1 in Num. Alias LXX: Omnis qui procedit in virtute Israël, etc. Qui ergo procedit, etc., usque ad per fidem evangelicam et apostolicam traditur.

² + **1.4 Principes tribuum,** etc. AUG., quæst. 1 in Num. Quid est quod singulos de singulis tribubus eligi jubet principes, etc., usque ad ut vocentur.

³ + **1.5 De tribu Ruben.** RAB. in Num., tom. 2. Moraliter Ruben primogenitus Israël, etc., usque ad cor unum et anima una. RAB., ibid. Princeps tribus Ruben eos generaliter significat, etc., usque ad continentium, virginum, et utriusque sexus curam gerens.

⁴ + **1.6 De tribu Simeon.** RAB. Simeon generaliter omnes obedientes, etc., usque ad dicentes: Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis Psal. 122..

⁵ + **1.7 De tribu Juda.** ID. Possunt significari in Juda omnes qui recte invocant nomen Domini, nec sensu nec verbo dissentientes a norma fidei: quorum merito Naasson princeps est, qui scilicet non solum alios prædicando instruit, sed etiam virulenta vitiorum jacula corpus suum castigando in semetipso interficit, secundum illud: Castigo corpus meum et in servitutum redigo, etc. I Cor. 9.. Allegorice, Juda, de quo reges, qui interpretatur confessio vel laudatio, hic populum significat Ecclesiæ, cujus caput est leo de tribu Juda, id est, Christus. Vere enim fidei laudatio vel confessio, id est, recta prædicatio, tantum in Ecclesia est. Naasson ergo, id est serpentinus, vel augurium, filius Aminadab, scilicet spontanei populi, Salvator intelligitur de patriarchis, Deo devotis famulis, genitus, qui per mortem suam destruxit diabolum. In serpente enim, unde primum mortis causa, id est peccatum, processit, mors figuratur. Unde: Sicut exaltavit Moyses serpentem in deserto, sic exaltari oportet filium hominis, etc. Joan. 3..

⁶ + **1.8 De tribu Issachar.** ID. Issachar monachos non incongrue exprimit, qui, omnibus mundi negotiis spretis, dono Dei, id est Spiritu sancto protegente, præmium æternum districta vita, voluptate mortificata, quærunt, et pompam mundi calcantes, humilia amplectentes, soli Deo placere eupiunt. Nathanæl filius Suar. Qui pie exercent se ut mercedem in cœlis accipiant, eorum princeps est Nathanæl, id est Deus meus vel donum Dei, Filius Suar, id est pusilli Christi, scilicet qui inter homines pusillus apparuit: ipse enim dux et ipse merces.

⁷ + **1.9 De tribu Zabulon.** ID. Zabulon patientes figurat, etc., usque ad contra hæreticos scilicet et schismaticos.

filius Phadassur; ⁸ ¹¹ de Benjamin, Abidan filius Gedeonis; ⁹ ¹² de Dan, Ahiezer filius Ammisaddai; ¹⁰ ¹³ de Aser, Phegiel filius Ochran; ¹¹ ¹⁴ de Gad, Eliasaph filius Duel; ¹² ¹⁵ de Nephthali, Ahira filius Enan. ¹³ ¹⁶ Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus et cognationes suas, et capita exercitus Israël, ¹⁴ ¹⁷ quos tulerunt Moyses et Aaron cum omni vulgi multitudine: ¹⁸ et congregaverunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, et domos, ac familias, et capita, et nomina singulorum a vigesimo anno et supra, ¹⁵ ¹⁹ sicut præceperat Dominus Moysi. Numeratique sunt in deserto Sinai. ²⁰ De Ruben primogenito Israëlitis per generationes et familias ac domos suas, et nomina capitum singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno et supra, procedentium ad bellum, ²¹ quadraginta sex millia quingenti. ²² De filiis Simeon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina et capita

⁸ + **1.10 Joseph.** Idem Joseph, pater duarum tribuum, Christum significat, Patrem populorum duorum et lapidem angularem. Ephraim minor, Manasse primogenito prælatus, gentilem populum Judaico prælatus. Unde: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israël Matth. 8.. Elisama. Elisama Christum significat, de quo dicitur: Factus est obediens Patri usque ad mortem, etc. Philip. 2.. Qui de se ait: Quæ audivi ab eo hæc loquor in mundo Joan. 8.. Hic est filius Ammiud, id est populi inclyti, de stirpe scilicet regum, patriarcharum et prophetarum. RAB. Elisama princeps in tribu Ephraim, significat eos qui attente verbum Dei audiunt corde bono et optimo, et fructum afferunt in patientia. Manasses, etc. Obliviosus, ea scilicet quæ retro sunt obliviscens et in anteriora se extendens: ut acci piat coronam vitæ, quam retribuet Deus diligentibus se Philip. III; Jac. 1.. Gamaliel. Gamaliel, reddidit mihi Deus, filius Phadassur, id est redemptionis validæ, princeps est in tribu Manasse, qui interpretatur oblitus, vel obliviosus: cum Christus quem ad vocandum populum Judaicum Pater in mundum misit in regno suo gentem obliviosam invenit. Oblitus est enim Israël creatoris sui. Non tamen omnes perierunt, sed cum plenitudo gentium intraverit, omnis Israël salvus fiet Rom. 11..

⁹ + **1.11 De tribu Benjamin.** Benjamin Jerusalem significat, quæ est in tribu sua: cujus populus, secundum prophetiam Rachel, Bennoni, id est filius doloris fuit, quia gravi dolore matrem affecit. Sanguinem enim prophetarum fudit, et in Christi necem conspirans ait: Sanguis ejus super nos et super filios nostros Matth. 27.. In credentibus vero, juxta patris prophetiam, filius dextræ. Benjamin quoque gentilem populum potest significare, qui filius doloris fuit Christianos persequendo. Filius etiam dextræ potest dici, quia in judicio ad dexteram Dei erit, vel quia dextera, id est bona opera, facit. Hujus populi Abidan, id est pater meus, judex, filius Gedeonis, qui interpretatur tentatio iniquitatis vel humilitatis; princeps est: quia Christus quem humilem Judæus sprexit et diabolus inique tentavit caput est credentium, et judex venturus vivorum et mortuorum. Moraliter, Benjamin, filius dextræ, significat eos qui fortiter pugnant contra inimicos, et fortiter premunt tentationis stimulos, nec femineum aliquid vel molle in se dominari permittunt.

¹⁰ + **1.12 De tribu Dan.** Dan judicium, vel judicans. Hi sunt qui omnia discrete agunt, qui Abiezer, id est fratrem adiutorem, sibi principem constituunt: quia secundum Patrum regulam omnia faciunt, vel omnia bona sua Deo tribuunt. RAB., ubi supra. Dan, etc., usque ad societatem spiritalis gratiæ hortantur.

¹¹ + **1.13 De tribu Aser.** ID. Aser, etc., usque ad retribuetur enim eis in resurrectione justorum.

¹² + **1.14 De tribu Gad.** ID. Allegorice, etc., usque ad unde: Gallus succinctus lumbos et aries, nec est rex qui resistat ei Prov. 30..

¹³ + **1.15 De tribu Nephthali.** Nephthali, etc., usque ad unde: Jam non dicam vos servos, sed amicos, etc. Joan. 15..

¹⁴ + **1.16 Per cognationes.** AUG., quæst. 2 in Num. Merito quæritur quare, etc., usque ad et novum quatuor Evangelii.

¹⁵ + **1.18 A vicesimo.** ISID. A vicesimo anno numerantur, qui ad bellum eliguntur, quia ab hac ætate contra unumquemque vitiorum bella nascuntur. Ideoque ad pugnam eliguntur, ut pugnent contra libidinem, ne luxuria superentur.

singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno et supra, procedentium ad bellum, ²³ quinquaginta novem millia trecenti. ²⁴ De filiis Gad per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra, omnes qui ad bella procederent, ²⁵ quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta. ²⁶ De filiis Juda per generationes et familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ²⁷ recensiti sunt septuaginta quatuor millia sexcenti. ²⁸ De filiis Issachar, per generationes et familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui ad bella procederent, ²⁹ recensiti sunt quinquaginta quatuor millia quadringenti. ³⁰ De filiis Zabulon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ³¹ quinquaginta septem millia quadringenti. ³² De filiis Joseph, filiorum Ephraim per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ³³ quadraginta millia quingenti. ³⁴ Porro filiorum Manasse per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ³⁵ triginta duo millia ducenti. ³⁶ De filiis Benjamin per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ³⁷ triginta quinque millia quadringenti. ¹⁶ ³⁸ De filiis Dan per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ³⁹ sexaginta duo millia septingenti. ⁴⁰ De filiis Aser per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ⁴¹ quadraginta millia et mille quingenti. ⁴² De filiis Nephthali per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, ⁴³ quinquaginta tria millia quadringenti. ⁴⁴ Hi sunt, quos numeraverunt Moyses et Aaron, et duodecim principes Israël, singulos per domos cognationum suarum. ⁴⁵ Fueruntque omnis numerus filiorum Israël per domos et familias suas a vigesimo anno et supra, qui poterant ad bella procedere, ⁴⁶ sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta. ⁴⁷ Levitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. ⁴⁸ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁴⁹ Tribum Levi noli numerare, neque pones summam eorum cum filiis Israël: ⁵⁰ sed constitue eos super tabernaculum testimonii et cuncta vasa ejus, et quidquid ad cæremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia ejus: et erunt in ministerio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur. ⁵¹ Cum proficiscendum fuerit, deponent Levitæ tabernaculum; cum

¹⁶ + 1.37 **Triginta quinque millia.** Boni conjugati, quia ad significandum tricenarium index et pollex blando osculo continguntur. Unde aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud vero centesimum.

castrametandum, erigent. Quisquis externorum accesserit, occidetur. ¹⁷ ⁵² Metabuntur autem castra filii Israël unusquisque per turmas et cuneos atque exercitum suum. ¹⁸ ⁵³ Porro Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israël, et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. ⁵⁴ Fecerunt ergo filii Israël juxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi. ¹⁹

2 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ²⁰ ² Singuli per turmas, signa, atque vexilla, et domos cognationum suarum, castrametabuntur filii Israël, per gyrum tabernaculi foederis. ²¹ ³ Ad orientem Judas figet tentoria per turmas exercitus sui: eritque princeps filiorum ejus Nahasson filius Aminadab. ⁴ Et omnis de stirpe ejus summa pugnantium, septuaginta quatuor millia sexcenti. ⁵ Juxta eum castrametati sunt de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanaël filius Suar. ⁶ Et omnis numerus pugnatorum ejus quinquaginta quatuor millia quadringenti. ⁷ In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon. ⁸ Omnis de stirpe ejus exercitus pugnatorum, quinquaginta septem millia quadringenti. ⁹ Universi qui in castris Judæ enumerati sunt, fuerunt centum octoginta sex millia quadringenti: et per turmas suas primi egredientur. ²² ¹⁰ In castris filiorum Ruben ad meridianam plagam erit princeps Elisur filius Sedeur. ²³ ¹¹ Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta sex millia quingenti. ¹² Juxta eum castrametati sunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. ¹³ Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quinquaginta novem millia trecenti. ¹⁴ In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel. ¹⁵ Et cunctus exercitus pugnatorum ejus,

¹⁷ + **1.51 Cumque proficiscendum**, etc. Id est, sermone et exemplo disponent, quomodo quisque humiliatus in profectu virtutum gradiatur. Quisquis externorum, etc. AUG., quæst. 3. Alienigena qui accesserit, moriatur. Hic alienigena intelligendus est etiam de illis filiis Israël, etc., usque ad ut allophyli appellentur quasi aliarum tribuum homines. Allegorice. Qui ad sacrum ministerium indignus accedit, pœnam præsumptionis non evadit: Nemo enim debet sibi sumere honorem, nisi qui vocatur a Deo, tanquam Aaron Hebr. 5.. Unde Ozias, qui sacerdotium usurpavit, lepra percussus est.

¹⁸ + **1.52 Unusquisque per turmas**, etc. ORIG., hom. 2 in Num. Unusquisque secundum signa sua, etc., usque ad si nihil inquietum, nihil inordinatum, nihil inhonestum inveniat in nobis.

¹⁹ + **1.54 Septingenti**. Spiritualibus donis provecti, et ad dexteram Dei locandi. Centenarius enim numerus primus in dexteram computatur, pollice et indice in coronam flexis; unde: Jam dextera computat annos. RAB. in Num., tom. 2. In tribu Levi, etc., usque ad quasi humeris laboris et patientiæ Ecclesiam portant.

²⁰ + **2.1 Locutusque est Dominus**. ORIG., hom. 2 in Num. Homo secundum ordinem suum, etc., usque ad et nihil secundum ordinem gerere. ID. Unusquisque nostrum, etc., usque ad ne propter eum nomen Dei blasphemetur. ID. Secundum sua signa, etc. Quibus scilicet cujusque proprietas designatur, etc., usque ad quanto magis reliqui homines propria signa in motibus animorum et animæ virtutibus gerunt?

²¹ + **2.2 Per gyrum tabernaculi**, etc. RAB. in Num. Circa tabernaculum, etc., usque ad quorum precibus et doctrina munitur Ecclesia.

²² + **2.9 Universi qui in castris Judæ**. His tribubus Judas præsidet, scilicet regalis tribus, de qua ortus est Christus, humani generis rex et salvator.

²³ + **2.10 Meridianam plagam erit princeps**. Hæc significat antiquam Dei plebem, quæ lucem Evangelii, vel legis suscipiens, amore Conditoris fervebat.

qui numerati sunt, quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta. ¹⁶ Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centum quinquaginta millia et mille quadringenti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur. ¹⁷ Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia Levitarum, et turmas eorum: quomodo erigetur, ita et deponetur. Singuli per loca et ordines suos proficiscentur. ²⁴ ¹⁸ Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud. ²⁵ ¹⁹ Cunctus exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti. ²⁰ Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. ²¹ Cunctusque exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, triginta duo millia ducenti. ²² In tribu filiorum Benjamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis. ²³ Et cunctus exercitus pugnatorum ejus, qui recensiti sunt, triginta quinque millia quadringenti. ²⁴ Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo millia centum per turmas suas: tertii proficiscentur. ²⁵ Ad aquilonis partem castrametati sunt filii Dan: quorum princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. ²⁶ ²⁶ Cunctus exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, sexaginta duo millia septingenti. ²⁷ Juxta eum fixere tentoria de tribu Aser: quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran. ²⁸ Cunctus exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, quadraginta millia et mille quingenti. ²⁹ De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. ³⁰ Cunctus exercitus pugnatorum ejus, quinquaginta tria millia quadringenti. ³¹ Omnes qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem millia sexcenti: et novissimi proficiscentur. ³² Hic numerus filiorum Israël, per domos cognationum suarum et turmas divisi exercitus, sexcenta tria millia quingenti quinquaginta. ³³ Levitæ autem non sunt numerati inter filios Israël: sic enim præceperat Dominus Moysi. ³⁴ Feceruntque filii Israël juxta omnia quæ mandaverat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas, et profecti per familias ac domos patrum suorum.

3Hæ sunt generationes Aaron et Moysi in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. ² Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus ejus Nadab, deinde Abiu, et Eleazar, et Ithamar. ³ Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, et quorum repletæ et consecratæ manus ut

²⁴ + **2.17 Levabitur autem tabernaculum testimonii**, etc. Tabernaculi erectio vel depositio Ecclesiæ situm significat, quæ in credentibus erigitur, in negantibus deponitur, in quibusdam ordinibus sacris sublimatur, in aliis judicio sacerdotum excommunicatione humiliatur. Ad occidentalem plagam erunt, etc. RAB. in Num., tom. 2. Dicamus adhuc aliquid quod adjuvet lectorem, etc., usque ad ut secure possint divinum implere officium.

²⁵ + **2.18 Occidentalem**. Hæc plaga utrumque parietem tabernaculi in se recipiens, in se jungendo consummat, et consummationem Ecclesiæ in fine mundi significat, quando in fructu bonorum operum probabuntur electi, in oblivionem mortis tradentur impii, ad dexteram Dei locabuntur justii.

²⁶ + **2.25 Ad aquilonis partem castrametati sunt filii Dan**. Hæc plaga significat multitudinem gentium usque ad Christum frigore infidelitatis torpentem, sed repulsis Judæis judicio Dei in Ecclesia dilatata æternam beatitudinem exspectat.

sacerdotio fungerentur. ²⁷ ⁴ Mortui sunt enim Nadab et Abiu cum offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis: functique sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar coram Aaron patre suo. ⁵ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁶ Applica tribum Levi, et fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, et excubent, ²⁸ ⁷ et observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii, ⁸ et custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerio ejus. ⁹ Dabisque dono Levitas ¹⁰ Aaron et filiis ejus, quibus traditi sunt a filiis Israël. Aaron autem et filios ejus constitues super cultum sacerdotii. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur. ²⁹ ¹¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹² Ego tuli Levitas a filiis Israël pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israël, eruntque Levitæ mei. ³⁰ ¹³ Meum est enim omne primogenitum: ex quo percussi primogenitos in terra Ægypti, sanctificavi mihi quidquid primum nascitur in Israël: ab homine usque ad pecus, mei sunt. Ego Dominus. ¹⁴ Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, dicens: ¹⁵ Numera filios Levi per domos patrum suorum et familias, omnem masculum ab uno mense et supra. ³¹ ¹⁶ Numeravit Moyses, ut præceperat Dominus, ¹⁷ et inventi

²⁷ + **3.3 Sacerdotum qui uncti sunt**, etc. RAB. in Num., tom. 2. Quatuor filii Aaron, etc., usque ad igne divinæ ultionis consumuntur.

²⁸ + **3.6 Applica tribum**. AUG., quæst. 4 in Num. Accipe tribum Levi, etc., usque ad in aliis circumquaque castris filiorum Israël.

²⁹ + **3.10 Externus**. ID. Alienigena qui tetigerit, morietur. Quærendum quomodo dixerit, etc., usque ad hinc enim loquebatur.

³⁰ + **3.12 Ego tuli Levitas**. ID., quæst. 6. Quid est quod Levitas, etc., usque ad nec pro his computari posteros Levitarum vel pecorum eorum. ORIG. hom. 3 in Num. Ego assumpsi Levitas de medio filiorum Israël pro omni primogenito, etc. Levitæ assumuntur pro primogenitis, etc., usque ad ut sit plus pro primogenito assumi, quam primogenitum nasci. LXX: Ex medio filiorum Israël, etc. Tertius est Levi inter filios Israël, de quo ergo medio assumuntur Levitæ? Invenio Sunamitem fiducialiter regi Israël respondentem: In medio populi mei ego habito IV Reg. 4.. Et de Christo Joannem dicentem: Medius vestrum stat, quem vos nescitis. Puto ergo eum qui nunquam declinaverit ad dexteram vel ad sinistram, dici posse medium stare, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus Isa. 53.. Et quia semper stat, medius stare dicitur. Qui vero imitator ejus est, sicut Sunamitis, stare quidem non dicitur, quia aliquando aut ad dexteram inclinatur, aut ad sinistram, Nemo enim mundus a sorde, nec si unius diei fuerit vita ejus Job 15.: habitare tamen dicitur in medio populi. Levitæ ergo assumuntur de medio filiorum Israël. Levitæ enim sunt, qui non cognoverunt dexteram et sinistram suam, sed sequentes Mosen, id est, legem Dei, non pepercerunt patri vel matri. Et tu ergo si, veniente tentatione et ira peccati, nec inclineris ad dexteram vel ad sinistram, non prævariceris legem Dei, sed stes medius fixus et stabilis, nec curves genua tua peccato, nec pecudis caput, scilicet, stultitiæ sequaris imaginem: assumeris de medio filiorum Israël, et in primitivorum numero collocaberis. Aperit. Non quicumque aperuit vulvam, primatu dignus est, unde: Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero, locuti sunt falsa Psal. 57.. Quomodo enim quis errare potuit a via Dei, statim ut de ventre matris exivit? Aut quomodo potuit falsa loqui nuper editus puer? Necessarium est ergo ventrem et vulvam talem requirere cui possit convenire, Alienati sunt peccatores a vulva, etc. Et illa erit vulva, quam aperit omnis primitivus qui sanctificatur Domino. Aperuit Dominus vulvam Liæ quæ erat clausa, et peperit patriarchas; similiter et Rachel ut pareret etiam ipsa cujus visus erat perspicax et decorus aspectus Gen. 29, 30.. In multis vero Scripturæ locis invenies aperiri vulvas, quarum si singulas pro locis consideres, invenies quomodo errant peccatores a vulva, et alii aperientes vulvam sanctificantur in ordine primitivorum. Ex quo. ORIG. Quia non prius sanctificati sunt primogeniti Israël, etc., usque ad et in primitivorum ordine collocaret.

³¹ + **3.15 Numera filios Levi**. ID. Recenseamus attentius, etc., usque ad excubiisque perpetuis divina ministeria celebrant.

sunt filii Levi per nomina sua, Gerson et Caath et Merari. ³² ¹⁸ Filii Gerson: Lebni et Semei. ¹⁹ Filii Caath: Amram et Jesaar, Hebron et Oziel. ²⁰ Filii Merari: Moholi et Musi. ²¹ De Gerson fuere familiæ duæ, Lebnitica, et Semeitica: ²² quarum numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra, septem millia quingenti. ²³ Hi post tabernaculum metabuntur ad occidentem, ³³ ²⁴ sub principe Eliasaph filio Laël. ³⁴ ²⁵ Et habebunt excubias in tabernaculo fœderis, ²⁶ ipsum tabernaculum et operimentum ejus, tentorium quod trahitur ante fores tecti fœderis, et cortinas atrii: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi, et quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi et omnia utensilia ejus. ²⁷ Cognatio Caath habebit populos Amramitas et Jesaaritas et Hebronitas et Ozielitas. Hæ sunt familiæ Caathitarum recensitæ per nomina sua. ²⁸ Omnes generis masculini ab uno mense et supra, octo millia sexcenti habebunt excubias sanctuarii, ²⁹ et castrametabuntur ad meridianam plagam. ³⁵ ³⁰ Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel: ³¹ et custodient arcam, mensamque et candelabrum, altaria et vasa sanctuarii, in quibus ministratur, et velum, cunctamque hujuscemodi supellectilem. ³² Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis, erit super excubitores custodiæ sanctuarii. ³³ At vero de Merari erunt populi Moholitæ et Musitæ recensiti per nomina sua: ³⁴ omnes generis masculini ab uno mense et supra, sex millia ducenti. ³⁵ Princeps eorum Suriel filius Abihaiel: in plaga septentrionali castrametabuntur. ³⁶ ³⁶ Erunt sub custodia eorum tabulæ

³² + **3.17 Levi per nomina sua.** Levi additus vel assumptus. Hic est ordo doctorum, qui per gratiam Dei de mundo electus ad servitium divinum cœtibus angelorum unitur. Unde: Ego vos elegi de mundo Joan. 15.. Et alibi: Sed sunt sicut angeli Dei in cœlo Matth. 22.. Gerson et Caath et Merari. Tres filii Levi significant prædicatores sanctæ Trinitatis, confessione insignes, fide, spe et charitate mirabiles. Nec huic expositioni eorum nominum interpretatio aliquo modo repugnat, sed valde concordat. Interpretatur enim Gerson advena, Caath patientia, vel molares dentes. Merari amara, vel amaritudo; minister enim Dei advenam se et peregrinum in mundo cognoscit, et patiens est. Verbum Dei dente discretionis molit, secundum auditorum capacitates; et sæculum sibi amarum ostendens, alios a voluptatibus revocat. Hi ab uno mense numerantur, quia initium vitæ Deo debent consecrare, ne post multa scelera promoti faciant blasphemare nomen Dei, unde: Oportet episcopum irreprehensibilem esse, etc. I Tim. 3.

³³ + **3.23 Hi post tabernaculum metabuntur.** Filiorum Levi ordo conveniens ostenditur, ubi scilicet qui primi sunt in ordine, orientis plagam observent Moyses et Aaron cum filiis suis habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israël. Caathitæ, unde Moyses et Aaron orti sunt, meridianam plagam obtineant, sub cura Eleazari sacerdotis, qui major est filiis Aaron. Post hos Gersonitæ ad occidentalem plagam sub cura Eliasaph. Novissimi Meraritæ ad septentrionalem plagam, sub custodia Ithamar filii Aaron minoris. In his vero moraliter exprimitur quod ministri ecclesiæ debent diligenter ordinem suum servare, nec majora appetere quam proprius locus exposcit.

³⁴ + **3.24 Ad occidentem sub principe Eliasaph filio Laël.** Ubi dies clauditur, astra occidunt. In his significatur, quod ministri tabernaculi debent concupiscentiam fugere, carnalia desideria Dei adjutorio mortificare, diem ultimum et finem laboris expectare ut mortui mundo et viventes Deo dicere possint illud: Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesus Christi Gal. 6..

³⁵ + **3.29 Ad meridianam.** Hæc significat post lucem scientiæ perceptam, prædicatorem verbum patientiæ et solatii debere cum discretionem proximis impendere. Sub Eleazaro, id est Dei adjutorio, secundum illud: Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

³⁶ + **3.35 In plaga.** Extremi Meraritæ sub Ithamar qui interpretatur amarus, vel ubi palma plagam aquilonis sortiti sunt, ubi glacialis horror perdurat. In quo monentur Ecclesiæ ministri, ne

tabernaculi et vectes, et columnæ ac bases earum, et omnia quæ ad cultum hujuscemodi pertinent: ³⁷ columnæque atrii per circuitum cum basibus suis, et paxilli cum funibus. ³⁸ Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id est, ad orientalem plagam, Moyses et Aaron cum filiis suis, habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israël. Quisquis alienus accesserit, morietur. ³⁷ ³⁹ Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyses et Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra, fuerunt viginti duo millia. ³⁸ ⁴⁰ Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israël ab uno mense et supra, et habebis summam eorum. ⁴¹ Tollesque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israël: ego sum Dominus: et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israël. ⁴² Recensuit Moyses, sicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum Israël: ⁴³ et fuerunt masculi per nomina sua, a mense uno et supra, viginti duo millia ducenti septuaginta tres. ⁴⁴ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁴⁵ Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Israël, et pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitæ mei. Ego sum Dominus. ⁴⁶ In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israël, ⁴⁷ accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram sanctuarii (siclus habet viginti obolos): ³⁹ ⁴⁸ dabisque pecuniam Aaron et filiis ejus pretium eorum qui supra sunt. ⁴⁹ Tulit igitur Moyses pecuniam eorum, qui fuerant amplius, et quos redemerant a Levitis, ⁵⁰ pro primogenitis filiorum Israël, mille trecentorum sexaginta quinque siclorum juxta pondus sanctuarii: ⁵¹ et dedit eam Aaron et filiis ejus juxta verbum quod præceperat sibi Dominus.

4 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ² Tolle summam

securitate torpeant; quia licet per januam fidei jam in Ecclesiam intraverint, lumen scientiæ perceperint, desideria carnis mortificaverint, nondum tamen ad perfectam suavitatem, id est, ad æternam beatitudinem, pervenerunt. Restat aliquid amarum; cum illo certandum est, qui ad aquilonem dirigit solium suum, cujus duritiam molliri impossibile est; unde: Cor ejus indurabitur quasi lapis, etc. Isa. XIV; Job 21.. Cum autem superabitur, adepta palma exsultandum est et lætandum.

³⁷ + **3.38 Ad orientalem plagam.** Orientalis plaga ortum fidei significat, ubi Moyses, qui interpretatur assumptus de aqua, et Aaron mons fortitudinis, cum filiis suis castrametantur. Qui enim in Ecclesia præsent, quibus claves regni cœlestis commissæ sunt Matth. 6., debent introitus ordinem cognoscere, et aliis prædicare. Quia oportet quemque in lucem fidei per portam confessionis ad aquam baptismi intrare, ut de aqua assumptus sit filius adoptionis; et robore constantiæ gignens filios boni operis, introitum fidei, per quem in Ecclesiam ingressus est, diligenter custodiat, ne otiosus et inutilis abjiciatur.

³⁸ + **3.39 Viginti duo millia.** Apte numero viginti duorum Levitæ intitulantur. Hoc enim numero comprehenduntur Hebræa elementa: et, secundum quosdam, libri Veteris Testamenti. Ministri Dei hac præscriptione monentur, secundum legem Dei vivere et docere, nec ullo modo excedere. ORIG., hom. 4 in Num. Multæ sunt numerorum differentiæ, etc. usque ad etiam mysterium humanæ generationis exponitur.

³⁹ + **3.47 Quinque siclos.** Mystice, quisquis initium conversationis et voluntatis vult Deo consecrare, quinque sensus corporis debet diligenter custodire, ne per lasciviam in errorem aut immunda desideria defluat. Sed juxta siclum sanctuarii, qui est oboli 20, id est secundum decalogi doctrinam, quæ in duobus præceptis charitatis consistit, omnia opera sua referat in domum summi sacerdotis et filiorum ejus.

filiorum Caath de medio Levitarum per domos et familias suas, ⁴⁰ ³ a trigesimo anno et supra, usque ad quinquagesimum annum, omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo fœderis. ⁴¹ ⁴ Hic est cultus filiorum Caath: tabernaculum fœderis, et Sanctum sanctorum ⁵ ingredientur Aaron et filii ejus, quando movenda sunt castra, et deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo arcam testimonii, ⁶ et operient rursus velamine janthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum hyacinthinum, et inducent vectes. ⁴² ⁷ Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio, et ponent cum ea thuribula et mortariola, cyathos et crateras ad liba fundenda: panes semper in ea erunt: ⁴³ ⁸ extendentque desuper pallium coccineum, quod rursus operient velamento janthinarum pellium, et inducent vectes. ⁹ Sument et pallium hyacinthinum, quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis et cunctis vasis olei, quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt: ¹⁰ et super omnia ponent operimentum janthinarum pellium, et inducent vectes. ¹¹ Necnon et altare aureum involvent hyacinthino vestimento, et extendent desuper operimentum janthinarum pellium, inducentque vectes. ⁴⁴ ¹² Omnia vasa, quibus ministratur in sanctuario, involvent hyacinthino pallio, et extendent desuper operimentum janthinarum pellium, inducentque vectes. ¹³ Sed et altare mundabunt cinere, et involvent illud purpureo vestimento, ¹⁴ ponentque cum eo omnia vasa, quibus in ministerio ejus utuntur, id est, ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos et batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine janthinarum pellium, et inducent vectes. ¹⁵ Cumque involverint Aaron et filii ejus sanctuarium et omnia vasa ejus in

⁴⁰ + **4.2 Tolle summam.** ORIG. Cum in tres ordines dividantur filii Levi, etc., usque ad et purioribus sensibus et liberis a sæcularibus indicamus. ID. Alia littera, etc., usque ad ut faciat opera in tabernaculo testimonii.

⁴¹ + **4.3 In taber.** ID. Tabernaculum testimonii, etc., usque ad non ab Isrælitis sed a Levitis. Invoientque eo arcam. Ne forte aliqui videant nudam et moriantur. Exterminatur enim qui inefabilia sacramenta contingit, nisi meritis et scientia in sacerdotii gradum promotus fuerit. ORIG., hom. 4 in Num. Septem quædam species numerantur, etc., usque ad alii autem hæc operata videant, imo velata in humeris portent.

⁴² + **4.6 Et operient.** Filii Aaron sacerdotes, quibus omnia nuda et aperta videre concessum est.

⁴³ + **4.7 Panes semper.** AUG., quæst. 7 in Num. Et panes qui semper super eam erunt. Non utique iidem semper, sed similes eorum, quia illi auferebantur, et recentes quotidie ponebantur, dum tamen sine panibus mensa non relinqueretur. Ideo dixit, qui semper super eam erunt, id est, quia semper panes, non quia illi semper.

⁴⁴ + **4.11 Nec non et altare.** Alia littera: et super altare aureum adoperient vestimentum hyacinthinum: et adoperient illud operimento pelliceo ianthino. Posset ista locutio videri, quam velut absurdam et non integram Latini interpretes transferre voluerunt, id est super altare aureum adoperient vestimentum hyacinthinum, tanquam debuerit dici, et altare aureum adoperient vestimento hyacinthino: non adoperient vestimentum hyacinthinum. Hoc videtur significare quod ipsum vestimentum hyacinthinum aliunde adoperiretur. Sed mihi videtur non tam genus locutionis esse, quam subobscurus sensus; hoc enim intelligi potest: super altare aureum adoperient vestimentum hyacinthinum, ut ipsum vestimentum hyacinthinum alia re operiendum præceperit, quod vestimentum jam super altare esset, ac si breviter utrumque complecteretur, ut vestimento hyacinthino altare operiendum, et vestimentum hyacinthinum alio tegmine operiendum. Subjunctum denique unde operiri vellet vestimentum hyacinthinum, cum adjecit: et adoperient illud operimento pelliceo ianthino.

commotione castrorum, tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta: et non tangent vasa sanctuarii, ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath in tabernaculo foederis: ⁴⁵ ¹⁶ super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, et compositionis incensum, et sacrificium, quod semper offertur, et oleum unctionis, et quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniumque vasorum, quæ in sanctuario sunt. ¹⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ¹⁸ Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum: ⁴⁶ ¹⁹ sed hoc facite eis, ut vivant, et non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron et filii ejus intrabunt, ipsique disponent opera singulorum, et dividunt quid portare quis debeat. ²⁰ Alii nulla curiositate videant quæ sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur. ⁴⁷ ²¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²² Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias et cognationes suas, ²³ a triginta annis et supra, usque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo foederis. ⁴⁸ ²⁴ Hoc est officium familiæ Gersonitarum, ²⁵ ut portent cortinas tabernaculi et tectum foederis, operimentum aliud, et super omnia velamen janthinum tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi foederis, ²⁶ cortinas atrii, et velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, et vasa ministerii, ²⁷ jubente Aaron et filiis ejus, portabunt filii Gerson: et scient singuli cui debeant oneri mancipari. ²⁸ Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. ²⁹ Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum recensebis, ³⁰ a triginta annis et supra, usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum foederis testimonii. ³¹ Hæc sunt onera eorum: portabunt tabulas tabernaculi et vectes ejus, columnas ac bases earum, ³² columnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt. ³³ Hoc est officium familiæ Meraritarum et ministerium in tabernaculo foederis: eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. ³⁴ Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogæ filios Caath per cognationes et domos patrum suorum, ³⁵ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui

⁴⁵ + **4.15 Tunc intrabunt filii Caath.** ORIG., hom. 4. Qui licet non sint sacerdotes, etc., usque ad cuius hæreditatem præstabit nobis Dominus noster Jesus Christus.

⁴⁶ + **4.18 Nolite perdere.** ORIG. Nolite exterminare plebem Caath, etc. Intellige prius collocationem tabernaculi, etc., usque ad humeri autem opera significant.

⁴⁷ + **4.20 Alii nulla,** etc. ORIG. In Ecclesiasticis quoque observationibus, etc., usque ad et in opus proferri ratio poposcerit.

⁴⁸ + **4.23 A triginta.** Tricenarius, qui denario ter multiplicato componitur, integritatem fidei et perfectionem operis significat, sine quibus nemo accedere debet ad divina ministeria. Joseph tricenarius Ægypti suscepit gubernacula Gen. 11., et David regnum, quod septuagenarius, id est, perpetua quiete dignus complevit III Reg. 2.. Et Ezechiel prophetiæ dona promeruit Ezech. 1.. Et quia per fidem adversa debent longanimitè ferri, et præmia sublimiter sperari arcæ vel templi altitudo, et tabernaculi longitudo triginta cubitis mensurantur. Quinquaginta, etc. ORIG. In hoc quoque libro de hostium spoliis, etc., usque ad et tradere filiis Caath portanda humeris, et manibus vehenda. Omnes qui ingrediuntur, etc. ORIG., hom. 5 in Num. Dicitur de Levitis, etc., usque ad qui omni ex parte multiplicatis et purificatis sensibus invenitur perfectus.

ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fœderis: ⁴⁹ ³⁶ et inventi sunt duo millia septingenti quinquaginta. ³⁷ Hic est numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis: hos numeravit Moyses et Aaron juxta sermonem Domini per manum Moysi. ³⁸ Numerati sunt et filii Gerson per cognationes et domos patrum suorum, ³⁹ a triginta annos et supra, usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo fœderis: ⁴⁰ et inventi sunt duo millia sexcenti triginta. ⁴¹ Hic est populus Gersonitarum, quos numeraverunt Moyses et Aaron juxta verbum Domini. ⁴² Numerati sunt et filii Merari per cognationes et domos patrum suorum, ⁴³ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis: ⁴⁴ et inventi sunt tria millia ducenti. ⁴⁵ Hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses et Aaron juxta imperium Domini per manum Moysi. ⁴⁶ Omnes qui recensiti sunt de Levitis, et quos recenseri fecit ad nomen Moyses et Aaron, et principes Israël per cognationes et domos patrum suorum, ⁴⁷ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, ingredienti ad ministerium tabernaculi, et onera portanda, ⁴⁸ fuerunt simul octo millia quingenti octoginta. ⁴⁹ Juxta verbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque juxta officium et onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

5 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Præcipe filiis Israël, ut ejciant de castris omnem leprosum, et qui semine fluit, pollutusque est super mortuo: ⁵⁰ ³ tam masculum quam feminam ejcitate de castris, ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. ⁴ Feceruntque ita filii Israël, et ejecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi. ⁵ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁶ Loquere ad filios Israël: Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, ⁵¹ ⁷ confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum caput, quintamque partem desuper, ei in quem peccaverint. ⁵² ⁸ Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, et erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia. ⁵³ ⁹ Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filii

⁴⁹ + **4.35 Ad annum quinquagesimum.** ORIG. Quinquagesimus autem annus remissionem et indulgentiam significat, etc., usque ad si addatur unius decadæ consummatio, fiunt quingenti.

⁵⁰ + **5.2 Omnem leprosum.** Leprosi sunt hæretici variis errorum maculis polluti, non habentes uniformem colorem doctrinæ vel fidei: nec abscondunt imperitiam, sed ostendunt. Nulla vero falsa doctrina est quæ non aliqua vera aliquando admisceat. Vera ergo falsis permista in aliqua disputatione vel narratione cujuslibet, tanquam in unius corporis colore apparentia, significant lepram, tanquam veris falsisque colorum locis, humana corpora variantem.

⁵¹ + **5.6 Vir sive mulier.** RAB. in Num. Hoc capitulo admonemur, ut si quid per negligentiam delinquimus, per confessionem et poenitentiam diluamus et damnum restituamus. Si autem proximo damnum intulimus, coram illo poeniteamus, et damnum restituamus. Si vero non superest, confitendo, poenitendo et eleemosynas largiendo, Domino satisfaciamus. AUG., etc., quæst. 9 in Num. Alia littera usque ad quæ per delictum ablata est.

⁵² + **5.7 Reddent ipsum.** AUG., quæst. 10 in Num. Quæritur quomodo in Exodo legitur, etc., usque ad quo furem comprehensum vel convictum plecti oporteret.

⁵³ + **5.8 Exceptio ariete.** Arietis oblatio Christi passionem significat, in qua maxime confidimus, quia sine eo nihil possumus. Ipse est sacerdos qui nos Patri per oblationem carnis suæ

Israël, ad sacerdotem pertinent: ⁵⁴ ¹⁰ et quidquid in sanctuarium offertur a singulis, et traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. ¹¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹² Loquere ad filios Israël, et dices ad eos: Vir cujus uxor erraverit, maritumque contemnens ¹³ dormierit cum altero viro, et hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet adulterium, et testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro: ¹⁴ si spiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem suam, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur: ¹⁵ adducet eam ad sacerdotem, et offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, et oblatio investigans adulterium. ⁵⁵ ¹⁶ Offeret igitur eam sacerdos, et statuet coram Domino, ¹⁷ assumetque aquam sanctam in vase fictili, et pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam. ⁵⁶ ¹⁸ Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput ejus, et ponet super manus illius sacrificium recordationis, et oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congegit. ¹⁹ Adjurabitque eam, et dicit: Si non dormivit vir alienus tecum, et si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congegit. ²⁰ Sin autem declinasti a viro tuo, atque polluta es, et concubuisti cum altero viro: ²¹ his maledictionibus subjacebis: det te Dominus in maledictionem, exemplumque cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus dirumpatur. ²² Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier: Amen, amen. ²³ Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, et delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congegit, ⁵⁷ ²⁴ et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, ⁵⁸ ²⁵ tollet sacerdos de manu ejus sacrificium zelotypiæ, et elevabit illud coram Domino, imponetque illud super altare, ita dumtaxat ut prius: ²⁶ pugillum sacrificii tollat de eo, quod offertur, et incendat super altare: et sic potum det mulieri aquas amarissimas. ²⁷ Quas cum biberit, si polluta est, et contempto viro adulterii rea,

reconciliat Job 15.: ideo illi munera nostra offerimus, quo intercedente veniam mereamur.

⁵⁴ + **5.9 Ad sacerdotem.** Christum scilicet, cui dicitur: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech Psal. 109.. Ejus scilicet judicio cuncta reservans, ne forte judicet rem incertam, unde: Nolite ante tempus judicare quoadusque veniat Dominus, etc. RAB. in Num. Farina hordeacea scientiam veteris legis significat, etc., usque ad damnanda aut liberanda reservatur.

⁵⁵ + **5.15 Non fundet.** Non decet oleo adulationis vel indiscretæ misericordiæ, nec thure superflua laudis vel inordinatæ orationis, imponentes liniri, sed zelo justitiæ secundum præceptum Domini vitium instanter et ordinate persequi.

⁵⁶ + **5.17 Aquam sanctam.** ID. Huic aquæ miscet sacerdos pauxillum terræ de pavimento tabernaculi, cum Christi decreto, commemoratio patriarcharum, prophetarum et apostolorum in-tromissa reperitur.

⁵⁷ + **5.23 Scribetque sacerdos in libello,** etc. Quia scilicet poena peccatorum in Scriptura sancta explanatur. Quicumque autem eam pie et fideliter hauserit, supplicia peccatorum, quæ in ea narrantur, pertimescens et abstinens a peccatis, fiet ei aqua amarissima in salutem. Qui autem contempserit, inflato ventre, computrescet femur ejus, et erit in maledictionem et in exemplum, quia justo Dei judicio punietur, et erunt ei in opprobrium desideria sua et actus.

⁵⁸ + **5.24 Dabit ei bibere,** ut manifestetur peccatum illius, vel hic ad correctionem, vel in futuro ad damnationem. Nihil enim occultum, quod non reveletur Matt. 10.. Hinc Dominus ait: Sermo quem locutus sum vobis, ille vos judicabit in novissimo die Joan 12..

pertransibunt eam aquæ maledictionis, et inflato ventre, computrescet femur: eritque mulier in maledictionem, et in exemplum omni populo. ²⁸ Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, et faciet liberos. ²⁹ Ista est lex zelotypiæ. Si declinaverit mulier a viro suo, et si polluta fuerit, ³⁰ maritusque zelotypiæ spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quæ scripta sunt: ³¹ maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad filios Israël, et dices ad eos: Vir, sive mulier, cum fecerint votum ut sanctificentur, et se voluerint Domino consecrare: ³ a vino, et omni quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino, et ex qualibet alia potionem, et quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccassque non comedent ⁵⁹ ⁴ cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent. ⁵ Omni tempore separationis suæ novacula non transibit per caput ejus usque ad completum diem, quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente cæsarie capitis ejus. ⁶⁰ ⁶ Omni tempore consecrationis suæ, super mortuum non ingreditur, ⁶¹ ⁷ nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput ejus est. ⁶² ⁸ Omnibus diebus separationis suæ sanctus erit Domino. ⁶³ ⁹ Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis ejus: quod radet illico in eadem die purgationis suæ, et rursus septima. ⁶⁴ ¹⁰ In octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ sacerdoti in introitu fœderis testimonii. ⁶⁵
¹¹ Facietque sacerdos unum pro peccato, et alterum in holocaustum, et

⁵⁹ + **6.3 A vino et omni quod inebriare potest.** RAB. in Num. In duodecima mansione, etc., usque ad et corruptione veteris nequitiae delectantur.

⁶⁰ + **6.5 Novacula non transibit.** ID. Id est, nec dolum, nec malitiam in mente retinebit, ne polluat, scilicet, cæsaries capitis, id est, cogitatio mentis. Sed innocentiam teneat usque ad finem vitæ. Aliter enim non erit votum acceptabile. Qui autem perseveraverit, salvus erit Matth. 10..

⁶¹ + **6.6 Super mortuum non ingreditur.** ID. Id est, mortuum in peccatis non imitabitur, nec iniquitatis ejus vitam ingreditur, ne perdat laborem suum. Non enim qui inchoat, sed qui consummat, coronabitur II Tim. 2..

⁶² + **6.7 Nec super patris** ID. Id est, nullus carnalis eum retrahat affectus, omnis persona, omnis dignitas, omnis consanguinitas Christi servitio postponenda est. Consecratio Dei. ID. Id est, Spiritus sancti gratia in corde ejus diffusa est, unde: Nolite contristare Spiritum sanctum, in quo signati estis omnes Ephes. 4..

⁶³ + **6.8 Omnes dies separationis.** ID est, usque in finem perseveret sine contaminatione peccati atque delicti.

⁶⁴ + **6.9 Sin autem mortuus fuerit.** ID. Id est, si mortali peccato pollutum imitari voluerit, et usque ad consensum descenderit, sciat necesse est ejus continentiam esse pollutam, et caput radendum, id est, mentem purgandam a prava cogitatione et noxia delectatione. Radet illico. ID. Tempore scilicet compunctionis, quo cognoscit se deliquisse, statim se emendare studeat et semper similem ruinam timeat.

⁶⁵ + **6.10 Duos turtures.** ID. Turtures castitatem, pulli columbarum simplicitatem significant. Qui ergo vult ad resurrectionem bonorum pervenire, offerat vero sacerdoti, id est, Christo, castitatem mentis et corporis, et simplicitatem in fide catholica, per quam in Ecclesiam intrat, ut per tanti pontificis opitulationem expietur.

deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo: sanctificabitque caput ejus in die illo: ⁶⁶ ¹² et consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio ejus. ⁶⁷ ¹³ Ista est lex consecrationis. Cum dies, quos ex voto decreverat, complebuntur, adducet eum ad ostium tabernaculi fœderis, ¹⁴ et offeret oblationes ejus Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, et ovem anniculam immaculatam pro peccato, et arietem immaculatum, hostiam pacificam, ⁶⁸ ¹⁵ canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, et lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum: ⁶⁹ ¹⁶ quæ offeret sacerdos coram Domino, et faciet tam pro peccato, quam in holocaustum. ⁷⁰ ¹⁷ Arietem vero immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, et libamenta quæ ex more debentur. ⁷¹ ¹⁸ Tunc radetur nazaræus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis suæ: tolletque capillos ejus, et ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum: ¹⁹ et armum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de canistro, et laganum azymum unum, et tradet in manus nazaræi, postquam rasum fuerit caput ejus. ⁷² ²⁰ Susceptaque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini: et

⁶⁶ + **6.11 Et deprecabitur.** ID. Unde: Advocatus noster apud Patrem Joan. 1. Vel quia faciet nos deprecari secundum illud: Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus Rom. 8..

⁶⁷ + **6.12 Ut dies priores.** Nihil de pristina conversatione præsumat, sed in sola Dei gratia confidat, cujus dono percipit veniam et requiem sempiternam. Polluta est sanctificatio, unde: Cum conversus fuerit justus a justitia sua et fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur Ezech. 18.. Ista est lex consecrationis. Postquam legislator Nazaræum instruxit quomodo mundeatur, si ejus consecratio super mortuo polluat, addit quomodo post completum votum se præsentet Domino, cum oblatione gratias redditurus, mystice innuens continentis vitam cum oblatione operis et munditia cordis in fine bono Domino placituras.

⁶⁸ + **6.14 Agnum anniculum.** Hunc offert, qui totam spem suam in ejus immolatione ponit, de quo dicitur: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi Joan. 1. Hunc in holocaustum offert, cum pro ejus amore carnes mortificando totam vitam suam ardore charitatis incensam Domino consecrat. AUG., quæst. 12 in Num. Alia littera, etc., usque ad et hoc sacrificium salutaris, quod prius dixerat, in salutare. RAB. Agnum offert in holocaustum, qui Deo exhibet simplicitatem cordis, cum devotione charitatis; ovem, quæ innocentia exemplum ostendit; arietem vero pacificam hostiam, cum se in via Dei bene regit, et carnem rebellem animæ imperio subjicit. Et ovem. Ovem offert pro peccato, qui Christum innocentem pro peccato humani generis fideliter credit oblatum. Et arietem. Hoc fit cum ipsum esse confidit, qui per dispensationem carnis cœlestia et terrestria pacificavit, evacuans omnem principatum et potestatem; quem Deus exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, etc.

⁶⁹ + **6.15 Et lagana:** veterem legem a Spiritu sancto dictatam et temperatam ad utilitatem humanam. Absque fermento: quia spiritualis gratia in lege et in Evangelio recte intelligentibus patet.

⁷⁰ + **6.16 Quæ offeret.** Meritum et laborem, cujusque meditationem, et observationem legis in conspectu Dei remunerando præsentans, scilicet, ad ingressum vitæ cœlestis, peracto boni operis certamine, perducit.

⁷¹ + **6.17 Arietem vero:** dignum scilicet ostendens mercede quietis perpetuæ, tanquam principem sui vel aliorum; et ducem optimum, qui se bene rexit, et duxit in semita mandatorum Dei, secundum doctrinam Scripturarum et gratiam spiritualium charismatum. GREG., lib. 2, Moral., cap. 39. Quid est quod Nazaræi capillos nutriunt? etc., usque ad devotionis perfectione consumat.

⁷² + **6.19 Et armum coctum arietis, tortamque.** Fortitudinem scilicet operis, coctam et probatam igne tribulationis, facit summus sacerdos sanctum suum offerre Deo Patri. Et laganum, scientiam scilicet legis, dono Spiritus sancti juvenis in opere consummare.

sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum, quod separari iussum est, et femur. Post hæc, potest bibere nazaræus vinum.⁷³ ²¹ Ista est lex nazaræi, cum voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis suæ, exceptis his, quæ invenerit manus ejus: juxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suæ.²² Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:⁷⁴ ²³ Loquere Aaron et filiis ejus: Sic benedicetis filiis Israël, et dicetis eis: ²⁴ Benedicat tibi Dominus, et custodiat te.⁷⁵ ²⁵ Ostendat Dominus faciem suam tibi, et misereatur tui.⁷⁶ ²⁶ Convertat Dominus vultum suum ad te, et det tibi pacem.⁷⁷ ²⁷ Invocabuntque nomen meum super filios Israël, et ego benedicam eis.⁷⁸

⁷Factum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum, et erexit illud, unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter et omnia vasa ejus:⁷⁹ ² obtulerunt principes Israël et capita familiarum, qui erant per singulas tribus, præfectique eorum, qui numerati fuerant,⁸⁰ ³ munera coram Domino sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces, et unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi.⁸¹ ⁴ Ait autem Dominus ad Moysen: ⁵ Suscipe ab

⁷³ + **6.20 Elevabit:** bona scilicet, quæ continens operatur, Patri præsentabit, et perpetua mercede faciet remunerari. Sacerdotis, quia ad ejus gloriam pertinet quidquid Nazaræus bene voluit et opere consummavit: Ipse enim est qui operatur in nobis et velle et perficere Philip. 2.. Post hæc, id est, post rectam intentionem, discretam promissionem, operis perfectionem, et mercedis retributionem. Bibere: plene et libere haurire spirituale donum, unde: Torrente voluptatis tuæ potabis eos Psal. 35..

⁷⁴ + **6.22 Locutusque est.** Moses legem, Aaron sacerdotium, et filii ejus ordinem Ecclesiæ significant. Docet ergo Dominus per legem sacerdotum ordinem, quomodo populum prædicatione ædificent, frequenti oratione et benedictione confirmet. RAB., ubi supra. Moses multiplicem habet significationem, etc., usque ad dum tabernaculum complet, erigit et ungit.

⁷⁵ + **6.24 Benedicat.** ID. Notandum quia in hac benedictione nomen Domini tertio inducitur, ut sancta Trinitas intelligatur a quo et per quem et in quo omnia bona sunt petenda et impetranda, quia ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Et custodiat. ID. Benedictionem quam percepisti, sua conservet gratia: Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam Psal. 126..

⁷⁶ + **6.25 Ostendat.** Ostensio vultus Dei propitiatio est, et veræ salutis ostensio; unde: Ostende faciem tuam, et salvi erimus Psal. 77..

⁷⁷ + **6.26 Convertat,** etc. Conversio vultus significat misericordiam, aversio iram; unde: Respice in me et miserere mei Psal. 118.. Et alibi: Quare avertis faciem tuam, et oblivisceris inopiæ nostræ? Psal. 43. Rogandum est ergo ut cujus auxilium avertimus a nobis peccando, per pietatem suam vultum suum super nos illuminare dignetur, ut nos ab inimicis eruens, tribuat perpetuam pacem.

⁷⁸ + **6.27 Invocabunt.** ID. Sacerdotum est nomen Domini invocare: Domini autem, quod petitur, perficere. Nemo ergo sibi tribuat quod sola Trinitas cui vult præstat.

⁷⁹ + **7.1 Factum est autem,** etc., tabernaculum. RAB. in Num., tom. 2. Ecclesiam vel perfectos, in quibus aromata virtutum et orationum adolentur, vel humanitatem Christi: in qua hostiam nostræ redemptionis Patri exhibuit. Ipse enim sacerdos, ipse hostia, et altare; quia in potestate mortem tenens propria voluntate suscepit. Unde: Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam, et iterum sumo eam Joan. 10..

⁸⁰ + **7.2 Principes Israël et capita,** etc. RAB. in Num. Patriarchæ, prophetæ et apostoli, etc., usque ad fiet illis a Patre meo.

⁸¹ + **7.3 Sex plaustra.** RAB. Plaustra quæ filii Israël Levitis ad subvectionem tabernaculi obtulerunt, temporalia solatia significant, quæ devoti populi prædicatoribus compensant, ut sine

eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea Levitis juxta ordinem ministerii sui. ⁶ Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit eos Levitis. ⁷ Duo plaustra et quatuor boves dedit filiis Gerson, juxta id quod habebant necessarium. ⁸ Quatuor alia plaustra et octo boves dedit filiis Merari secundum officii et cultum suum, sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. ⁹ Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves: quia in sanctuario serviunt, et onera propriis portant humeris. ⁸² ¹⁰ Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua unctum est, oblationem suam ante altare. ⁸³ ¹¹ Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. ⁸⁴ ¹² Primo die obtulit oblationem suam Nahasson filius Aminadab de tribu Juda: ¹³ fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos, juxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁸⁵ ¹⁴ mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso: ¹⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ¹⁶ hircumque pro peccato: ¹⁷ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Nahasson filii Aminadab. ¹⁸ Secundo die obtulit Nathanaël filius Suar, dux de tribu Issachar, ¹⁹ acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, juxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁸⁶ ²⁰ mortariolum aureum habens decem siclos plenum

cura et impedimento divino vacent obsequio. Ut et qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant: Si enim seminant spiritualia, non est magnum si metunt temporalia I Cor. 9.. Plaustra recte fide et misericordiæ affectu ornata ut Deo sint accepta, duodecim sunt boves: qui enim in obsequio sanctorum laborant sub jugo apostolicæ doctrinæ omnia honeste et ordinate faciunt. Vel boves, doctores accipimus, qui in agro Domini digne operantur. De quibus dicitur: Non alligabis os bovis triturantis Deut. XXV; I Tim. 5.. Qui enim apostolicam normam vivendo et prædicando conservant dupli honore honorandi sunt. Unum bovem, etc. ID. Quia unitas fidei, etc., usque ad tabernaculum Dei cum debito obsequio proferare debere.

⁸² + **7.9 Filiis aut. Cat.** RAB. Superius scriptum est, etc., usque ad nec ipsi qui habere aliquid exercitii et eruditionis videntur.

⁸³ + **7.10 Obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua.** Unusquisque pro posse suo, fidem, doctrinam, et operationem bonam ad profectum et honorem Ecclesiæ debet offerre. Unctum est, oblationem suam ante altare. Tempore incarnationis, quando post resurrectionem et ascensionem susceperunt discipuli Spiritus sancti effusionem Act. 2..

⁸⁴ + **7.11 Duces per singulos dies offerant munera.** Prædicatores recti itineris duces, qui licet eandem fidei doctrinam, et boni operis eadem exempla offerant, pro diversitate tamen loci et temporis oblationes distribuunt.

⁸⁵ + **7.13 Acetabulum argenteum.** Hæc habent os angustum, et angustiam litteræ legis, et obscuritatem prophetarum significant. Varia vasa ad offerenda libamina facta, variæ sunt distinctiones verbi pro varia capacitate auditorum. Aliter enim sapientes, aliter insipientes; aliter divites, aliter pauperes; aliter sani, aliter infirmi docendi sunt; aliter rudis populus Judæorum sub umbra legis, aliter Christianus in veritate Evangelii legis mysteria explanata conspiciens, in virum perfectum nutriendus est.

⁸⁶ + **7.19 Phialam argenteam habens septuaginta siclos,** etc. Spiritualis scientia in lege et in Evangelio est, quæ spirituali gratia ministrante ad salutem hominum scripta et prolata est, hinc rite sacrificium fit, quia nihil tam acceptum Deo, quam meditatio legis cum executione operis. RAB., in Num., tom. 2. Phiala prius de vitro facta, etc., usque ad in Novo Testamento manifestus datus est.

incenso: ⁸⁷ ²¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁸⁸ ²² hircumque pro peccato: ²³ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Nathanaël filii Suar. ²⁴ Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon, ²⁵ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium: ²⁶ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ²⁷ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ²⁸ hircumque pro peccato: ²⁹ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Eliab filii Helon. ³⁰ Die quarto princeps filiorum Ruben, Elisur filius Sedeur, ³¹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium: ³² mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ³³ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ³⁴ hircumque pro peccato: ³⁵ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Elisur filii Sedeur. ³⁶ Die quinto princeps filiorum Simeon, Salamiel filius Surisaddai, ³⁷ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium: ³⁸ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ³⁹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁴⁰ hircumque pro peccato: ⁴¹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Salamiel filii Surisaddai. ⁴² Die sexto princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Duel, ⁴³ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum similia conspersa oleo in sacrificium: ⁴⁴ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁴⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁴⁶ hircumque pro peccato: ⁴⁷ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Eliasaph filii Duel. ⁴⁸ Die septimo princeps filiorum Ephraim, Elisama filius Ammiud, ⁴⁹ obtulit acetabulum argenteum

⁸⁷ + **7.20 Mortariolum.** RAB. Cor electorum divina sapientia plenum, continens aromata virtutum, unde dicitur: Quia multitudinis credentium erat cor unum et anima una Act. 4.. Ex decem siclis, etc. ID. Quia cum impletione decem mandatorum odorem doctrinæ et orationis emittunt, ut denarium æternæ vitæ accipere mereantur.

⁸⁸ + **7.21 Bovem de armento,** etc. ID. Hæc diversas personas, etc., usque ad nostram vitam semper in meliora reformare certaremus. Bovem offert, qui utilem in Ecclesia Dei proximis laborem impendit; arietem, qui se et alios in via justitiæ dirigit; agnum anniculum, qui simplex est et innocens. Hæc omnia in holocaustum pro solius Dei amore et desiderio æternæ vitæ. Hircum pro peccato offert, qui pro peccatis suis pœnitere et orare non desistit. In sacrificium pacificorum offert duos boves, qui cum bonis operibus implet duo præcepta charitatis, Dei scilicet dilectionem, custodiendo mandata ejus; et proximi consulendo necessitatibus, in quibus tota lex pendet et prophetæ. Offert autem arietes quinque hircos quinque, agnos anniculos quinque, quia quinque sensus corporis in via veritatis fortiter ducit, et a peccatis compescit, et simplicitatis exemplar proponit.

appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificum: ⁵⁰ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁵¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁵² hircumque pro peccato: ⁵³ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Elisama filii Ammiud. ⁵⁴ Die octavo, princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadassur, ⁵⁵ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificum: ⁵⁶ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁵⁷ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁵⁸ hircumque pro peccato: ⁵⁹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Gamaliel filii Phadassur. ⁶⁰ Die nono princeps filiorum Benjamin, Abidan filius Gedeonis, ⁶¹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificum: ⁶² et mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁶³ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁶⁴ hircumque pro peccato: ⁶⁵ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Abidan filii Gedeonis. ⁶⁶ Die decimo princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Ammisaddai, ⁶⁷ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificum: ⁶⁸ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁶⁹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁷⁰ hircumque pro peccato: ⁷¹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahiezer filii Ammisaddai. ⁷² Die undecimo princeps filiorum Aser, Phegiel filius Ochran, ⁷³ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificum: ⁷⁴ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁷⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁷⁶ hircumque pro peccato: ⁷⁷ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Phegiel filii Ochran. ⁷⁸ Die duodecimo princeps filiorum Nephthali, Ahira filius Enan, ⁷⁹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila oleo conspersa in sacrificum: ⁸⁰ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁸¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁸² hircumque pro peccato: ⁸³ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahira filii Enan. ⁸⁴ Hæc in dedicatione altaris oblata sunt a principibus Israël, in die qua consecratum est: acetabula

argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim: mortariola aurea duodecim: ⁸⁵ ita ut centum triginta siclos argenti haberet unum acetabulum, et septuaginta siclos haberet una phiala: id est, in commune vasorum omnium ex argento sicli duo millia quadringenti, pondere sanctuarii: ⁸⁹ ⁸⁶ mortariola aurea duodecim plena incenso, denos siclos appendentia pondere sanctuarii: id est, simul auri sicli centum viginti: ⁹⁰ ⁸⁷ boves de armento in holocaustum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, et libamenta eorum: hirci duodecim pro peccato. ⁹¹ ⁸⁸ In hostias pacificorum, boves viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione altaris, quando unctum est. ⁹² ⁸⁹ Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde et loquebatur ei. ⁹³

8 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere Aaron, et dices ad eum: Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lucernæ contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem, quam candelabrum respicit, lucere debebunt. ⁹⁴ ³ Fecitque Aaron, et imposuit lucernas super candelabrum, ut præceperat Dominus Moysi. ⁹⁵ ⁴ Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius stipes, quam cuncta quæ ex utroque calamorum

⁸⁹ + **7.85 Duo millia**, etc. RAB. In vasis argenteis, etc., usque ad illuc non pervenitur.

⁹⁰ + **7.86 Mortariola aurea duodecim**. ID. Quorum singula denos siclos habent, et simul omnia auri centum viginti siclos, corda electorum significant scientiam legis in omnibus servare secundum apostolicam doctrinam. Duodecies enim deni centum viginti faciunt, quo numero primitiva Ecclesia in Jerusalem Spiritum paracletum accipit Act. 2.. Unde subditur: Pondere, etc. ID. Sanctuarium enim Ecclesia est, cujus regulam fidei et intelligentiæ sequentes, omnia quæ in lege et prophetis scripta sunt nobis salubria esse credimus. Quidquid autem extra Ecclesiæ unitatem sentitur et intelligitur aut servatur, animæ damnationem parit.

⁹¹ + **7.87 Boves**, etc. ID. Boves, arietes et agni duodenario numero comprehensi, illos significant, qui vel in officio doctoris, vel in principatu alicujus honoris, vel simpliciter viventes, omnia secundum doctrinam apostolicam et propheticam agere student. Hirci, etc. ID. Hi sunt qui poenitentiam student secundum regulam apostolicæ fidei perficere.

⁹² + **7.88 Boves**, etc. ID. In his spiritualis scientia cum bonorum operum perfectione significatur, quia viginti quatuor horis cursus diei peragitur: lumen scientiæ et fidei omni Christiano necessarium esse significant. Sexaginta. Sexagenarius, id est, sexties denarius perfectionem mandatorum monstrat. Necesse est enim ut prælati, subditi, et poenitentes omnia secundum Ecclesiæ doctrinam faciant, quatenus oblatio eorum ritum et ordinem teneat pacificorum, ut Dei gratiam mereantur, non offensam.

⁹³ + **7.89 Cumque**, etc. GREG., lib. XXXIII Moral., cap. 21, tom. 2. Quid est quod Moyses, etc., usque ad et quomodo benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. De propitiatorio. Quia per gratiam divinæ propitiationis post culpam prævaricationis aperuit nobis Deus viam veritatis. Inter duos cherubin. Quia per angelicam visionem, non in sua substantia apparuit Deus Moysi; unde: Lex ordinata per angelos in manu mediatoris Gal. 3.. Vel quia per utrumque Testamentum consona voce ad fidem veritatis nos erudit; vel, quia per Filium, qui in medio duorum Testamentorum in carne apparuit, locutus est Pater humano generi.

⁹⁴ + **8.2 Septem lucernas**. Septem dona Spiritus sancti, quæ in Christo semper manserunt, et in membris pro voluntate ejus distributa sunt. BEDA, in Num. Mensa et candelabrum, etc., usque ad prohibens ei testimonium.

⁹⁵ + **8.3 Super candelabrum**. Christum, scilicet, primogenitum de radice Jesse, super quem requievit spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis Isa. 11..

latere nascebantur: juxta exemplum quod ostendit Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum. ⁹⁶ ⁵ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ⁶ Tolle Levitas de medio filiorum Israël, et purificabis eos ⁹⁷ ⁷ juxta hunc ritum: aspergantur aqua lustrationis, et radant omnes pilos carnis suæ. Cumque laverint vestimenta sua, et mundati fuerint, ⁹⁸ ⁸ tollent bovem de armentis, et libamentum ejus similam oleo conspersam: bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato: ⁹⁹ ⁹ et applicabis Levitas coram tabernaculo foederis, convocata omni multitudine filiorum Israël. ¹⁰⁰ ¹⁰ Cumque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filii Israël manus suas super eos. ¹⁰¹ ¹¹ Et offeret Aaron Levitas, munus in conspectu Domini a filiis Israël, ut serviant in ministerio ejus. ¹⁰² ¹² Levitæ quoque ponent manus suas super capita boum, e quibus unum facies pro peccato, et alterum in holocaustum Domini, ut depreceris pro eis. ¹⁰³ ¹³ Statuesque Levitas in conspectu Aaron et filiorum ejus, et consecrabis oblatos Domino, ¹⁴ ac separabis de medio filiorum Israël, ut sint mei. ¹⁰⁴ ¹⁵ Et postea ingredientur tabernaculum foederis, ut serviant mihi. Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono donati sunt mihi a filiis Israël. ¹⁶ Pro

⁹⁶ + **8.4 Ex auro.** Quia Christus specialiter immunis a peccato, et operibus justitiæ præclarus, et membra ejus innocentiam et justitiam, quantum valent imitantur, in futuro perficientur. Ductili. Quia Christus ex conceptione et nativitate perfectus Deus et homo exstitit, passionum dolores pertulit II Tim. 3., et sic ad resurrectionis gloriam pervenit, et omnes qui pie volunt vivere in ipso quasi metallum feriendo dilatatum per passionis contumelias ad immortalitatis gratiam perveniunt. Stipes. Christus scilicet, de quo procedunt calami, quia ab ipso accipiunt justi quidquid habent boni; unde: Sine me nihil potestis facere Joan. 15..

⁹⁷ + **8.6 Tolle Levitas de me.** Allegorice. Ordinem ecclesiasticum instruit, quomodo rite provehatur ad dignitatem sacerdotii.

⁹⁸ + **8.7 Pilos carnis suæ.** GREG., lib. V Moral., cap. 23. Pili carnis sunt quælibet superflua humanæ carnis, etc., usque ad cum speculationis alta penetramus. Laverint. Mundaverint, scilicet opera, ut in conspectu Dei sit eorum conversatio munda, et coram hominibus irreprehensibilis.

⁹⁹ + **8.8 Bovem.** Mediatorem Dei et hominum: cujus immolatione peccata nostra deleta sunt. In utroque bove incarnatio ejus significatur. Una est enim passio Christi, sed duo nobis impetravit, expiationem scilicet a peccatis et sanctificationem, ut nos offerret Deo Mortificatos, quidem carne, vivificatos autem spiritu. Unde Paulus: Sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine Domini Jesu I Cor. 6.. Possunt autem per hos duos boves, quorum unus pro peccato, alter offertur in holocaustum, duæ actionum species exprimi, quarum una quæ male gessimus, per poenitentiam lamentum abluimus; altera bonorum operum et virtutum fructibus gratiam Dei et præmium beatitudinis promeremur. Libamentum. Sacramentum passionis, quod spiritali scientia intellectum atque tractatum, fidelibus saluberrimum et Deo gratissimum est. Si tamen talibus mysteriis percipiendis minister Domini intus forisque se mundum et dignum præbuerit.

¹⁰⁰ + **8.9 Et applicabis.** Applicantur Levitæ coram tabernaculo foederis, cum electi ad officium altaris secundum apostolicam doctrinam perducuntur: qua in verum tabernaculum intratur I Tim. 3., si juxta doctrinam et exempla sanctorum bene incœperint, et usque ad finem perseveraverint.

¹⁰¹ + **8.10 Ponent filii.** Quia assensum devotionis suæ electioni debent præbere, et ad imperium eorum bonis operibus instare.

¹⁰² + **8.11 A filiis Israël.** BED. Sub multorum scilicet testimonio et cognitione facienda est electio, ut examinatio digna celebretur, ut nemo reprehendere possit. Debent enim testimonium habere bonum etiam ab his qui foris sunt.

¹⁰³ + **8.12 Levitæ quoque,** etc. Quia ministri Domini proprio labore initia bonorum operum Domino consecrare festinant, ut sive poenitentia si agenda, sive studia virtutum exercenda, efficaciter perficiant.

¹⁰⁴ + **8.14 Separabis.** Non debet minister Domini contentus esse populari disciplina: moribus et doctrina separatus et spectabilis debet esse.

primogenitis quæ aperiunt omnem vulvam in Israël, accepi eos. ¹⁷ Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israël, tam ex hominibus quam ex jumentis.

Ex die quo percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificavi eos mihi: ¹⁰⁵ ¹⁸ et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israël, ¹⁹ tradidique eos dono Aaron et filiis ejus de medio populi, ut serviant mihi pro Israël in tabernaculo fœderis, et orent pro eis ne sit in populo plaga, si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. ¹⁰⁶ ²⁰ Feceruntque Moyses et Aaron et omnis multitudo filiorum Israël super Levitas quæ præceperat Dominus Moysi: ²¹ purificatique sunt, et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos Aaron in conspectu Domini, et oravit pro eis, ²² ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum fœderis coram Aaron et filiis ejus. Sicut præceperat Dominus Moysi de Levitis, ita factum est. ²³ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁴ Hæc est lex Levitarum: a viginti quinque annis et supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo fœderis. ¹⁰⁷ ²⁵ Cumque quinquagesimum annum ætatis impleverint, servire cessabunt, ²⁶ eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo fœderis, ut custodiant quæ sibi fuerunt commendata: opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Levitis in custodiis suis.

9 Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai anno secundo, postquam egressi sunt de terra Ægypti, mense primo, dicens: ² Faciant filii Israël Phase in tempore suo, ¹⁰⁸ ³ quartadecima die mensis hujus ad vesperam, juxta omnes cæremonias et justificationes ejus. ⁴ Præcepitque Moyses filiis Israël ut facerent Phase. ⁵ Qui fecerunt tempore suo, quartadecima die mensis ad vesperam, in monte Sinai. Juxta omnia quæ mandaverat Dominus Moysi, fecerunt filii Israël. ⁶ Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo, accedentes ad Moysen et Aaron, ¹⁰⁹

¹⁰⁵ + **8.17 Omne primogenitum in terra.** RAB. Primogenita Ægyptiorum, etc., usque ad et divinis mysteriis verus Levita digne possit aptari.

¹⁰⁶ + **8.19 Ut serviant.** Videant ministri Domini quam necessarium sit eis officii sui jura custodire; nec terrenis lucris vel voluptatibus inhiare, quibus proprium est tabernaculo deservire, et pro populo orare, ne sit in eo plaga disperdens: alioquin et se et populum in perditionem præcipitant, et dicitur eis: Munus non suscipiam de manu vestra. Malach. 1..

¹⁰⁷ + **8.24 A viginti quinque.** ISID., quæst. in Num. tom. 5. A vigesimo et quinto anno mandantur Levitæ, etc., usque ad in illis omnimodo exstinguitur, ne subsistant.

¹⁰⁸ + **9.2 Faciant filii Israël phase in tempore suo, quartadecima die mensis hujus,** etc. RAB.-BED. Cum in veteri Testamento, etc., usque ad Et: Ecce nova facio omnia Apoc. 21. BED. Deinde tertiam septimanam, etc., usque ad extrema charismate spiritali per seipsum illustravit. ID. Ipsa quoque lunæ conversio, etc., usque ad præcepit eos dispensationis suæ testes esse usque ad ultimum terræ Act. 1.. ID. Bene autem luna, etc., usque ad merito quintadecima paschali gaudio adaptatur. ID. His quidem paschæ vel phase a lege assumptis indiciis, hæredes Novi Testamenti etiam diem Dominicam annectimus, quia et conditione primitivæ lucis excellit, et triumpho Dominicæ resurrectionis. ID. Septem quoque dies lunæ, usque ad quasi: Quod uni dico, omnibus dico Marc. 13. ID. In nomine quoque paschæ, etc., usque ad per singulos gradus spiritalis transitus largitori illius vicem tendamus. ID. Vel in crescente ad homines luna, etc., usque ad convenienter intelligi.

¹⁰⁹ + **9.6 Ecce autem quidam immundi super anima hominis,** etc. AUG., quæst. 15 in Num. Cumque paschæ tempore quidam immundi essent super anima hominis, etc., usque ad aut forte si pascha non egissent, ad culpam non pertineret.

⁷ dixerunt eis: Immundi sumus super anima hominis: quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore suo inter filios Israël?
⁸ Quibus respondit Moyses: State ut consulam quid præcipiat Dominus de vobis. ¹¹⁰ ⁹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁰ Loquere filiis Israël: Homo, qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino ¹¹¹ ¹¹ in mense secundo, quartadecima die mensis ad vesperam. Cum azymis et lactucis agrestibus comedent illud: ¹¹² ¹² non relinquent ex eo quippiam usque mane, et os ejus non confringent: omnem ritum Phase observabunt. ¹¹³ ¹³ Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit Phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit. ¹¹⁴ ¹⁴ Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos, facient Phase Domino juxta cæremonias et justificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam advenæ quam indigenæ. ¹¹⁵ ¹⁵ Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. ¹¹⁶ ¹⁶ Sic fiebat jugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. ¹⁷ Cumque ablata fuisset nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii Israël: et in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. ¹⁸ Ad imperium

¹¹⁰ + **9.8 State ut consulam.** GREG., lib. XXXIII Moral., cap. 21, tom. 2. Moyses crebro de rebus dubiis ad tabernaculum recurrit relictis turbis, etc., usque ad dum in meditatione mentis a carnalibus sensibus abstrahuntur.

¹¹¹ + **9.10 Homo qui fuerit immundus super anima,** etc. ISID. Præcipitur ut qui longius habitabant, vel immundi in anima fuerant, in secundo mense pascha faciant, quia Gentiles cum omnibus dæmonibus fornicati, immundi erant et a Deo remoti. Sed salubri confessione mundati ad Christi nativitatem quasi ad secundum mensem transire præcipiuntur. RAB. Immundus est in anima, etc., usque ad ad vesperam mundi cum azymis et lactucis agrestibus agnum comedit.

¹¹² + **9.11 Azymis.** RAB. Azyma comedit, qui recta, opera sine corruptione vanæ gloriæ facit, et mandata misericordiæ sine peccati admixtione. Agrestibus. Quia cum corpus Christi accipimus pro peccatis compungi debemus, ut amaritudo pœnitentiæ abstergat amorem perversæ vitæ.

¹¹³ + **9.12 Omnem ritum.** Quidquid in lege historialiter præceptum est, in celebratione paschæ Ecclesia spiritualiter observat. Observabunt. Quia ejus dicta sollicitè sunt discutienda, ut in præsentī vita intelligendo et operando penetrentur.

¹¹⁴ + **9.13 Exterminabitur.** Eos qui sub lege erant, comminando instruit, ne tempus paschæ observare negligant. Nos quoque admonet, ut spirituale pascha suo tempore faciamus, de quo Paulus ait: Ecce nunc tempus acceptabile, etc. II Cor. 6.. Quia quisquis redemptionem humani generis, quæ veri agni immolatione facta est, fide digna non celebraverit, et vitam suam in meliora non converterit, et a vitiis ad virtutes non transierit tempore hujus mortalitatis: ad resurrectionis gloriam in fine veris cultoribus Christi tribuendam non pertinebit, sed exterminabitur a consortio sanctorum.

¹¹⁵ + **9.14 Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos,** etc. RAB. Ostendit nullam distantiam esse personarum apud Deum. Quicumque enim ad fidem catholicam conversus, et Christi baptismate ablutus, Ecclesiæ unitatem intraverit, ecclesiasticis poterit communicari mysteriis.

¹¹⁶ + **9.15 Nubes.** ISID. Christus est columna, qui rectus et firmus, qui fulciens infirmitatem nostram, per noctem lucens, per diem non lucens, ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant. Christi quoque sacramentum tanquam in die manifestum est, in carne, velut in nube: in judicio vero tanquam in terrore nocturno. Quia tunc erit tribulatio magna tanquam ignis, et lucebit justis, et ardebit injustis Exod. 12.. Mystice, incarnatio Christi, cujus clementia tabernaculum Ecclesiæ protegit, bonitas statum disponit, prudentia in via hujus sæculi transitum dirigit. GREG., hom. 21 in Evang., tom. 3. In igne terror, etc., usque ad peccatorum suorum tenebras agnoscens igne sui amoris infulsit.

Domini proficiscebantur, et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eodem loco: ¹⁹ et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israël in excubiis Domini, et non proficiscebantur ²⁰ quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, et ad imperium illius deponebant. ²¹ Si fuisset nubes a vespere usque mane, et statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur: et si post diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. ²² Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset super tabernaculum, manebant filii Israël in eodem loco, et non proficiscebantur: statim autem ut recessisset, movebant castra. ²³ Per verbum Domini figebant tentoria, et per verbum illius proficiscebantur: erantque in excubiis Domini juxta imperium ejus per manum Moysi. ¹¹⁷

10 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. ¹¹⁸ ³ Cumque increpaueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi foederis. ⁴ Si semel clangueris, venient ad te principes, et capita multitudinis Israël. ¹¹⁹ ⁵ Si autem prolixior atque concisus clangor increpauerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. ¹²⁰ ⁶ In secundo autem sonitu et pari ululatu tubæ, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem; et juxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem. ⁷ Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, et non concise ululabunt. ¹²¹ ⁸ Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis: eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. ¹²² ⁹ Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, et erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. ¹⁰ Siquando habebitis epulum, et dies festos, et calendas, canetis tubis super holocaustis, et pacificis victimis, ut sint vobis in

¹¹⁷ + **9.23 Per verbum Domini figebant tentoria.** Significatione nubis, quæ erat signum divinæ voluntatis, sicut vox loquentis.

¹¹⁸ + **10.2 Fac tibi duas tubas argenteas,** etc. ISID., in Num. Per duas tubas exercitus ducitur, etc., usque ad auditorum mentes ad tentationum certamina ardentius excitantur.

¹¹⁹ + **10.4 Si semel clangueris.** RAB., in Num. Semel tubis clangere, etc., usque ad et id ipsum dicant omnes in eodem sensu et in eadem scientia.

¹²⁰ + **10.5 Primi.** Quia scilicet lux fidei primum infulsit. Ordinatis ergo Evangelii prædicatoribus, primum eis dicitur: In viam gentium ne abieritis, sed ite ad oves quæ perierunt domus Israël Matth. 10.: quibus ipse Christus scilicet præsentia liter Evangelium prædicavit. Post resurrectionem vero discipulis apparens ait: Euntes docete omnes gentes, etc. Matth. 18.. Tribus ergo Juda cum cæteris quæ secum ad orientem habitabant, primum castra movebat: deinde cæteræ secundum ordinem suum. Quia primum in Judæa oportuit primitivam Ecclesiam construi, post de cunctis orbis nationibus gentes ad fidem convocari.

¹²¹ + **10.7 Quando autem congregandus.** RAB. In convocatione populi, etc., usque ad nihil enim quærimus, nisi ut pateat quod clausum est.

¹²² + **10.8 Filii autem.** Prædicatores, scilicet verbum Dei prædicant, et viam justitiæ auditoribus demonstrant, ut in semita mandatorum Dei boni operis gressum ponant, et iter impiorum fugiant. Clangent tubis. Subditos, scilicet ad pœnitentiam et ad compunctionem lacrymarum excitando, et corda auditorum ad Dei misericordiam implorandam provocando.

recordationem Dei vestri. Ego Dominus Deus vester. ¹²³ ¹¹ Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis, elevata est nubes de tabernaculo foederis: ¹²⁴ ¹² profectique sunt filii Israël per turmas suas de deserto Sinai, et recubuit nubes in solitudine Pharan. ¹³ Moveruntque castra primi juxta imperium Domini in manu Moysi. ¹⁴ Filii Juda per turmas suas: quorum princeps erat Nahasson filius Aminadab. ¹⁵ In tribu filiorum Issachar fuit princeps Nathanaël filius Suar. ¹⁶ In tribu Zabulon erat princeps Eliab filius Helon. ¹⁷ Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson et Merari. ¹⁸ Profectique sunt et filii Ruben, per turmas et ordinem suum: quorum princeps erat Helisur filius Sedeur. ¹⁹ In tribu autem filiorum Simeon, princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. ²⁰ Porro in tribu Gad erat princeps Eliasaph filius Duel. ²¹ Profectique sunt et Caathitæ portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. ²² Moverunt castra et filii Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud. ²³ In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur. ¹²⁵ ²⁴ Et in tribu Benjamin erat dux Abidan filius Gedeonis. ²⁵ Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. ²⁶ In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegiel filius Ochran. ²⁷ Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. ²⁸ Hæc sunt castra, et profectiones filiorum Israël per turmas suas quando egrediebantur. ²⁹ Dixitque Moyses Hobab filio Raguël Madianitæ, cognato suo: Proficiscimur ad locum quem Dominus daturus est nobis: veni nobiscum, ut beneficiamus tibi, quia Dominus bona promisit Israël. ³⁰ Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam, in qua natus sum. ³¹ Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, et eris ductor noster. ³² Cumque nobiscum veneris, quidquid optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi. ³³ Profecti sunt ergo de monte Domini viam trium dierum, arcaque foederis Domini præcedebat eos, per dies tres providens castrorum locum. ³⁴ Nubes quoque Domini super eos erat per diem cum incederent. ¹²⁶ ³⁵ Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: Surge, Domine, et dissipentur inimici tui, et fugiant qui oderunt te, a facie tua. ¹²⁷ ³⁶ Cum autem deponeretur, aiebat: Revertere, Domine, ad multitudinem exercitus Israël.

¹²³ + **10.10 Si quando habebitis epulum.** RAB. Nota quia in adversis, etc., usque ad et alibi: Prædica verbum, insta opportune importune, etc. I Tim. 4..

¹²⁴ + **10.11 Anno secundo.** HIERON., epist. ad Fabiolam, tom. 1. Duodecima mansione venerunt filii Israël in desertum Sinai, etc., usque ad intus autem plena sunt ossibus mortuorum, et omni spurcitia. GREG., Pastoralis parte 3, admon. 18. Plerumque suadere elatis utilia melius possemus, etc., usque ad inde se verbis exnortantis inclinaret.

¹²⁵ + **10.23 Arcaque foederis.** RAB. Arca foederis Domini, etc., usque ad callem veritatis et justitiæ sequentibus demonstrat.

¹²⁶ + **10.34 Nubes quoque.** Protectio divina, quæ Spiritus sancti gratia electos ab initio mundi defendit, et ad futuram quietem custodit.

¹²⁷ + **10.35 Cumque elevaretur.** Exemplo Mosis rectores plebis provocantur, ut semper solliciti commissum sibi gregem in principio operis, et in consummatione, Domino commendent, ut proprias oves protegat et inimicos depellat.

11 Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est. Et accensus in eos ignis Domini, devoravit extremam castrorum partem.¹²⁸ ² Cumque clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses ad Dominum, et absorptus est ignis.³ Vocavitque nomen loci illius, Incensio: eo quod incensus fuisset contra eos ignis Domini.⁴ Vulgus quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravat desiderio, sedens et flens, junctis sibi pariter filiis Israël, et ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes?⁵ recordamur piscium quos comedebamus in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, et pepones, porrique, et cæpe, et allia.¹²⁹ ⁶ Anima nostra arida est: nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man.⁷ Erat autem man quasi semen coriandri, coloris bdellii.⁸ Circuibatque populus, et colligans illud, frangebatur mola, sive terebat in mortario, coquens in olla, et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati.⁹ Cumque descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter et man.¹⁰ Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor Domini valde: sed et Moysi intoleranda res visa est,¹¹ et ait ad Dominum: Cur afflixisti servum tuum? quare non invenio gratiam coram te? et cur imposuisti pondus universi populi hujus super me?¹² Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, et defer in terram, pro qua jurasti patribus eorum?¹³ Unde mihi carnes ut dem tantæ multitudini? flent contra me, dicentes: Da nobis carnes ut comedamus.¹⁴ Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est mihi.¹⁵ Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, et inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.¹⁶ Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israël, quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri: et duces eos ad ostium tabernaculi foederis, faciesque ibi stare tecum,¹³⁰ ¹⁷ ut descendam et loquar tibi: et auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, et non tu solus graveris.¹³¹ ¹⁸ Populo quoque dices: Sanctificamini (cras comedetis carnes: ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis escas carniū? bene nobis erat in Ægypto), ut det vobis Dominus carnes, et comedatis:¹⁹ non uno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem,²⁰ sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras, et vertatur in nauseam, eo quod repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo, dicentes: Quare egressi sumus ex Ægypto?²¹ Et ait Moyses: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt: et tu dicis: Dabo eis esum carniū mense integro?¹³² ²²

¹²⁸ + **11.1 Interea ortum est murmur.** RAB., in Num., tom. 2. Murmurantem populum ignis Domini accensus devorat, etc., usque ad tam in anima quam in corpore uretur poena perpetua.

¹²⁹ + **11.5 Pepones porri que.** GREG., lib. XX Moral., cap. 19. Carnalium mentes pro amore sæculi, etc., usque ad ubi carnaliter gemant.

¹³⁰ + **11.16 Congrega mihi septuaginta.** GREG., lib. XXIX Moral., cap. 13. Sicut plerumque juvenes dicuntur, etc., usque ad patet quia senectus mentis, non corporis, eligatur.

¹³¹ + **11.17 Ut descendam.** ISID. In tredecima mansione, etc., usque ad quod quondam fuerat in Moysen et prophetis. Et auferam de spiritu tuo, tradamque eis ut sustentent, etc. AUG., quæst. 18 in Num. Alia littera, etc., usque ad non ut ideo Moyses minus haberet.

¹³² + **11.21 Sexcenta millia peditum hujus populi sunt.** AUG., quæst. 19. Quæritur utrum

numquid ovium et boum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient? ²³ Cui respondit Dominus: Numquid manus Domini invalida est? jam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. ²⁴ Venit igitur Moyses, et narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israël, quos stare fecit circa tabernaculum. ¹³³ ²⁵ Descenditque Dominus per nubem, et locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt, nec ultra cessaverunt. ¹³⁴ ²⁶ Remanserat autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, et alter Medad, super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti fuerant, et non exierant ad tabernaculum. ¹³⁵ ²⁷ Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer, et nuntiavit Moysi, dicens: Eldad et Medad prophetant in castris. ²⁸ Statim Josue filius Nun, minister Moysi, et electus e pluribus, ait: Domine mi Moyses, prohibe eos. ²⁹ At ille: Quid, inquit æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, et det eis Dominus spiritum suum? ¹³⁶ ³⁰ Reversusque est Moyses, et majores natu Israël in castra. ³¹ Ventus autem egrediens a Domino, arreptans trans mare coturnices detulit, et demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabantque in aëre duobus cubitis altitudine super terram. ³² Surgens ergo populus toto die illo, et nocte, ac die altero, congregavit coturnicum: qui parum, decem coros: et siccaverunt eas per gyrum castrorum. ³³ Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi cibus: et ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. ³⁴ Vocatusque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de Sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, et manserunt ibi.

137

hoc Moses diffidendo dixerit an quærendo? etc., usque ad quando sententia Dei secuta non est quæ vindicaret, sed potius quæ doceret.

¹³³ + **11.24 Venit igitur Moyses, et narravit populo verba Domini, congregans.** ORIG., Hom. 6 in Num. Alia littera: Exiit, inquit, Moyses, etc., usque ad et similia, etc.

¹³⁴ + **11.25 Auferens de spiritu.** ID. Non intelligendum est, etc., usque ad et origo ipsius nihil damni ex derivatione accepit. Requievisset. ID. Et requievit super eos spiritus, et prophetaverunt omnes, etc. Non legitur requievisse spiritus, etc., usque ad laudem vitæ eorum et virtutes exposuit. ORIG. Et requievit in eis spiritus, et prophetaverunt, etc. Continuo operatur spiritus, etc., usque ad neque decet Spiritus sancti adesse præsentiam.

¹³⁵ + **11.26 Remanserant autem in castris.** Non negligentia præcepit Domini, sed devotione humilitatis indignos se judicantes perceptione tanti muneris: ideo judex cordium Deus dignos eos judicavit, et ostendit.

¹³⁶ + **11.29 Quid, inquit, æmularis.** GREG., lib. XXIII Moral., cap. 24. Pia mens pastorum, etc., usque ad qui bonum quod habuit non invidit. Coturnicum multitudinem, qui parum, etc. RAB. in Num. Carnalis populus Judæorum, etc., usque ad Nostra autem conversatio in cœlis est II Cor. 10..

¹³⁷ + **11.34 Sepulchra concupiscentiæ.** ISID., in Num., tom. 5. Tertia decima mansio est in sepulchris concupiscentiæ, etc., usque ad intus plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. Venerunt, etc. HIERON., epist. ad Fabiolam. Quarta decima mansio, etc., usque ad qui ait per prophetam: Nunquid qui cadit non adjiciat ut resurgat? Jer. 8. ISID. Quarta decima mansio, etc., usque ad ad veniam reduxerit eam.

12 Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen propter uxorem ejus Æthiopissam,¹³⁸ ² et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus ³ (erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra), ⁴ statim locutus est ad eum, et ad Aaron et Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis. Cumque fuissent egressi, ⁵ descendit Dominus in columna nubis, et stetit in introitu tabernaculi, vocans Aaron et Mariam. Qui cum issent, ⁶ dixit ad eos: Audite sermones meos: si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum.¹³⁹ ⁷ At non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est: ⁸ ore enim ad os loquor ei: et palam, et non per ænigmata et figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detrahare servo meo Moysi? ¹⁴⁰ ⁹ Iratusque contra eos, abiit: ¹⁰ nubes quoque recessit quæ erat super tabernaculum: et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam Aaron, et vidisset perfusam lepra, ¹⁴¹ ¹¹ ait ad Moysen: Obsecro, domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus, ¹² ne fiat hæc quasi mortua, et ut abortivum quod projicitur de vulva matris suæ: ecce jam medium carnis ejus devoratum est a lepra. ¹⁴² ¹³ Clamavitque Moyses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam. ¹⁴ Cui respondit Dominus: Si pater ejus spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? separetur septem diebus extra castra, et postea revocabitur. ¹⁴³ ¹⁵ Exclusa est itaque Maria extra castra septem

¹³⁸ + **12.1 Locutaque est Maria**, etc. ORIG., hom. 7 in Num. Maria, plebs Judaica; Moyses lex Domini est, etc., usque ad cum fiet unus grex et unus pastor Joan. 10.. ID. Quia detraxerunt Aaron et Maria Moysi, correpti sunt, etc., usque ad lepra enim consequitur detrectantes et cacologos. ID. Omnis etiam qui scripta Moysi male intelligit, et spiritalem legem carnaliter suscipit, detrahit ei, quia de verbis spiritus carnaliter sentit. Mystice, non solum Judæi hæretici, qui non recipiunt legem et prophetas, detrahunt Moysi. Qui impingunt etiam ei quod homicida fuit, quia Ægyptium interfecit, et alia multa etiam in alios prophetas blasphemo ore concinnant: ideo sunt in anima leprosi, et ejiciuntur ab ecclesia Dei. Vel, hæretici, qui detrahunt proximis. Æthiopissam. AUG., quæ est. 20. De uxore Moysi etc., usque ad sicut solent locorum et gentium nomina plerumque vetustate mutari.

¹³⁹ + **12.6 Si quis**. ORIG., ubi supra. Audite quantum beneficii conferunt obtrectantes, etc., usque ad vel ad ipsum Deum non loquitur in ænigmate, sed in specie.

¹⁴⁰ + **12.8 Dominum**. ID. Alia littera: Et gloriam Domini videt. Vidit Moyses gloriam Domini, quando transformatus est Dominus in monte, et aderat ei Moyses cum Elia, et colloquebatur Luc. 9.. Ideo recte addit: Quare igitur. ID. Quod ad eos dicitur, etc., usque ad sed pro magnitudine sensuum eum glorificemus.

¹⁴¹ + **12.10 Nubes quoque recessit**. ID. Et nubes recessit de tabernaculo, etc. Prius recessit nubes, etc., usque ad et appareat in nobis lepra peccati. Cumque respexisset. ORIG., ubi supra. Alia littera: Et respexit Aaron ad Mariam, et ecce Maria erat leprosa. Vult in hoc ostendere, etc., usque ad ad perfectæ nativitatis instituta revocat Apostolus: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis, etc. Gal. 4.

¹⁴² + **12.12 Clamavitque Moyses ad Dominum dicens: Deus, obsecro, sana eam. Cui respondit Dominus**. ID. Alia littera: Et proclamavit Moyses ad Dominum dicens: Domine, precor te, sana eam, etc. Quem oportebat orare pro sanitate populi sui, nisi Moysen? Forte hoc erat quod cum Domino loquebatur in monte transformato Matth. 17., petens ut cum plenitudo gentium introisset omnis Israël salvus fieret Rom. 11..

¹⁴³ + **12.14 Spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem**, etc. Signum repudii est in faciem conspuere. Unde proximus qui repudiat conjugium, discalciatus in faciem conspuitur. Hinc Isaias: Omnes gentes sicut gutta situlæ, et sicut sputum reputatæ sunt Isa. 40, secundum 70..

diebus: et populus non est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

13 Profectusque est populus de Haseroth, fixis tentoriis in deserto Pharan.

² Ibique locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ³ Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israël, singulos de singulis tribubus, ex principibus. ⁴ Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina. ¹⁴⁴ ⁵

De tribu Ruben, Sammua filium Zechur. ⁶ De tribu Simeon, Saphat filium Huri. ⁷ De tribu Juda, Caleb filium Jephone. ⁸ De tribu Issachar, Igal filium Joseph. ⁹ De tribu Ephraim, Osee filium Nun. ¹⁰ De tribu Benjamin, Phalti filium Raphu. ¹¹ De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi. ¹² De tribu Joseph, sceptri Manasse, Gaddi filium Susi. ¹³ De tribu Dan, Ammiel filium Gemalli. ¹⁴ De tribu Aser, Sthur filium Michaël. ¹⁵ De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapsi. ¹⁶ De tribu Gad, Guel filium Machi. ¹⁷ Hæc sunt nomina virorum, quos misit Moyses ad considerandam terram: vocavitque Osee filium Nun, Josue. ¹⁸ Misit ergo eos Moyses ad considerandam terram Chanaan, et dixit ad eos: Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes, ¹⁴⁵ ¹⁹ considerate terram, qualis sit: et populum qui habitator est ejus, utrum fortis sit an infirmus: si pauci numero an plures: ²⁰ ipsa terra, bona an mala: urbes quales, muratæ an absque muris: ²¹ humus, pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, et afferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando jam præcoquæ uvæ vesci possunt. ²² Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin, usque Rohob intransibus Emath. ²³ Ascenderuntque ad meridiem, et venerunt in Hebron, ubi erant Achiman et Sisai et Tholmai filii Enac: nam Hebron septem annis ante Tanim urbem Ægypti condita est. ²⁴ Pergentesque usque ad

Ostenditur ergo quod etiam ille populus, sicut cæteræ gentes, quæ ut sputum reputantur, abjectus est. Si enim consideres priorem honorem, pontificalem ordinem, insignia sacerdotum, Levitica ministeria, majestatem templi, et eos cum cœlestibus in terris habere consortia, qui fuit ille honor, quæ gloria? Rom. 5. Nunc autem multo dedecore horrescunt sine templo, sine altari, sine sacrificio, sine propheta, sine sacerdotio, et sine cœlesti visitatione. Unde patet quod pater conspuens perfudit vultus eorum ignominia. Septem ergo diebus separantur extra castra, id est per septimam hujus mundi; in septimana autem dierum totius creaturæ visibilis videntur productæ esse substantiæ; tunc enim quæ non erant, facta sunt. In septimanam totius mundi quædam secreta et Deo soli cognita dispensatione quæ tunc producta sunt, explicantur: in hac septimana quia sequestrata est Maria non moventur castra filiorum Israël, sed stant in uno conclusi, et nullus ex eis profectus est, donec mundaretur Maria a lepra sua. Septem diebus: et populus non est motus de loco illo. ORIG. Maria quidem interveniente Aaron pontifice septimo die curatur. Nos autem obtrectantes usque ad finem septimanæ mundi, id est usque ad resurrectionem permanebimus leprosi, nisi, dum poenitendi tempus est, corrigamur conversi ad Jesum et per poenitentiam supplicantes ei.

¹⁴⁴ + **13.4 Pharan.** RAB. in Num. Notandum quod Pharan non est speciale nomen mansionis, etc., usque ad usque ad tricesimam secundam hæc continentur. Pharan interpretatur os visibile, in quo potest intelligi quod Verbum caro factum est; et invisibilis visibilis effectus. Et potest ex hoc significari, quod postquam finis et perfectio omnium, quæ erga illum populum gerenda erant, venit, tunc transit, et venit ad eum quem Verbum carnem factum ante non credit. Mitte viros qui, etc. RAB. Duodecim exploratores mittuntur ad sanctam terram, etc., usque ad et cinis ejus piacularis aspersio est.

¹⁴⁵ + **13.18 Ascendite ad meridianam plagam.** AUG., quæst. 21. Alia littera, etc., usque ad et ibi erat quidam depressior locus, de qua valle botrus ablati est.

Torrentem botri, abscederunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt: ¹⁴⁶ ²⁵ qui appellatus est Nehelescol, id est Torrens botri, eo quod botrum portassent inde filii Israël. ²⁶ Reversique exploratores terræ post quadraginta dies, omni regione circumta, ¹⁴⁷ ²⁷ venerunt ad Moysen et Aaron et ad omnem cœtum filiorum Israël in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terræ: ¹⁴⁸ ²⁸ et narraverunt, dicentes: Venimus in terram, ad quam misisti nos, quæ revera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest: ²⁹ sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi. ³⁰ Amalec habitat in meridie, Hethæus et Jebusæus et Amorrhæus in montanis: Chananæus vero moratur juxta mare et circa fluentia Jordanis. ³¹ Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, et possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. ³² Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. ³³ Detraxeruntque terræ, quam inspexerant, apud filios Israël, dicentes: Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem aspeximus, proceræ staturæ est. ³⁴ Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamus.

14 Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, ² et murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israël, dicentes: ³ Utinam mortui essemus in Ægypto: et in hac vasta solitudine utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Ægyptum? ⁴ Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, et revertamur in Ægyptum. ⁵ Quo audito, Moyses et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israël. ⁶ At vero Josue filius Nun et Caleb filius Jephone, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, ⁷ et ad omnem multitudinem filiorum Israël locuti sunt: Terra, quam circuivimus, valde bona est. ¹⁴⁹ ⁸ Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, et tradet humum lacte et melle manantem. ⁹ Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est,

¹⁴⁶ + **13.24 Quem portaverunt**, etc. ISID. in Num., tom. 5. Botrum in ligno de terra promissionis duo advehunt, etc., usque ad quia nec Christus sine lege, nec lex sine Christo esse potest. De malis quoque granatis et de ficis, etc. Quæ legem significant, quia nec Christus sine lege, nec lex sine Christo.

¹⁴⁷ + **13.26 Exploratores terræ post quadraginta dies**, etc. ISID., ibid. Exploratores qui ad terram uberem missi terruerunt populum, etc., usque ad et pepones vitiorum et libidinum corruptione marcentes.

¹⁴⁸ + **13.27 In desertum Pharan, quod est in Cades**. RAB. Solitudo Pharan decem et octo mansiones continet, etc., usque ad et prohibentur transire Jordanem.

¹⁴⁹ + **14.7 Terra**, etc. ORIG., hom. 7 in Num. Quæ est terra ista, sancta quidem et bona, sed ab impiis habitata? etc., usque ad nobis ingredientibus illi pellantur, et ascendentibus cadant.

nolite metuere. ¹⁵⁰ ¹⁰ Cumque clamaret omnis multitudo, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum fœderis cunctis filiis Israël. ¹¹ Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo detrahet mihi populus iste? quousque non credent mihi, in omnibus signis quæ feci coram eis? ¹² Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam, et fortiolem quam hæc est. ¹⁵¹ ¹³ Et ait Moyses ad Dominum: Ut audiant Ægyptii, de quorum medio eduxisti populum istum, ¹⁴ et habitatores terræ hujus, qui audierunt quod tu, Domine, in populo isto sis, et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in columna nubis præcedas eos per diem, et in columna ignis per noctem: ¹⁵ quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant: ¹⁶ Non poterat introducere populum in terram pro qua juraverat: idcirco occidit eos in solitudine? ¹⁷ Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut jurasti, dicens: ¹⁸ Dominus patiens et multæ misericordiæ, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. ¹⁹ Dimitte, obsecro, peccatum populi hujus secundum magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto usque ad locum istum. ²⁰ Dixitque Dominus: Dimisi juxta verbum tuum. ²¹ Vivo ego: et implebitur gloria Domini universa terra. ²² Attamen omnes homines qui viderunt majestatem meam, et signa quæ feci in Ægypto et in solitudine, et tentaverunt me jam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, ²³ non videbunt terram pro qua juravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam. ²⁴ Servum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc, quam circumivit; et semen ejus possidebit eam. ²⁵ Quoniam Amalecites et Chananæus habitant in vallibus. Cras movete castra, et revertimini in solitudinem per viam maris Rubri. ²⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ²⁷ Usquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? querelas filiorum Israël audivi. ²⁸ Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus: sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. ²⁹ In solitudine hac jacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra, et murmurastis contra me, ³⁰ non intrabitis terram, super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, præter Caleb filium Jephone, et Josue filium Nun. ³¹ Parvulos autem vestros, de quibus dixistis quod prædæ hostibus forent, introducam, ut videant terram, quæ vobis displicuit. ¹⁵² ³² Vestra cadavera jacebunt in solitudine. ³³ Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta, et portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadavera patrum in deserto, ³⁴ juxta numerum quadraginta dierum, quibus

¹⁵⁰ + **14.9 Neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem ita possumus.** AUG., quæst. 23 in Num. Caleb et Jesus Nave loquentes ad populum, etc., usque ad isti Dominum temporum creatorem, et ordinatorem, et omnium dispensatorem.

¹⁵¹ + **14.12 Feriam igitur eos.** ORIG., hom. 8 in Num. Comminatio hæc non est iracunda, sed prophetica, etc., usque ad ideo pluribus exorat pro populo illo. ID. Feriam igitur. Fit comminatio hæc a Domino, etc., usque ad quod alium populum hoc abjecto resuscitet.

¹⁵² + **14.31 Parvulos** ORIG., hom. 8. Sed filii ipsorum qui sunt hic mecum, quicumque ignorant bonum vel malum, etc. Patres nostri fuerunt populus ille prior, etc., usque ad si vermanseris in bonitate, etc.

considerastis terram: annus pro die imputabitur. Et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras, et scietis ultionem meam: ¹⁵³ ³⁵ quoniam sicut locutus sum, ita faciam omni multitudini huic pessimæ, quæ consurrexit adversum me: in solitudine hac deficiet, et morietur. ³⁶ Igitur omnes viri, quos miserat Moyses ad contemplandam terram, et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem, detrahentes terræ quod esset mala, ³⁷ mortui sunt atque percussi in conspectu Domini. ³⁸ Josue autem filius Nun, et Caleb filius Jephone, vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. ³⁹ Locutusque est Moyses universa verba hæc ad omnes filios Israël, et luxit populus nimis. ⁴⁰ Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis, atque dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus locutus est: quia peccavimus. ¹⁵⁴ ⁴¹ Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredimini verbum Domini, quod vobis non cedet in prosperum? ⁴² nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum: ne corruatis coram inimicis vestris. ⁴³ Amalecites et Chananæus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis acquiescere Domino: nec erit Dominus vobiscum. ⁴⁴ At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Arca autem testamenti Domini et Moyses non recesserunt de castris. ⁴⁵ Descenditque Amalecites et Chananæus, qui habitabat in monte: et percutiens eos atque concidens, persecutus est eos usque Horma.

15 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad filios Israël, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis, ³ et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus: ⁴ offeret quicumque immolaverit victimam, sacrificium similæ, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin: ¹⁵⁵ ⁵ et vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ dabit in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos ⁶ et arietes erit sacrificium similæ duarum decimarum, quæ conspersa sit oleo tertiæ partis hin: ¹⁵⁶ ⁷ et vinum ad libamentum tertiæ partis ejusdem mensuræ offeret in odorem suavitatis Domino. ⁸ Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut

¹⁵³ + **14.34 Annus pro die.** ID. Quasi pro die per annum, etc., usque ad nisi cui Pater omne iudicium tradidit Joan. 5.. ID. Neget quis fortasse bonitati Dei convenire, etc., usque ad sed ultra non sinit animam peccato vulnerari. ID. Aliud adjiciam, etc., usque ad ut multo magis confidamus quod advocatus noster Jesus veniam nobis impetrabit a Patre.

¹⁵⁴ + **14.40 Parati sumus.** RAB., in Num. O mira protervitas humanæ mentis, etc., usque ad sic patriæ cœlestis gaudia quæ nobis promissa sunt percipiemus.

¹⁵⁵ + **15.4 Sacrificium,** etc. Fidem incarnationis Christi, quæ in lege plenissime commendatur, vel observantiam Decalogi. RAB., in Num. Lex præcipit in privatis publicisque sacrificiis, etc., usque ad quia sexta pars est congi. ID. Jubetur ergo per singulas species animalium, etc., usque ad omnis stultitia et versutia Deo abominabilis est.

¹⁵⁶ + **15.6 Et arietes.** ID. In oblatione arietis duæ decimæ similæ offeruntur; olei et vini, tertia pars hin. Quia aries rectorum ordinem signat, bene cum duabus decimis offertur, cum quilibet Decalogum legis intellectu et operatione tenens, rectoris officio delegatur: olei vero atque vini tertia pars hin exhibetur, quando ab eo charitas et misericordia, et gratia spiritualis doctrinæ circa subjectos impenditur.

impleas votum vel pacificas victimas, ¹⁵⁷ ⁹ dabis per singulos boves similæ tres decimas conspersæ oleo, quod habeat medium mensuræ hin: ¹⁰ et vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ in oblationem suavissimi odoris Domino. ¹¹ Sic facies ¹² per singulos boves et arietis et agnos et hædos. ¹³ Tam indigenæ quam peregrini ¹⁴ eodem ritu offerent sacrificia. ¹⁵ Unum præceptum erit atque iudicium tam vobis quam advenis terræ. ¹⁶ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁷ Loquere filiis Israël, et dices ad eos: ¹⁸ Cum veneritis in terram, quam dabo vobis, ¹⁹ et comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino ²⁰ de cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis, ²¹ ita et de pulmentis dabit primitiva Domino. ²² Quod si per ignorantiam præterieritis quidquam horum, quæ locutus est Dominus ad Moysen, ¹⁵⁸ ²³ et mandavit per eum ad vos, a die qua cœpit jubere et ultra, ²⁴ oblitaque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odorem suavissimum Domino, et sacrificum ejus ac liba, ut cæremoniæ postulant, hircumque pro peccato: ¹⁵⁹ ²⁵ et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israël, et dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se et pro peccato atque errore suo: ²⁶ et dimittetur universæ plebi filiorum Israël, et advenis qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omni populi per ignorantiam. ²⁷ Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo: ²⁸ et deprecabitur pro ea sacerdos, quod inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, et dimittetur illi. ¹⁶⁰ ²⁹ Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantes. ³⁰ Anima vero, quæ per superbiam aliquid commiserit, sive civis sit ille, sive peregrinus (quoniam adversus Dominum rebellis fuit), peribit de populo suo: ¹⁶¹ ³¹ verbum enim Domini contempsit, et præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur, et portabit iniquitatem suam. ³² Factum est autem, cum essent filii Israël in solitudine, et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati, ³³ obtulerunt eum Moysi et Aaron et universæ multitudini. ³⁴ Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent. ³⁵ Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste: obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. ³⁶ Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, et mortuus est, sicut præceperat Dominus. ³⁷ Dixit quoque Dominus ad Moysen: ³⁸ Loquere filiis Israël, et

¹⁵⁷ + **15.8 Quando vero de bobus feceris holocaustum,** etc. ID. In bovis oblatione tres decimæ similæ et medietas hin in oleo vel vino, etc., usque ad in cœlesti beatitudine per Dei gratiam in se perficiendum sperent. Cum veneritis in terram, etc. RAB. Cum quilibet præsentem Ecclesiam per fidem intrat, etc., usque ad a quo speratur perfectionis supplementum.

¹⁵⁸ + **15.22 Quod si per.** AUG., quæst. 24. Quod præcipitur quomodo peccata expientur, etc., usque ad quæ discernuntur a peccatis volentium.

¹⁵⁹ + **15.24 Vitulum offeret.** RAB. Filii Israël vitulum de armento offerunt in holocaustum, etc., usque ad exauditus est pro sua reverentia.

¹⁶⁰ + **15.28 Sacerdos.** Christus, qui per proprium sanguinem introivit semel in sancta, æterna redemptione inventa Hebr. 5..

¹⁶¹ + **15.30 Anima vero,** etc. AUG., quæst. 25 in Num. Alia littera: Anima quæcunque peccaverit, etc., usque ad unde nunc longum est disputare. ISID., in Num., tom. 5. Calumniantur impii quod tam atrociter jussu Dei ab omni populo trucidatur, qui ligna collegit in sabbato, etc., usque ad quia a spiritualibus judicatur.

dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: ¹⁶² ³⁹ quas cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes, ⁴⁰ sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque sancti Deo suo. ⁴¹ Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem Deus vester.

16Ecce autem Core filius Isaar, filii Caath, filii Levi, et Dathan atque Abiron filii Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben, ² surrexerunt contra Moysen, aliique filiorum Israël ducenti quinquaginta viri proceres synagogæ, et qui tempore concilii per nomina vocabantur. ³ Cumque stetissent adversum Moysen et Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, et in ipsis est Dominus: cur elevamini super populum Domini? ⁴ Quod cum audisset Moyses, cecidit pronus in faciem: ⁵ locutusque ad Core et ad omnem multitudinem: Mane, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertineant, et sanctos applicabit sibi: et quos elegerit, appropinquabunt ei. ⁶ Hoc igitur facite: tollat unusquisque thuribula sua, tu Core, et omne concilium tuum: ⁷ et hausto cras igne, ponite desuper thymiana coram Domino: et quemcumque elegerit, ipse erit sanctus: multum erigimini filii Levi. ⁸ Dixitque rursus ad Core: Audite, filii Levi: ⁹ num parum vobis est quod separavit vos Deus Israël ab omni populo, et junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, et staretis coram frequentia populi, et ministraretis ei? ¹⁰ idcirco ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium vindicetis, ¹¹ et omnis globus tuus stet contra Dominum? quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum? ¹² Misit ergo Moyses ut vocaret Dathan et Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non venimus. ¹⁶³ ¹³ Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra, quæ lacte et melle manabat, ut occideres in deserto, nisi et dominatus fueris nostri? ¹⁴ Revera induxisti nos in terram, quæ fluit rivis lactis et mellis, et dedisti nobis possessiones agrorum et vinearum: an et oculos nostros vis eruere? non venimus. ¹⁵ Iratusque Moyses valde, ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorum: tu scis quod ne asellum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum. ¹⁶ Dixitque ad Core: Tu, et omnis congregatio tua, state seorsum coram Domino, et Aaron die crastino separatim. ¹⁷ Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum. ¹⁸ Quod cum fecissent, stantibus Moyses et Aaron, ¹⁹ et coacervassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. ²⁰ Locutusque Dominus ad Moysen et Aaron, ait: ²¹ Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repente disperdam. ²² Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum

¹⁶² + **15.38 Fimbrias.** ID., ibid. Jubentur filii Israël in quatuor angulis, etc., usque ad omnia in gloriam Dei faciamus.

¹⁶³ + **16.12 Vocaret Dathan?** AUG., quæst. 26 in Num. Quid est quod Dathan et Abiron in seditione vocati a Moysse, etc., usque ad ut non dicerent non ascendemus, sed non ascendimus, quodam locutionis genere.

universæ carnis, num uno peccante, contra omnes ira tua desæviet? ²³ Et ait Dominus ad Moysen: ²⁴ Præcipe universo populo ut separetur a tabernaculis Core et Dathan et Abiron. ²⁵ Surrexitque Moyses, et abiit ad Dathan et Abiron: et sequentibus eum senioribus Israël, ²⁶ dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. ¹⁶⁴ ²⁷ Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan et Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis, omnique frequentia. ²⁸ Et ait Moyses: In hoc scietis quod Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim: ²⁹ si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga, qua et ceteri visitari solent, non misit me Dominus: ³⁰ sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia quæ ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quod blasphemaverint Dominum. ³¹ Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: ³² et aperiens os suum, devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum, ³³ descenderuntque vivi in infernum operti humo, et perierunt de medio multitudinis. ³⁴ At vero omnis Israël, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne forte et nos terra deglutiat. ³⁵ Sed et ignis egressus a Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. ³⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ³⁷ Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent in incendio, et ignem huc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt ¹⁶⁵ ³⁸ in mortibus peccatorum: producatque ea in laminas, et affigat altari, eo quod oblatum sit in eis incensum Domino, et sanctificata sint, ut cernant ea pro signo et monumento filii Israël. ¹⁶⁶ ³⁹ Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula ænea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas, affigens altari: ¹⁶⁷ ⁴⁰ ut haberent postea filii Israël, quibus commonerentur ne quis accedat alienigena, et qui non est de semine Aaron ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, et omnis congregatio ejus, loquente Domino ad Moysen. ¹⁶⁸ ⁴¹ Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israël sequenti die contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum

¹⁶⁴ + **16.26 Recedite a tabernaculis.** AUG., quæst. 27. Alia littera, etc., usque ad justi fulgeant sicut sol in regno Patris sui Matth. 13.. ISID. in Num., tom. 5. Per Dathan, et Abiron, et Core, etc., usque ad in æterno igne præparata ultione peribunt. Descenderuntque. AUG., quæst. 29. Alia littera, etc., usque ad tanquam carceribus inferi puniendos reservari.

¹⁶⁵ + **16.37 Præcipe Eleazaro.** ID., quæst. 30. Alia littera, etc., usque, ad quia per eos exemplum datum est cæteris, quid timerent. Tollat thuribula. ORIG., hom. 9 in Num. Core figuram tenet eorum qui contra ecclesiasticam fidem et doctrinam veritatis insurgunt, etc., usque ad: sanctificata enim sunt et Domino oblata. ID. Potest et alio modo intelligi, etc., usque ad non enim tam magnifice in eis virtus animi claruisset, nisi reliquorum ignaviæ formido patuisset.

¹⁶⁶ + **16.38 Eo quod.** AUG., quæst. 30 in Num. Circumpositionem vero altari, etc., usque ad qui minus diligenter intendunt, eodem facta ordine quo narrantur.

¹⁶⁷ + **16.39 Tulit.** ORIG., hom. 9 in Num. Apud Deum nihil est otiosum, etc., usque ad cum universorum cineribus disperirent?

¹⁶⁸ + **16.40 Sicut passus est.** ID. Posteris quoque datur exemplum, ne quis præsumptione superbi spiritus non sibi a Deo datum munus pontificatus invaderet; sed illi cedat quem non ambitio humana, non favor corruptus, nec largitio damnanda asciverit.

Domini. ⁴² Cumque oriretur seditio, et tumultus incresceret, ⁴³ Moyses et Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria Domini. ¹⁶⁹ ⁴⁴ Dixitque Dominus ad Moysen: ⁴⁵ Recedite de medio hujus multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque jacerent in terra, ¹⁷⁰ ⁴⁶ dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens cito ad populum, ut roges pro eis: jam enim egressa est ira a Domino, et plaga desævit. ⁴⁷ Quod cum fecisset Aaron, et cucurrisset ad mediam multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit thymiama: ⁴⁸ et stans inter mortuos ac viventes, pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. ¹⁷¹ ⁴⁹ Fuerunt autem qui percussi sunt, quatuordecim millia hominum, et septingenti, absque his qui perierant in seditione Core. ⁵⁰ Reversusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi fœderis postquam quievit interitus.

17Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁷² ² Loquere ad filios Israël, et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, a cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, et uniuscujusque nomen superscribes virgæ suæ. ³ Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, et una virga cunctas seorsum familias continebit: ⁴ ponesque eas in tabernaculo fœderis coram testimonio, ubi loquar ad te. ⁵ Quem ex his elegero, germinabit virga ejus: et cohibebo a me querimonias filiorum Israël, quibus contra vos murmurant. ¹⁷³ ⁶ Locutusque est Moyses ad filios Israël: et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fueruntque virgæ duodecim absque virga Aaron. ⁷ Quas cum posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonii, ⁸ sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: et turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas

¹⁶⁹ + **16.43 Moyses et Aaron.** ID. In Sodomis quidem, etc., usque ad per quos interitum possumus evadere. Operuit nubes. ID. Non enim legimus antea quod obtexerit nubes tabernaculum, etc., usque ad et pericula maris ac fluminum, etc. II Cor. 11..

¹⁷⁰ + **16.45 Recedite.** ID. Jubentur ergo Moyses et Aaron, etc., usque ad sunt enim mortui qui in ignem æternum mittuntur, vivi autem qui mittuntur ad regnum.

¹⁷¹ + **16.48 Et stans inter.** GREG. Aaron, ut iram Dei placaret, thuribulum sumpsit atque inter viventes et mortuos stetit, quia sacerdotis est negotium Deo orationem fundere, et pro justis ne cadant et pro peccatoribus ut resurgant, unde: Intret oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo Psal. 87.. ISID. Aaron thuribulum accipiens occurrit quassationi, et stans in medio vivorum et mortuorum, lethalem plagam objectu suo quasi quidam murus excludit. Iste sacerdos Christus qui ruinam mortis in mundo aspiciens occurrit a summo cœlo, venitque obvius quasi gigas ad currendam viam, stetitque inter vivos et mortuos, quia natus et mortuus est, sicque thuribulum passionis accipiens, et in odorem suavitatis præterdicens, suspendit ignis æterni perniciem, et inimicam per tulit mortem. Et plaga cessavit. ORIG. Alia littera, etc., usque ad luteus enim et terrenus sensus non capit mysteria. Dicitur etiam corpus nostrum vas fictile vel littera legis, in eo quod Apostolus ait: Habentes thesaurum istum in vasis fictilibus II Cor. 4.: quia in corpore positus thesaurum gratiæ per Spiritum sanctum Dominus largitur; et in sermonibus legis qui contemnuntur, quia nulla arte grammatica expositi videntur, reconditus sit thesaurus sapientiæ et scientiæ Dei.

¹⁷² + **17.1 A cunctis principibus.** Omnis princeps habet virgam, quia sine ea populum regere non potest. Unde Paulus, quia princeps populi erat, dicebat. Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate? I Cor. 4. ORIG. Omnes principes tribuum necesse est ut habeant virgas, etc., usque ad et cum nucibus sacerdotalium pomorum copiam invenisse.

¹⁷³ + **17.5 Germinabit virga.** ORIG., ubi supra. Unum fructum promisit Deus in virga et dedit plura, etc., usque ad sed quæ in sola sapientia continentur.

deformati sunt. ¹⁷⁴ ⁹ Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israël: videruntque, et receperunt singuli virgas suas. ¹⁰ Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israël, et quiescant querelæ eorum a me, ne moriantur. ¹¹ Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus. ¹² Dixerunt autem filii Israël ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus. ¹³ Quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num usque ad internecionem cuncti delendi sumus?

18Dixitque Dominus ad Aaron: Tu, et filii tui, et domus patris tui tecum, portabitis iniquitatem sanctuarii: et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. ¹⁷⁵ ² Sed et fratres tuos de tribu Levi, et sceptrum patris tui sume tecum, præstoque sint, et ministrent tibi: tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. ¹⁷⁶ ³ Excubabuntque Levitæ ad præcepta tua, et ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et ad altare non accedant, ne et illi moriantur, et vos pereatis simul. ⁴ Sint autem tecum, et excubent in custodiis tabernaculi, et in omnibus cæremoniis ejus. Alienigena non miscebitur vobis. ⁵ Excubate in custodia sanctuarii, et in ministerio altaris: ne oriatur indignatio super filios Israël. ⁶ Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum Israël, et tradidi donum Domino, ut serviant in ministeriis tabernaculi ejus. ⁷ Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum: et omnia quæ ad cultum altaris pertinent, et intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur: si quis externus accesserit, occidetur. ¹⁷⁷ ⁸ Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur a filiis Israël, tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna.

¹⁷⁴ + **17.8 Invenit germinasse virgam**, etc. ORIG., ubi supra. Cum sacerdotium Aaron, etc., usque ad, sed nostra adhuc corpora usque in finem mundi differunt a gloria resurrectionis. ID. Virga arida germinat, etc., usque ad corporis in resurrectione germinabit. Virgam, GREG., lib. IV Moral., cap. 29. Carnem Christi, quæ de radice Jesse succisa et mortificata, etc., usque ad corona martyrum, gratia continentium. Turgentibus, etc. ORIG. Hac vero ratione, etc., usque ad sed secundum Scripturam in mille generationes. ORIG., ubi supra. Possumus etiam sic intelligere eorum, etc., usque ad qui sunt charitas, gaudium, pax et cæteræ virtutes Gal. 5..

¹⁷⁵ + **18.1 RAB.**, in Num., tom. 2. Tu et Filii, etc. Alia littera, etc., usque ad et pertinere dicit ad sacerdotem. ORIG. hom. 10 in Num. Alia littera, etc., usque ad remissionem peccatorum significari. ID. Jesus pontifex noster, etc., usque ad scit nos Deus idoneos non esse martyrio. ID. Quærendum est quomodo aliqui sancti dicantur, etc., usque ad sanctus enim est, qui peccatum suum per pontificem curat.

¹⁷⁶ + **18.2 Jure perpetuo**. Quomodo potest æternum esse quod visibile est? Quæ enim videntur temporalia sunt I Cor. 5., primitiæ autem quæ offeruntur Aaron, visibiles sunt; circumcisionem quoque et azyma et pascha visibile, necesse est æternum non esse, sed temporale. Invisibilis ergo circumcisio, quæ in occulto est, æterna est, et azyma sinceritatis et veritatis Rom. 2.. Sic et hæc ei, qui non in manifesto, sed in occulto Judæus, qui spiritu, non littera legem custodit, secundum interiorem hominem legitima æterna dicuntur II Cor. 4..

¹⁷⁷ + **18.7 Tu autem et filii**. ID., hom. 16. Alia littera, etc., usque ad quæ si bene excolamus fructum vitæ afferent nobis. Tu autem et filii tui. Allegorice. Perfectiores scilicet in Ecclesia, sancti doctores, quorum officium est sacramenta divina manibus contrectare, vasa sancta, id est Scripturæ mystica verba ventilare et ad intellectum perducere II Par. 26.. Cætera autem turba meditetur diligenter quæ capere potest, et quæ magistrorum discretio jubet. Si quis externus, etc. Non de tribu Levi. Ozias enim de tribu Juda, quia usurpavit sacerdotium, lepra percussus est.

¹⁷⁸ ⁹ Hæc ergo accipies de his, quæ sanctificantur et oblata sunt Domino. Omnis oblatio, et sacrificium, et quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, et cedit in Sancta sanctorum, tuum erit, et filiorum tuorum. ¹⁷⁹ ¹⁰ In sanctuario comedes illud: mares tantum edent ex eo, quia consecratum est tibi. ¹¹ Primitias autem, quas voverint et obtulerint filii Israël, tibi dedi, et filiis tuis, ac filiabus tuis, jure perpetuo: qui mundus est in domo tua, vescetur eis. ¹² Omnem medullam olei, et vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi. ¹⁸⁰ ¹³ Universa frugum initia, quas

¹⁷⁸ + **18.8 Locutus est Dominus**, etc. RAB., in Num., tom. 2. Alia littera, etc., usque ad qui cum semper comedatur semper permanet, imo augetur. Primitiarum. Primitiæ litterales consumuntur, spirituales custodiuntur. Quanto enim verbum Dei amplius sumpseris, tanto abundabit. Omnia quæ sanctificantur a filiis Israël. ORIG., hom. 11. Alia littera, etc., usque ad non sanctificatur, nec inter primitias recipitur. ORIG. Videtur autem secundum litteram proselytos excludere, etc., usque ad qui faciunt patres in Ecclesiam introire. ID. Ter etiam in anno apparere jubetur omne masculinum, non femininum Exod. 23.. A filiis, non a filiabus. Non enim otiose alibi nominat cum filiis etiam filias, alibi filiarum non facit mentionem. Quæ tamen specialiter non ad sexum, sed ad discretionem animarum referenda sunt. ID. Difficile invenies sanctos, quibus Deus eximium præbeat testimonium filias genuisse, Abraham et Isaac non genuerunt filias. Solus Jacob unam filiam genuit, et ipsa fratribus et parentibus opprobrium fuit, et vindictæ furem fratribus incitavit.

¹⁷⁹ + **18.9 Et hoc sit vobis ex his quæ sanctificantur sanctis de sacrificiis**, etc. ID. Spiritus sanctus ita sanctus est, etc., usque ad tertio autem loco ex hoc fructu diligere debeo etiam inimicos meos. ID., hom. 11. Primitias omnium frugum sacerdotibus lex mandat offerri, etc., usque ad invenies apud Mosen legis titulo signari. ID. Ubi vero dicit: Non occides, Non adulterabis, et hujusmodi, legis titulum non præmisit. Hæc enim mandata sunt, et ideo non exinaniuntur apud discipulos Evangelii, sed implentur. Non enim mandatum, sed lux umbram habere futurorum dicitur bonorum ID. Notandum vero quod lex dupliciter dicitur. Generaliter enim omnia hæc, mandatum, justificationes, præcepta, testimonia, judicia lex dicuntur. Specialiter autem aliqua pars eorum quæ in lege scripta sunt, ut supra dicta. Generaliter vero lex significatur, cum dicitur: Non veni solvere legem, sed adimplere Matth. 5.. Et alibi: Plenitudo legis est dilectio Rom. 13.. Omnia enim quæ in lege scripta sunt legem nominavit. ID. Alibi quoque: Juste, inquit, sectare quod justum est Deut. 16.. Et quid opus est etiam in his allegoriam quærere, cum ædificet littera? ID. Quæro quoque si aliqua, etc., usque ad adjecit tamen Apostolus: Hæc autem sunt allegorica Gal. 4.. Omnis oblatio, etc. ID. Est autem sapientis scribæ et docti de regno Dei, ut sciat de his thesauris proferre nova et vetera, et quomodo penitus litteram occidentem abjiciat et spiritum vivificantem requirat Matth. XIII; I Cor. 3., aut confirmet utilem et necessariam litteræ doctrinam, aut manente historia etiam mysticum sensum introducat, sicut in præsentis loco. ID. Utile est enim sacerdotibus Evangelii offerre primitias, etc., usque ad discipulis autem dicitur: Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio Matth. 5.. ID. Christus nos redemit de maledicto legis, non de maledicto mandati vel testimonii, vel judiciorum, ne scilicet subjecti essemus circumcissioni carnis et sabbatorum observationi, et hujusmodi quæ continentur in lege, non in mandatis Galat. 3.. Abundat ergo justitia nostra, plus quam scribarum et Phariseorum Matth. 5.; et illi de fructibus terræ gustare non audent, priusquam primitias sacerdotibus offerant, et Levitis decimas separent: ego autem nihil horum faciens, fructibus terræ ita abutar, ut sacerdos et Levita et Dei altare non sentiat. ID. Petrus quoque et Paulus, etc., usque ad et singularum Ecclesiarum eligit et offert primitias. ID. Quisquis etiam doctor, quia docet, prædicat et instruit auditores, agrum Ecclesiæ suæ, id est, credentium corda videtur excolere. Habet quoque culturæ suæ fructum, et in fructu electum aliquem et præcipuum, quem quasi primitias offerat, et alium pro primogenitis, alium pro decimis. ID. Habet forte aliquis primogenitos et inferiores, quos neque pro primitiis, neque pro primogenitis, sed pro decimis possit offerre.

¹⁸⁰ + **18.12 Omnem medullam**, etc. ORIG. Ostendimus mandatum de primitiis frugum, etc., usque ad unde per angelum videtur quasi primitiæ Deo oblatus. Christus est primitiæ primitiarum. Cornelius primitiæ gentium. Alii primitiæ Ecclesiarum, sicut quidam primitiæ Asiæ, alii Achaïæ. ORIG. Aderit unusquisque angelorum, etc., usque ad quæ non angeli vel principis, sed Dei portio est. ID. Offerunt ergo angeli ex nobis primitias, etc., usque ad ut quærant quæ sursum sunt, non quæ super terram. ID. Offerunt angeli primitias, etc., usque ad alius princeps multorum esse ponitur,

gignit humus, et Domino deportantur, cedent in usus tuos: qui mundus est in domo tua, vescetur eis. ¹⁸¹ ¹⁴ Omne quod ex voto reddiderint filii Israël, tuum erit. ¹⁵ Quidquid primum erumpit e vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui juris erit: ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias, et omne animal quod immundum est redimi facias, ¹⁸² ¹⁶ cujus redemptio erit post unum mensem, siclis argenti quinque, pondere sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. ¹⁷ Primogenitum autem bovis, et ovis, et capræ, non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare, et adipem adolebis in suavissimum odorem Domino. ¹⁸ Carnes vero in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum, et armus dexter: tua erunt. ¹⁹ Omnes primitias sanctuarii, quas offerunt filii Israël Domino, tibi dedi, et filiis, ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis. ¹⁸³ ²⁰ Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars et hæreditas tua in medio filiorum Israël. ²¹ Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israël in possessionem, pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo foederis: ²² ut non accedant ultra filii Israël ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum, ²³ solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, ²⁴ decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi. ²⁵ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁶ Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israël decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte

alius principatui subjectus. ID. Agri angelorum corda nostra sunt, quisque eorum ex agro quem colit offert primitias Domino. ID. Sicut Christus Rex regum, etc., usque ad sufficeret nobis hæc gratia.

¹⁸¹ + **18.13 Universa frugum.** AUG., quæst. 32 in Num. Primogenita omnia, etc., usque ad quæ primitus sumebantur.

¹⁸² + **18.15 Quidquid primum.** ORIG. Possunt forte illi primogeniti dici, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, vel etiam martyres; primitia quoque Ecclesiæ possunt dici virgines Apoc. 14; decimæ vero, qui post conjugium continentibus sunt. Omne. RAB. In utroque testamento ministris altaris oblationes et decimæ ad necessaria tribuuntur, ne terrenis possessionibus audeant inhiare, nec lucrum de ministerio quærere: unde, Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecuniam Matth. 10.. Mystice autem decimæ observantiam legis significant, vel sinceritatem integritatis fidei, vel perfectionem boni operis, quæ maxime habere debent qui ministerio divino se exhibent. In denario enim numero creaturæ et creatoris cognitio comprehenditur, quia septenarius respicit ad humanam naturam, tribus scilicet vim animæ ostendentibus; unde, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua Deut. 6.. Corpus autem ex quatuor constat elementis. Septenarium autem, si ternario numero fidem et confessionem Trinitatis exprimentis adjunxeris, denarium complebis.

¹⁸³ + **18.19 Pactum salis.** RAB. Pactum salis nominat oblationum universitatem, quæ ad ministerium vel ad jus sacerdotum pertinet, unde in Levitico: Quidquid obtuleris sacrificii sale condies, etc. Levit. 2.. Mystice ostenditur sapientiam convenire sacerdotibus et prædicatoribus divinæ legis, non sæcularem, sed apostolicam, de qua Paulus dicit: Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam non hujus sæculi I Cor. 2.. De qua apostolis dicitur: Vos estis sal terræ Matth. 5.. Sicut enim omnis cibus sale conditur, sic omnis sermo apostolica sapientia. Aaron ergo et filiis ejus pactum est salis sempiternum, quia non solum episcopis necessaria est sapientia, sed etiam presbyteris, diaconis et omnibus ordinibus: et hoc coram Deo, id est, ut pura et simplex sine versutia, et malitia Deo placeat. Sapientia enim hujus mundi inimica est Deo Rom. 8..

Domino, id est, decimam partem decimæ, ²⁷ ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quam de torcularibus: ²⁸ et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. ²⁹ Omnia quæ offeretis ex decimis, et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. ³⁰ Dicesque ad eos: Si præclara et meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area, et torculari dederitis primitias: ³¹ et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii. ³² Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pingua reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israël, et moriamini.

19 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ¹⁸⁴ ² **Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israël, ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum:** ¹⁸⁵ ³ tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: ¹⁸⁶ ⁴ et tingens digitum in sanguine ejus, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, ¹⁸⁷ ⁵ comburetque eam

¹⁸⁴ + **19.1 Locutusque est Dominus.** AUG., quæst. 33 in Num. Alia littera, etc., usque ad et observationes legis profanabat. RAB. Per masculinum fortitudo, per feminam infirmitas significatur: per vaccam ergo infirmitas Dominicæ incarnationis ad sacrificium assumpta figuratur. Mortuus est enim Christus ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei II Cor. ult.. Vaccam rufam, rubram scilicet sanguine passionis, unde: Dilectus meus candidus et rubicundus Cant. 5.: candidus scilicet ex divinitate, rubicundus ex sanguine, candidus etiam per justitiam vitæ. GREG., lib. VI Moral., tom. 1. Vaccam rufam mactamus, cum carnem a lascivia voluptatis extinguimus: quam cum hyssopo, ligno cedrino et cocco offerimus, quia cum maceratione corporis sacrificium fidei spei et charitatis adolemus.

¹⁸⁵ + **19.2 Nulla sit macula.** AUG., quæst. 33. Sine vitio. Hanc enim carnem cæteræ hostiæ significabant, etc., usque ad quæ non habuit in se vitium? Nec portaverit. Omnis qui peccat, servus est peccati: quia ergo Christus nunquam peccavit, jugum non portavit. AUG. Alia littera. Et non est super eam superpositum jugum, etc. Non enim subjugata est iniquitati, cui subjugatos inveniens liberavit, et vincula eorum dirupit. Unde: Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, etc. Super illius enim carnem non est positum jugum, qui potestatem habuit ponendi animam suam, et iterum sumendi eam.

¹⁸⁶ + **19.3 Tradetisque.** Vacca ad immolandum sacerdoti traditur, quia Dominus incarnatus pro redemptione nostra sacrificium semetipsum fecit, datus manibus Judaici populi. AUG. Alia littera. Et dabis eam ad Eleazarum sacerdotem, etc. Cur non ad Aaron? Forte præfiguratum est, non ad tempus quod tunc erat, sed ad posteros hujus sacerdotii, passionem Domini perventuram. Qui ejectam extra castra. ID. Quia extra portam passus est Christus, ut nos a conversatione præsentis vitæ quasi a civitate educeret Heb. 13.. ID. Et ejectam eam extra castra. Sic ejectus est Dominus passurus extra civitatem Joan. 19.. ID. In locum mundum, quia non habuit causam malam: Et occidit eam in conspectu ejus, sic occisa est caro Christi in conspectu eorum qui futuri erant in novo testamento Domini sacerdotes. Immolabit. ISID. Vaccam rufam cujus cinis est expiatio populi immolare non poterit, nisi qui terrena opera non fecerit, jugumque delicti non traxerit, et vinculis peccatorum ligatus non fuerit. In conspectu omnium. RAB. Quia Christus in conspectu omnium quasi exstinctus est: in conspectu Patris immolatus, quia quod ante oculos hominum pœna, hoc ante oculos Patris sacrificium fuit.

¹⁸⁷ + **19.4 Et tingens digitum in sanguine ejus.** AUG. Alia littera. Et accipiet Eleazar sanguinem ejus, et asperget contra faciem testimonii a sanguine ejus septies. Quia Christus secundum Scripturas fudit sanguinem in remissionem peccatorum, ideo contra faciem tabernaculi testimonii, quia non aliter declaratum est, quam fuerat divino testimonio prænuntiatum. Et ideo septies, quia ipse numerus ad emundationem pertinet spiritalem. RAB. In digito discretio operationis signatur: in sanguine vaccæ digitum tingere est in passione Domini nostra opera consecrari, ut passionem

cunctis videntibus, tam pelle et carnibus ejus quam sanguine et fimo flammæ traditis.¹⁸⁸ ⁶ Lignum quoque cedrinum, et hyssopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quæ vaccam vorat.¹⁸⁹ ⁷ Et tunc

ejus, quam cognoscimus, imitemur: Passus est enim nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus I Petr. 2.. ID. Eleazar sacerdos immolat, et in sanguine digitum tingit, quia plebs Judæa ex reproborum parte humilitatem Domini usque ad passionem persecuta est. In electis vero operationem humilitatis ejus imitata Asperget contra fores tabernaculi. Tabernaculum synagogam significat. Qui ergo tinxerit digitum, contra fores tabernaculi aspergat, id est, quisquis passionis ejus vias imitatur, synagogæ non credenti et resistenti per exempla bona et prædicationem rectam signum bene vivendi præbeat. ID. Asperget, id est, resistenti plebi per prædicationem rectam et opera, passionis Christi exempla monstrabit. Septem vicibus. Quia septem sunt dona Spiritus sancti, quæ per Christi sanguinem super Ecclesiæ populos distribuuntur, in quo ab omni delicto purgantur. GREG., lib. VI Moral., cap. 27. Septem vicibus, etc. In septenario perfectio significatur vel accipitur, unde et septem diebus universum tempus impletur, et Spiritus sanctus septiformis vocatur. Septem ergo vicibus in sanguine digitum intingere est perfecta operatione mysterium passionis imitari. Et septem vicibus contra synagogam aspergere est perfecta prædicatione passionem infidelibus nuntiare.

¹⁸⁸ + **19.5 Comburetque eam cunctis videntibus.** ID. Per pellem et carnem et sanguinem et fimum, sacrificia in veteri testamento habita, quæ infirmitatem Domini nuntiabant, significantur. Quia omnia postmodum spiritualiter a patribus intellecta juxta exterius mysterium stercora sunt vocata, unde Paulus: Omnia arbitratur ut stercora Philip. 3., quæ flammæ traduntur. Quamvis enim primum carnaliter sint exhibita, postmodum per Spiritum sanctum intelligentiæ igne consumpta sunt. AUG. Et cremabunt eam in conspectu ejus. Puto quia crematio ad signum pertinet resurrectionis. Natura enim est ignis ut in superna moveatur, et in ipsum convertatur quod crematur. Nam et ipsum cremare de Græco in Latinum ductum verbum est a suspensione. Quod vero additum est in conspectu ejus, id est, in conspectu sacerdotis, significare videtur, quia illis apparuit resurrectio Christi, qui futuri erant regale sacerdotium. Tam pelle et carnibus ejus, etc. ID. Quod vero sequitur: pellis ejus et carnes et sanguis ejus cum stercore ejus comburentur: id expositum est quomodo cremabitur, et significatum est quod non solum substantia mortalis corporis Christi, quæ commemoratione pellis et carni et sanguinis intimata est, sed etiam contumelia et abjectio plebis quæ in stercore significaretur, converteretur in gloriam quam combustionis flamma significat. RAB. Per pellem et carnem exterior Christi operatio significatur: per sanguinem subtilis et interna virtus exteriora facta vivificans; per fimum lassitudo, sitis, esuries, et timor mortis, et quæcunque ex humanitate pati voluit. Quidquid enim defectu mortalitatis habuit, quasi fimum in eo abjiciendum fuit; quæ omnia igni cremanda sunt, id est, juxta veritatem Spiritus sancti intelligenda, ut quæ ab eo corporaliter gesta sunt per incorporeum divinitatis Spiritum disposita sentiantur.

¹⁸⁹ + **19.6 Lignum quoque cedrinum, et hyssopum, coccumque bis tinctum.** APOLLI. De morte igitur sacrorum cecinit vates: Asperges me, Domine, hyssopo et mundabor, lavabis me, etc. Psal. 50., et cui patefactum erat tale mysterium expiationis, quæ per sanguinem Christi futura erat, proposuit: Incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestati mihi. RAB. Cedrus lignum altum et imputribile est. Hyssopus herba valde humilis, quæ tamen inflationem amovet pulmonis. Per cedrum ergo altam, perseverans contemplatio; per hyssopum mansueti cordis humilitas signatur. Qui enim contemplatione ad superna tollitur, per humilitatis compassionem debet condescendere inferioribus, nec se ex eo quod habet erigat, sed his, qui illud non habent, prædicando libenter impendat. AUG. Alia littera, etc., usque ad ut cum illo sit abscondita vita nostra. RAB. Potest intelligi per cedrum spes, etc., usque ad sola in nobis charitas ad ultimum multiplicatur. GREG., Moral. lib. 6, cap. 17. Mittatur in flammam, usque ad ut in ipsa discat opera recta quæ faciat Hyssopum ISID. Baptismum, quia hyssopo tincto sanguine agni spargebantur Exod. 12.. Coccumque bis tinctum. ID. Coccus bis tinctus, sanguis Christi quo mente et corpore abluimur. Hæc tria purgant peccata, cedrus, id est fides crucis; hyssopus, baptismus vel martyrium; coccus, sanguinis Dominici sacramentum. RAB. In cocco bis tincto virtus charitatis exprimitur, quæ flamma sancti amoris succensa, duobus præceptis exhiberi jubetur, dilectione scilicet Dei et proximi. Bis tinctus ergo coccus est charitas duplici præcepto formata, ut sic diligatur Deus ne deseratur proximus, et sic proximus, ne contemnatur Deus. Sacerdos. ID. Omnes qui in Christo credimus sacerdotes sumus, unde: Vos autem estis genus electum, regale sacerdotium, etc. I Petr. 2.. Alta ergo quæ per contemplationem

demum, lotis vestibus et corpore suo, ingrediatur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. ¹⁹⁰ ⁸ Sed et ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. ¹⁹¹ ⁹ Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israël in custodiam, et in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. ¹⁹² ¹⁰ Cumque laverit qui vaccæ portaverat cineres vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israël, et advenæ qui habitant inter eos, sanctum jure perpetuo. ¹⁹³ ¹¹ Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus, ¹⁹⁴ ¹² aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. ¹⁹⁵ ¹³ Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, et aspersus hac

sentimus, et quod ex mansuetudine humilitatis agimus, quod per ignem charitatis exhibemus, passionis Christi sanguine tingere debemus, ut omne quod in nobis est, illum imitetur a quo est, quia extra imitationem passionis non tam virtus quam vitium est. ID. Potest iste sacerdos, qui vaccæ carnes, pellem, sanguinem, fimumque comburit, ordinem Judaici sacerdotii cum plebe supposita in necem Domini consentientis significare, unde sequitur: Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo.

¹⁹⁰ + **19.7 Et tunc demum lotis vestibus.** ID. Potest intelligi, etc., usque ad recte, Colliget autem cineres vaccæ vir mundus, etc. AUG. Lavabit vestimenta sua sacerdos, etc., usque ad resurrectioni eam velut cremationi mandantes.

¹⁹¹ + **19.8 Usque ad vesperam.** ID. Ad vesperam sacerdos intrat, quia infidelis populus, qui usque ad vesperam, id est, finem mundi, extra mandata vitæ, velut extra castra positus est, pravis operibus commaculatus, aqua baptismi et pœnitentia lotus ad cognitionem in fine mundi quasi in castra revertitur.

¹⁹² + **19.9 Colliget autem.** AUG. Et congregabit homo, etc., usque ad quia extra celebrationem Judaicæ consuetudinis evangelicus honor claruit. GREG., lib. VI Moral., cap. 17. Vaccam sacerdos comburit, cineres vir mundus colligit, quia infirmitatem Domini Judæus mactavit, subtilia ejus mysteria Gentilis intelligit. Mundi sunt qui passionem Christi gentibus prædicant. Effundet eos. Quia Gentilis sacramenta quæ agnovit, prædicare non cessat, sed nescientibus manifestat. RAB. Vir mundus in loco purissimo vaccæ cineres fundit, dum quilibet doctus ex gentilitate assumptus, munda per humilitatem gentilium corda requirit, et mysteria eis Redemptoris tradere non desistit. Quod cum agitur, fides gentium multiplicatur, divina virtus agnoscitur, disciplina præceptorum tenetur. Unde subdit, ut sint multitudini filiorum Israël in custodiam: Israël enim interpretatur vir videns Deum; et bene conversa Gentilitas Israël dicitur, quæ Deum jam fide contemplatur. Extra castra. Quia omnis Gentilitas extra legem, extra sacrificium, extra synagogam. Purissimo. Quia pravis ac pollutis mentibus non sunt secreta Dominicæ incarnationis tradenda, sed his qui ad fidem venientes cor mundaverunt. Multitudini filiorum AUG., ubi supra. Alia littera etc., usque ad ut ablutus etiam extrinsecus lavaret quodammodo vestimenta sua. In custodiam. Quia subtiliora sacramenta mundis Gentilium cordibus tradita in mentis munitionem vertuntur Quia dum secreta et subtilia operationis illius per imitationem attendimus, per hoc nobis immunditiam providemus, propter operationem, in custodiam nostram fiant cineres, propter baptismum vero in aquam aspersionis. Tunc cineres in nostram custodiam provide custodimus, cum Redemptorem nostrum pro iniquitatibus nostris passum consideramus sollicitate. Perpendimus enim quid retribuatur bonis, qui voluit mori pro malis, quid ad justitiam fidei adducti ejus gratiæ debeamus, qui in iniquitate positi intercessionem mortis ejus accepimus.

¹⁹³ + **19.10 Habebunt hoc.** AUG., quæst. 33. Alia littera, etc., usque ad quod significat vespera.

¹⁹⁴ + **19.11 Qui tetigerit ea.** AUG. Qui tetigerit morticinum, etc. Incipit dicere quomodo immundi facti homines, etc., usque ad secundum hoc dictum arbitror per prophetam: In tribus et quatuor iniquitatibus non adversabor.

¹⁹⁵ + **19.12 Si die tertio,** etc. ID. Si autem purificatus non fuerit die tertio, etc., usque ad adhuc, id est, etiam post mortem.

commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domini et peribit ex Israël: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia ejus super eum. ¹⁹⁶ ¹⁴ Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. ¹⁵ Vas, quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper, immundum erit. ¹⁹⁷ ¹⁶ Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulchrum, immundus erit septem diebus. ¹⁹⁸ ¹⁷ Tollentque de cineribus combustionis atque peccati, et mittent aquas vivas super eos in vas: ¹⁸ in quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, et cunctam supellectilem, et homines hujuscemodi contagione pollutos: ¹⁹ atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die: expiatusque die septimo, lavabit et se et vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum. ¹⁹⁹ ²⁰ Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. ²¹ Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum. ²² Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: et anima, quæ horum quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperum.

20 Veneruntque filii Israël et omnis multitudo in desertum Sin, mense primo, et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta in eodem loco. ²⁰⁰ ² Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen et Aaron: ³ et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissemus inter fratres nostros coram Domino. ⁴ Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra jumenta moriamur? ⁵ quare nos fecistis ascendere de Ægypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? ⁶ Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus, audi clamorem

¹⁹⁶ + **19.13 Polluet tabernaculum**, quantum in se est, secundum illud: Spiritum nolite extinguere I Thess. 5., cum extinguere ille non possit. Nam si ex hoc tabernaculum immundum factum vellet intelligi, mundari juberet.

¹⁹⁷ + **19.15 Vas quod**, etc. RAB. Tegmen operculi vel ligatura, est censura disciplinæ, qua quisquis non premitur, quasi vas immundum pollutumque reprobatur. Quasi enim vas sine operculo vel ligatura polluitur, qui per studium ostentationis patens nullo velamine taciturnitatis operitur.

¹⁹⁸ + **19.16 AUG.**, quæst. 34. Si quis in agro. Alia littera, etc., usque ad id est vulnere peremptum aut mortuum sine vulnere.

¹⁹⁹ + **19.19 Lavabit et se**, etc. ID. Alia littera, etc., usque ad immunda erit usque ad vesperam.

²⁰⁰ + **20.1 Veneruntque filii**, etc. ISID., in Num., tom. 5. Tricesima tertia mansio est in deserto Sin: hæc est Cades. Sin autem interpretatur sancta, per antiphrasin: sicut dicitur lucus cum minime luceat; vel bellum, cum sit horridum. In hac mansione Maria moritur et sepelitur, quæ significat prophetiam mortuam, sicut Moyses et Aaron legis et sacerdotii finem, qui non valent ad terram promissionis pervenire, nec populum de solitudine hujus mundi educere, quod facit solus Jesus, id est, Salvator Dei filius. Percutiens virga. AUG., quæst. 35. Quia de petra aquaeducta est, etc., usque ad duo enim ligna sunt crux.

hujus populi, et aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut satiati, cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. ⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁸ Tolle virgam, et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. ⁹ Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et jumenta ejus. ⁹ Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, ¹⁰ congregata multitudo ante petram: dixitque eis: Audite, rebelles et increduli: num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere? ¹¹ Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet et jumenta. ¹² Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. ²⁰¹ ¹³ Hæc est aqua contradictionis, ubi jurgati sunt filii Israël contra Dominum, et sanctificatus est in eis. ²⁰² ¹⁴ Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat frater tuus Israël: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos, ¹⁵ quomodo descenderint patres nostri in Ægyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Ægyptii, et patres nostros: ¹⁶ et quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos, miseritque angelum, qui eduxerit nos de Ægypto. Ecce in urbe Cades, quæ est in extremis finibus tuis, positi, ¹⁷ obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas; non bibemus aquas de puteis tuis: sed gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. ¹⁸ Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. ¹⁹ Dixeruntque filii Israël: Per tritam gradiemur viam: et si biberimus aquas tuas, nos et pecora nostra, dabimus quod justum est: nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. ²⁰ At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obvius, cum infinita multitudo, et manu forti, ²¹ nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem divertit ab eo Israël. ²² Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terræ Edom: ²⁰³ ²³ ubi locutus est Dominus ad Moysen: ²⁴ Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit terram, quam dedi filiis Israël, eo quod incredulus fuerit ori meo, ad aquas contradictionis. ²⁵ Tolle Aaron et filium ejus cum eo, et duces eos in montem Hor. ²⁶ Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium ejus: Aaron colligetur, et morietur ibi. ²⁷ Fecit Moyses ut præceperat Dominus: et ascenderunt in montem Hor coram omni multitudo. ²⁸ Cumque Aaron spoliasset vestibis suis, induit eis Eleazarum filium ejus. ²⁹ Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. ³⁰ Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias

²⁰¹ + **20.12 Quia non credidistis.** ISID., in Num. Hic Moyses Dominum offendit, etc., usque ad Christus Dei virtus et Dei sapientia est.

²⁰² + **20.13 Hæc est aqua contradictionis, ubi jurgati filii,** etc. AUG. Quod de aqua illa dictum est, etc., usque ad de ipso enim dicitur: In signum cui contradicetur, etc. Luc. 2..

²⁰³ + **20.22 In montem Hor, qui est in finibus.** RAB. Tricesima quarta mansio est, etc., usque ad ad paradisum ascensus.

suas. ²⁰⁴

21 Quod cum audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israël per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens, duxit ex eo prædam. ²⁰⁵ ² At Israël voto se Domino obligans, ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes ejus. ³ Exaudivitque Dominus preces Israël, et tradidit Chananæum, quem ille interfecit subversis urbibus ejus: et vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema. ²⁰⁶ ⁴ Profecti sunt autem et de monte Hor, per viam quæ ducit ad mare Rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tædere cœpit populum itineris ac laboris: ²⁰⁷ ⁵ locutusque contra Deum et Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine? deest panis, non sunt aquæ: anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo. ⁶ Quam ob rem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas et mortes plurimorum, ⁷ venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum et te: ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, ⁸ et locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem æneum, et pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. ²⁰⁸ ⁹ Fecit ergo Moyses serpentem æneum, et posuit eum pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur. ¹⁰ Profectique filii Israël castrametati sunt in Oboth. ²⁰⁹ ¹¹ Unde egressi fixere tentoria in Jeabarim, in solitudine quæ respicit Moab contra orientalem plagam. ²¹⁰ ¹² Et inde moventes, venerunt ad torrentem Zared. ²¹¹ ¹³ Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, quæ est in deserto, et prominet in finibus Amorrhæi. Siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas et Amorrhæos. ¹⁴ Unde dicitur in libro bellorum

²⁰⁴ + **20.30 Omnis autem multitudo.** BED. Aaron plangitur, Jesus non plangitur, quia in lege descensus ad inferum, in Evangelio ad paradysum transmigratio. Flevit populus triginta diebus, quia ante legem et sub lege et sub gratia synagoga non recipit spirituale gaudium, sed super occidentem litteram mœsta incumbit.

²⁰⁵ + **21.1 Quod cum audisset.** Audivit Chananæus quod venisset Israël in locum exploratorum, ubi quondam offendit populus, inivit prælium, et captivum duxit Israël. Rursumque in eodem loco pugnatur, ex voto victor vincitur, victi superant. In quo intelligitur, ut cum nos Dei auxilio destitutos invaserint hostes et captivaverint, non desperemus: potest enim fieri ut vincamus ubi victi sumus.

²⁰⁶ + **21.3 Anathema.** AUG., quæst. 40 in Num. Alia littera etc., usque ad idem est quod devoveo, detestor.

²⁰⁷ + **21.4 Profecti sunt,** etc. HIERON., epist. ad Fabiolam. Tricesima quinta mansio, etc., usque ad ore autem confessio ad salutem Rom. 10..

²⁰⁸ + **21.8 Fac serpentem** ISID. in Num., tom. 5. Morsus serpentum exaltato et inspecto æneo serpente sanabantur, etc., usque ad vivit per Divinitatem quasi æneus.

²⁰⁹ + **21.10 Profectique filii Israël castrametati,** etc. Tricesima septima mansio est in Oboth, quæ vertitur in magos vel pythones. Quia post imaginem Dei, quæ in cordis ratione monstratur, et confessione fidei, quæ ore profertur, consurgunt serpentes et maleficæ artes; nos autem omni custodia servantes cor nostrum, obturemus aures, ne audiamus voces incantantium et carmina sirenarum.

²¹⁰ + **21.11 Unde egressi.** HIERON., ubi supra. In Jeabarim, etc., usque ad hoc autem eorum proprie est qui solis justitiæ ortum considerant.

²¹¹ + **21.12 Venerunt ad torrentem Zareth,** etc. RAB. Tricesima nona mansio fuit in Dibongad, etc., usque ad sed propositam nobis solitudinem timeamus.

Domini: [Sicut fecit in mari Rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. ²¹² ¹⁵
 Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar, et recumberent in
 finibus Moabitarum.] ¹⁶ Ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est
 Dominus ad Moysen: Congrega populum, et dabo ei aquam. ²¹³ ¹⁷ Tunc
 cecinit Israël carmen istud: [Ascendat puteus.] Concinebant: ²¹⁴ ¹⁸

²¹² + **21.14 In libro bellorum.** AUG., quæst. 42. Non dixit in quo libro scriptum sit, etc., usque ad scriberetur in aliquo eorum libro bellum Domini.

²¹³ + **21.16 Ex eo loco,** etc. ORIG., hom. 12 in Num. Quid est quod magnopere præcipit Dominus, etc., usque ad quia una est substantia et natura Trinitatis. ID., ibid. Possunt et illi putei videri, etc., usque ad et terram removet, quam injecerant Philistæi. Notandum autem quia, dum viveret Abraham, non sunt ausi Philistæi replere puteos aut injicere terram, sed eo mortuo invaluerunt et insidiati sunt puteis ejus, sed reparantur per Isaac. Puer quoque Abrahæ ad puteos invenit Rebeccam, quæ interpretatur Patientia: hæc efficitur uxor Isaac, sed apud puteos Gen. 24, 29.; similiter Jacob cum ad Mesopotamiam venit habens præceptum patris, ne alienigenam duceret uxorem, apud puteos invenit Rachel; et Moyses Sephoram Exod. 2.. Si ergo intellexisti quæ et quales sint sanctorum uxores, si vis patientiam in conjugium sumere, vel sapientiam et alias animi virtutes, et dicere quod de sapientia dictum est: Hanc quæsi mihi ducere uxorem Sap. 8., esto assidue circa puteos istos, et ibi reperies hujusmodi conjugem, quia apud viventis verbi fluentia certum est habitare virtutes. Sunt ergo multi putei intra animam, et alii plurimi in singulis Scripturarum sermonibus et sensibus: est tamen hic eminentior quem foderunt, non quicumque homines, sed principes, et horum sublimiores, quos appellavit reges. Ideo in hymnis canitur Deo apud hunc puteum, et scriptum est quoniam hic est puteus super quo locutus est Dominus Moysi: Congrega populum et dabo ei aquam de puteo. Congrega populum et dabo. Lex convocat te ad puteum, Christum, scilicet Dei Filium, propria quidem substantia subsistentem, uno tamen cum Patre et Spiritu Deitatis fonte nominatum. Ad hunc ergo puteum, id est ad Christi fidem convocat te lex. Inde ipse dicit: quia Moyses de me scripsit Joan. 4.. Vocat autem ut bibamus aquas, et cantemus ei canticum, id est, corde credamus ad justitiam et ore confiteamur ad salutem Rom. 10.. Foderunt illum principes et excuderunt reges. Principes ergo foderunt, reges excuderunt, quod ab excudendo, non excidendo dictum est. Excudi enim dicitur, quod in saxo cæditur vel formatur. Principes ergo tanquam inferiores foderunt, id est quasi in terræ mollitiem altitudinem quamdam demerserunt: hi vero quos reges appellat, quasi fortiores, non solum terræ profundum, sed saxi duritiam penetrant, ut perveniant ad profundiores aquas, et ipsas abyssi venas perscrutentur, scientes judicia Dei esse abyssum multam. Hi sunt apostoli, quorum aliquis dicit: Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum; Spiritus enim omnia scrutatur etiam alta Dei I Cor. 2.. Qui ergo per Spiritum sanctum possunt alta scrutari et penetrare profunda mysteria putei, reges esse dicuntur, qui puteum in petra excuderunt, quia dura et difficilia scientiæ penetrarunt secreta. Foderunt ergo puteum istum principes, et excuderunt reges gentium, id est, Apostoli, qui gentes congregaverunt ad obediendum fidei, et omnibus patefecerunt scientiam Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. Impleverunt enim mandatum Dei, docentes omnes gentes, et baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti Matth. 28.. Et per hoc excuderunt, id est, patefecerunt scientiam putei. Hæc quoque quæ in manibus habemus, nobis puteus est, et omnis Scriptura legis et prophetarum: evangelica quoque et apostolica simul unus puteus est, quem non possunt fodere vel excudere, nisi reges et principes, qui scilicet possunt auferre terram et amovere superficiem litteræ, et de inferiori petra, ubi Christus est, spirituales sensus velut aquam vivam proferre. Reges dicuntur, quia peccati regnum expulerunt, et justitiæ regnum in membris suis posuerunt. Decet enim eum docere cæteros, qui prius fecerit quæ docet, unde: Qui fecerit et docuerit sic homines, magnus vocabitur in regno cælorum Matth. 5.; magnum autem in regno esse, est regem esse.

²¹⁴ + **21.17 Ascendat puteus.** ORIG. Initiate illi puteum, id est initium omnium ponite puteum, quia ipse est principium et primogenitus omnis creaturæ Apoc. 3.. Vel sic, ut verba dirigantur ex persona Moysi ad populum: Date initium cordi vestro, ut incipiat intelligere quid sit puteus, de quo spirituales aquæ hauriendæ sunt, et reficiendus est populus credentium. Initiate ergo ei, id est Israëli, hunc puteum, ut sensum mysticum si quis ex corde videt, Deum de profundis possit haurire. Ad hunc puteum Moyses, id est lex congregat, ad quem videtur aliquis pervenire, sed nisi per Moysen congregetur non est Deo acceptus. Marcion videtur sibi venisse, et Basilides,

[Puteus, quem foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in datore legis, et in baculis suis.] De solitudine, Matthana. ²¹⁵ ¹⁹ De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in Bamoth. ²⁰ De Bamoth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum. ²¹⁶ ²¹ Misit autem Israël nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: ²¹⁷ ²² Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros et vineas; non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos. ²¹⁸ ²³ Qui concedere noluit ut transiret Israël per fines suos: quin potius exercitu congregato, egressus est obviam in desertum, et venit in Jasa, pugnavitque contra eum. ²¹⁹ ²⁴ A quo percussus est in ore gladii, et

et Valentinus: sed quia non venerunt per Moysen, nec acceperunt legem et prophetas, non possunt laudare Deum de fontibus Israël. Non veniunt ergo ad puteum tales, quem foderunt principes Gen. 14. et excuderunt reges. Est autem vallis salsa in qua sunt putei bituminis: omnis autem hæresis et omne peccatum in valle est, et in valle salsa. Peccatum enim non ascendit sursum, sed semper ad ima et inferiora descendit. Est ergo in valle positus, salsus et amarus omnis hæreticus sensus, et omnis peccati actus. Quid enim dulce, quid suave potest habere peccatum? Si autem veneris ad hæreticam sententiam et amaritudinem peccati, venisti ad puteos bituminis, quod est esca et nutrimentum ignis. Si gustaveris aquam de his puteis, si hæreticum sensum et peccati amaritudinem receperis, fomenta ignis et gehennæ incendia in te præparabis. Talibus dicitur: Incedite in lumine ignis vestri, etc. Isa. L.

²¹⁵ + **21.18 Principes.** Possunt iidem vocari principes et reges. Vel principes prophetas intelligamus: ipsi enim sensum et prophetiam de Christo defossam in profunditate litteræ collocaverunt, ideo de illis dicitur: Nisi occulte audieritis, plorabit anima vestra. Et alibi: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te Psal. 30.. Reges sunt apostoli qui perscrutantur alta Dei et Ecclesias regunt, unde et Christus dicitur Rex regum. Et paraverunt duces. ORIG. Excuderunt, inquit, etc., usque ad et verbi Dei arcana perscrutantes. Profectique sunt. ORIG. Profecti a puteo, etc., usque ad ut affectus noster et fides probetur. Qui de hoc puteo bibit, ad hoc proficit ut habeat munera quæ Deo offerat, de quibus in lege dicitur: Munera mea data mea. Levit. 2.. Ex his ergo quæ Deus dedit, offertur Deo; dedit autem agnitionem sui, et homo offert ei fidem suam et affectum. Cum obtulerimus quæ ex nobis sunt, consequimur quæ ex Deo sunt. Cum enim nostram fidem et affectum obtulerimus, tunc ipse largitur diversa dona Spiritus sancti, de quo dicitur: Omnia autem ex Deo sunt Rom. 11..

²¹⁶ + **21.20 In Bamoth.** Bamoth adventus mortis, qua scilicet commorimur, ut convivamus ei, et mortificamus membra nostra super terram. Consepulti enim sumus illi per baptismum in morte Rom. 6.. Qui enim ordinem salutaris viæ tenet, debet per hæc singulariter agere et post multa ad hunc locum venire. ORIG. Et ex Bamoth, inquit, etc., usque ad imo profectibus iter animæ paratur ad cælum.

²¹⁷ + **21.21 Misit autem.** ID. Mittit Israël legatos ad regem Amorrhæorum, etc., usque ad congregat sibi lacus contractos vel contritos. Ad Sehon regem. Sehon, qui interpretatur arbor infructuosa, vel elatus, hic est rex Amorrhæorum, qui interpretantur in amaritudinem adducentes vel loquentes. Hic est diabolus elatus et infructuosus, de quo dicitur: Venit princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam Joan. 14.. Et alibi: Ecce princeps hujus mundi mittetur foras Joan. 12., non quia creavit mundum, sed quia in mundo peccatores sunt, et ipse peccati princeps est, secundum quod dicitur: Quia omnis mundus in maligno positus es Joan. 5., id est, ipse mundi princeps est.

²¹⁸ + **21.22 Via regia.** Quæ dicit: Ego sum via, veritas et vita Joan. 14.. De quo dicitur: Deus, iudicium tuum regi da Psal. 71.. Hac incedendum est, et nusquam declinandum, nec in agrum nec in vineam, id est nec ad opera, nec ad sensus diabolicos, si volumus pacifice transire per mundum. Sed hoc magis incitat principem mundi quod dicimus nos nolle manere cum eo, vel morari, vel aliquid ejus contingere: inde irascitur et movet persecutiones et pericula, et cruciatus intentat. Inde dicit: Congregavit Sehon populum suum, etc.

²¹⁹ + **21.23 Exercitu:** principibus scilicet et iudicibus mundi et omnibus nequitiae ministris, qui semper impugnant populum Dei. In Jasa. In Jasa, Hebraice iahtsah quod interpretatur Mandati impletio. Si enim veniamus ad impletionem mandatorum, superamus superbum et elatum:

possessa est terra ejus ab Arnon usque Jeboc, et filios Ammon: quia forti præsidio tenebantur termini Ammonitarum. ²²⁰ ²⁵ Tulit ergo Israël omnes civitates ejus, et habitavit in urbibus Amorrhæi, in Hesebon scilicet, et viculis ejus. ²²¹ ²⁶ Urbs Hesebon fuit Sehon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra regem Moab: et tulit omnem terram, quæ ditionis illius fuerat usque Arnon. ²²² ²⁷ Idcirco dicitur in proverbio: [Venite in Hesebon: ædificetur, et construat civitas Sehon: ²²³ ²⁸ ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Sehon, et devoravit Ar Moabitarum, et habitatores excelsorum Arnon. ²⁹ Væ tibi Moab; peristi popule Chamos. Dedit filios ejus in fugam, et filias in captivitatem regi Amorrhæorum Sehon. ²²⁴ ³⁰ Jugum ipsorum disperiit ad Hesebon usque Dibon: lassii pervenerunt in Nophe, et usque Medaba.] ³¹ Habitavit itaque Israël in terra Amorrhæi. ³² Misitque Moyses qui explorarent Jazer: cujus ceperunt viculos, et possederunt habitatores. ²²⁵ ³³ Verteruntque se, et ascenderunt per viam Basan, et occurrit eis Og, rex Basan, cum omni populo suo, pugnaturus in Edrai. ²²⁶ ³⁴ Dixitque Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, et omnem populum ac terram ejus: faciesque illi sicut fecisti Sehon, regi Amorrhæorum habitatori Hesebon. ³⁵ Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis, universumque populum ejus usque ad internecionem, et possederunt terram illius.

22Profectique castrametati sunt in campestribus Moab, ubi trans Jordanem Jericho sita est. ² Videns autem Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Israël Amorrhæo, ²²⁷ ³ et quod pertimissent eum Moabitæ, et impetum ejus ferre non possent, ⁴ dixit ad majores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes,

mandatum enim complere, est diabolus et exercitum ejus superare. Nihil enim nobis poterit nocere, si veniamus in Jasa, id est si præcepta Domini nostri Jesu Christi servemus.

²²⁰ + **21.24 In ore gladii. Vivus est sermo Dei, efficax, et penetrabilior omni gladio, etc.** Heb. 4.. De quo dicit Apostolus: Et gladium Spiritus quod est verbum Dei Eph. 5.. In hujus ore cadit Sehon, id est diabolus. Terra ejus. Omnis terrena regio terra Sehon dicitur; sed Christus et Ecclesia ejus in omni terra Sehon dominatur. RAB. Jeboc civitas finisque regni Sehon, etc., usque ad vocatum est nomen ejus Israël.

²²¹ + **21.25 Tulit ergo.** AUG., quæst. 44 in Num. Hic possedit Israël civitates Amorrhæorum, etc., usque ad sed declinaverunt ab eis. Israël. ORIG., hom. 13 in Num. Qui in Christo Israël est, etc., usque ad et vult ut accendatur. ISID. In tricesima nona mansione, etc., usque ad et intellecta fortiter superatur.

²²² + **21.26 Sehon regis.** Sehon, id est loquentis: qui enim sub diabolo agunt, tantum loqui norunt, sed inania loquuntur, ut pote astrologi aliqui et philosophi; fidelium autem regnum, quod a Deo est, non in sermone, sed in virtute Dei I Cor. 4.. Moab. RAB. Moab qui interpretatur, etc., usque ad corruunt et consumuntur.

²²³ + **21.27 Idcirco dicitur.** ORIG., ubi supra. Alia littera, etc., usque ad non Amorrhæorum, sed filiorum Israël.

²²⁴ + **21.29 Væ tibi, Moab.** RAB. Chamos interpretatur, etc., usque ad contra quas dicitur: Ne tradas bestiis animas confitentes tibi Psal. 73..

²²⁵ + **21.32 Jazer,** id est fortitudinem eorum. Fortissima scilicet hæreticorum dogmata dialectica arte constructa. Et possederunt. Ab errore convertendo et præcepta Domini docendo, ut de eorum. correctione et profectu cœlestem sibi patriam acquirerent.

²²⁶ + **21.33 Og rex Basan.** ORIG. Ad Og regem Basan, etc., usque ad in nullo enim potest honestum esse quod turpe est.

²²⁷ + **22.2 Videns autem.** AUG., quæst. 46. Quod dicit Scriptura, etc., non vero una gens erat, sed duæ vicinæ.

qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab. ⁵ Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor ariolum, qui habitabat super flumen terræ filiorum Ammon, ut vocarent eum, et dicerent: Ecce egressus est populus ex Ægypto, qui operuit superficiem terræ, sedens contra me. ²²⁸ ⁶ Veni igitur, et maledic populo huic, quia fortior me est: si quomodo possim percutere et ejicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui benedixeris, et maledictus in quem maledicta congesseris. ²²⁹ ⁷ Perrexeruntque seniores Moab, et majores natu Madian, habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam, et narrassent ei omnia verba Balac, ²³⁰ ⁸ ille respondit: Manete hic nocte, et respondebo quidquid mihi dixerit Dominus. Manentibus illis apud Balaam, venit Deus, et ait ad eum: ²³¹ ⁹ Quid sibi volunt homines isti apud te? ¹⁰ Respondit: Balac filius Sephor rex Moabitarum misit ad me, ¹¹ dicens: Ecce populus qui egressus est de Ægypto, operuit superficiem terræ: veni, et maledic ei, si quomodo possim pugnans abigere eum. ¹² Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum eis, neque maledicas populo: quia benedictus est. ¹³ Qui mane consurgens dixit ad principes: Ite in terram vestram, quia prohibuit me Dominus venire vobiscum. ¹⁴ Reversi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiscum. ¹⁵ Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat, misit. ¹⁶ Qui cum venissent ad Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris venire ad me: ²³² ¹⁷ paratus sum honorare te, et quidquid volueris, dabo

²²⁸ + **22.5 Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor.** ORIG., Hom. 13. Bellum tibi imminet, rex Balac, etc., usque ad mittit ergo rex ad eum dicens: Veni nunc, et maledic mihi populum hunc, etc.

²²⁹ + **22.6 Si quo modo possim.** Videtur non ex integro confidere in Balaam fama virtutum quæ in populo Dei factæ sunt perterritus. Novi enim quod benedictus sit. ORIG. Non credo eum scire quod quibuscumque benedixisset Balaam, benedicti essent, sed adulandi gratia hæc dicere, ut artem ejus extollens promptiorem sibi faceret. Ars enim magica nescit benedicere, nec dæmones scit benedicere Isaac, et Jacob, et omnes sancti: impiorum nullus benedicere novit.

²³⁰ + **22.7 Divinationis pretium.** Alii: Divinacula in artibus, quas curiositas humana composuit. Sunt quædam quæ Scriptura divinacula nominavit. Gentilis autem consuetudo vel tripodas vel cortinas, vel hujusmodi vocabulis appellat, quæ quasi ad hoc consecrata, moveri ab eis et contractari solent. Sed divina Scriptura Ephod vernaculo sermone nominat in prophetis, quod tradunt esse indumentum prophetantium I Reg. 30.. Aliud tamen in divina Scriptura prophetia, aliud divinatio. Ait enim: Non erit auguratio in Jacob, neque divinatio in Israël. Abdicatur ergo penitus divinatio, opere enim et ministerio dæmonum impletur. Igitur Balaam acceptis divinaculis, cum solerent ad se dæmones venire, fugatos videt et Deum adesse: quem ideo dicit se interrogare, quia consuetos sibi apparere non videt. Venit ergo Deus ad Balaam, non quia sit dignus, sed ut fugentur illi qui ad maledicendum et malefaciendum adesse consueverant: hinc enim providebat Deus populo suo.

²³¹ + **22.8 Venit Deus,** etc. Non dicitur utrum in somnis hoc factum sit, quamvis per noctem factum esse constet. Postea enim dicit Scriptura: Exsurgens Balaam mane, etc. Nemo gloriatur, si sibi Deus loquitur. Novit enim quomodo loquendum sit cum talibus, cum loquatur etiam cum reprobis: qui et cum per angelos loquitur, ipse loquitur. ORIG., Hom. 13. Venit Deus, et ait ad eum, etc. Potest objici: Licet invocet Balaam dæmones, etc., usque ad et ad magnæ fidei argumentum parvum puerum quasi magnum regem venerati sunt.

²³² + **22.16 Sic dicit Balac filius Sephor,** etc. Balac exclusio vel devoratio: in quo significatur mundi hujus aliqua contraria potestas, quæ excludere et devorare cupit Israël spiritualem, nec utitur ministris nisi pontificibus et scribis et Phariseis. Ipsos invitat, mercedem promittit; illi vero sicut Balaam cuncta simulant se ad Dominum referre, et zelo Dei agere. Dicunt enim: Scrutare

tibi: veni, et maledic populo isti. ¹⁸ Respondit Balaam: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, ut vel plus, vel minus loquar. ²³³ ¹⁹ Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte, et scire queam quid mihi rursus respondeat Dominus. ²⁰ Venit ergo Deus ad Balaam nocte, et ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, et vade cum eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præcepero, facias. ²³⁴ ²¹ Surrexit Balaam mane, et strata asina sua profectus est cum eis. ²² Et iratus est Deus. Stetitque angelus Domini in via contra Balaam, qui insidebat asinæ, et duos pueros habebat secum. ²³⁵ ²³ Cernens asina angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, et ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, et vellet ad semitam reducere, ²³⁶ ²⁴ stetit angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur. ²⁵ Quem videns asina, junxit se parieti, et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam: ²³⁷ ²⁶ et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram, nec ad sinistram poterat deviare, obvius stetit. ²³⁸ ²⁷ Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis: qui iratus, vehementius cædebat fuste latera ejus. ²³⁹ ²⁸ Aperuitque Dominus os asinæ, et locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me ecce jam tertio? ²⁴⁰ ²⁹ Respondit Balaam: Quia commeruisti, et illusisti mihi: utinam haberem

Scripturas et vide quia propheta a Galilæa non surgit. Et: Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit Joan. 7, 19..

²³³ + **22.18 Si dederit mihi Balac,** etc. AUG., quæst. 48. Quod ait Balam iterum ad se missis honoratoribus nuntiis, etc., usque ad unde Secuti viam Balaam filii Beor, qui mercedem iniquitatis dilexit.

²³⁴ + **22.20 Venit ergo Deus.** Molestus est Deo Balaam, et prope extorquet permitti sibi, ut eat maledicere filiis Israël, et invocet dæmones ad quem jam venerat Deus. ORIG., Hom. 13. Difficile est in explanatione historiæ, etc., usque ad quia apud Deum otiosa non sunt nec malorum nec bonorum opera. Si vocare. RAB. Balaam divinus erat, etc., usque ad non tam corde et sensu, quam ore et sermone. ORIG. Si videas contrariam potestatem, etc., usque ad scilicet ex gentibus credentes.

²³⁵ + **22.22 Stetitque angelus Domini.** Qui aderat scilicet filiis Israël, de quo scriptum est: Angelus meus ibit tecum Exod. 32..

²³⁶ + **22.23 Cernens asina angelum stantem.** Magus dæmones videt, asina angelum non quod sit digna videre, sicut nec loqui, sed ut confutetur Balaam, unde mutum animal arguit prophetæ dementiam. GREG., Past., part. 3, adm. 13. Balaam pervenire ad propositum tendit, etc., usque ad quia ad maledicendum pergens vocem, non mentem, mutavit.

²³⁷ + **22.25 Parieti.** Id est, maceriæ illius vineæ, in qua non erat angelus, quoniam ab alia parte erat in sulcis vinearum, juxta Septuaginta.

²³⁸ + **22.26 Ad locum.** Non jam in sulcis vinearum, sed inter ipsas macerias, id est in via obstitit, ut non posset ad dexteram neque ad sinistram ire.

²³⁹ + **22.27 Concidit sub,** etc. Quia cæsa non ivit retro, in partem non declinavit, quia non ab altera parte terrebatur, sed in media via in angusto erat angelus.

²⁴⁰ + **22.28 Aperuitque.** Ut arguatur per eam Balaam, et mutæ pecudis vocibus confutetur, qui divinus videbatur et sapiens. Et locuta est. ISID. Asina cui Balaam sedet, angelum videt, et loquitur; id est bruta Gentilitas, quam quondam Balaam, id est, seductor idololatriæ, quasi brutum animal et nulla ratione renitens, quo voluit errore substravit; sed ista angelum vidit quem homo videre non potuit, et vidit, et detulit, et locuta est; ut agnosceremus sub adventu magni angeli, illam gentilem plebem mutata duritie stoliditatisque natura solutis Deo linguis locuturam. ORIG. hom. 14. Asina cui Balaam sedebat, etc., usque ad major autem his charitas, quæ sola nunquam cadit.

gladium, ut te percuterem ! ²⁴¹ ³⁰ Dixit asina: Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti usque in præsentem diem? dic quid simile umquam fecerim tibi. At ille ait: Numquam. ³¹ Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, et vidit angelum stantem in via, evaginato gladio, adoravitque eum pronus in terram. ³² Cui angelus: Cur, inquit, tertio verberas asinam tuam? ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihique contraria: ³³ et nisi asina declinasset de via, dans locum resistens, te occidisset, et illa viveret. ³⁴ Dixit Balaam: Peccavi, nesciens quod tu stares contra me: et nunc si displicet tibi ut vadam, revertar. ³⁵ Ait angelus: Vade cum istis, et cave ne aliud quam præcepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principibus. ³⁶ Quod cum audisset Balac, egressus est in occursum ejus in oppido Moabitarum, quod situm est in extremis finibus Arnon. ³⁷ Dixitque ad Balaam: Misi nuntios ut vocarent te: cur non statim venisti ad me? an quia mercedem adventui tuo reddere nequeo? ³⁸ Cui ille respondit: Ecce adsum: numquid loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo? ²⁴² ³⁹ Perrexerunt ergo simul, et venerunt in urbem, quæ in extremis regni ejus finibus erat. ⁴⁰ Cumque occidisset Balac boves et oves, misit ad Balaam, et principes qui cum eo erant, munera. ⁴¹ Mane autem facto, duxit eum ad excelsa Baal, et intuitus est extremam partem populi.

23Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes. ² Cumque fecisset juxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. ³ Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper juxta holocaustum tuum, donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus, et quodcumque imperaverit, loquar tibi. ⁴ Cumque abiisset velociter, occurrit illi Deus. Locutusque ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi, et imposui vitulum et arietem desuper. ⁵ Dominus autem posuit verbum in ore ejus, et ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris. ⁶ Reversus invenit stantem Balac juxta holocaustum suum, et omnes principes Moabitarum: ⁷ assumptaque parabola sua, dixit: [De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus orientis: Veni, inquit, et maledic Jacob; propera, et detestare Israël. ²⁴³ ⁸ Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester, quem Dominus non detestatur? ²⁴⁴

²⁴¹ + **22.29 Respondit.** Nimirum tanta cupiditate plenus ferebatur, ut nec tanti monstri miraculo terreretur, et responderit quasi ad hominem loquens; cum Deus non asinæ animam, in rationalem naturam vertisset; sed quod illi placuerat ex illa sonare fecisset ad illius vesaniam cohibendam; illud forte præfigurans: Quia stulta mundi elegit Deus, ut confunderet sapientes, pro spirituali et vero Israël.

²⁴² + **22.38 Ecce adsum: Nunquid aliud loqui potero nisi quod Deus,** etc. ORIG., hom. 15. Balaam in Scripturis nunc vituperabilis, nunc laudabilis ponitur, etc., usque ad Balaam, illuminatus ab illo Lucifero de quo dicitur: Et quomodo cecidit Lucifer qui mane oriebatur? Isa. 14.

²⁴³ + **23.7 Veni,** inquit, et maledic mihi Jacob. ORIG. hom. 15. In Latinis sermonibus, etc., usque ad ideoque dicit verbum Dei positum in ore ejus.

²⁴⁴ + **23.8 Quomodo maledicam.** ID. Alia littera, etc., usque ad et pronuntiandi auctoritas perimatur. Cui non maledixerit Deus. Qui tantum meritum designat ejus cui maledicatur, et sententiam promittit, quem non qualitas peccati, nec fallit affectus peccantis: homo autem neutrum novit, et sæpe conviciis aut injuriis provocatus maledicit. Ideo dicit Apostolus: Benedicite et nolite maledicere Rom. 12., ut conviciandi vitium reseceatur.

⁹ De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur. ²⁴⁵ ¹⁰ Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israël? Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum similia.] ²⁴⁶ ¹¹ Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? ut malediceres inimicis meis vocavi te, et tu e contrario benedixisti eis. ²⁴⁷ ¹² Cui ille respondit: Num aliquid possum loqui, nisi quod iusserit Dominus? ¹³ Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israël videas, et totum videre non possis: inde maledicito ei. ²⁴⁸ ¹⁴ Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verticem montis Phasga, ædificavit Balaam septem aras, et impositis supra vitulo atque ariete, ²⁴⁹ ¹⁵ dixit ad Balac: Sta hic juxta holocaustum tuum, donec ego obvius pergam. ²⁵⁰ ¹⁶ Cui cum Dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris ei. ¹⁷ Reversus invenit eum stantem juxta holocaustum suum, et principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus? ¹⁸ At ille, assumpta parabola sua, ait: [Sta, Balac, et ausculta; audi, fili Sephor: ¹⁹ non est Deus quasi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur.

²⁴⁵ + **23.9 De summis**, etc. Quasi, ideo non debet maledici, quia alta et cœlestis ejus vita. Nemo intelligit eam, nisi ad eminentem scientiam ascenderit. ORIG. Alia littera, etc., usque ad consurgentes cum Christo exercuerint super terram. Vide, etc. Actus Jacob, id est activorum, videntur: contemplatio Israël, id est contemplativorum, tantum intelligitur. Vel, in futura resurrectione Jacob, videbitur, id est corpus Israël intelligitur, id est, resurgentium anima et spiritus. Populus solus. Quia non est permistus cæteris hominibus, nec inter cæteras gentes reputatus, certis nobilitatis privilegiis, observationibus et legitimis suis, sicut tribus Levi non est permista cæteris. Populus solus habitabit, etc. ORIG. Spiritualis Jacob et Israël, etc., usque ad inter gentes ultra reputabitur. Quis numerare. ID. Alia littera, etc., usque ad et patitur illa quæ in secundo libro Regum sunt scripta.

²⁴⁶ + **23.10 Moriatur anima mea**. ID. De se prophetare videtur: sed secundum litteram nec in Balaam, nec in illo Israël factum est, nec fieri potuit, nec enim intra ipsos, sed ab ipsis mortuus est. ID. Moriatur anima mea morte justorum, etc., usque ad: sed fides quæ per dilectionem operatur Gal. 5.. GREG., lib. XXXIII Moral., cap. 27. Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum, etc. Multi intra Ecclesiam, etc., usque ad unde, Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati I Reg. 1.. Et fiant novissima mea horum, etc. ORIG. Hoc in Magis, qui de Oriente primi venerunt adorare Christum Matth. 2., potest intelligi, qui de genere Balaam erant per generis successionem, et per disciplinæ traditionem. Constat enim eos agnovisse stellam quam prædixerat Balaam in Israël orituram

²⁴⁷ + **23.11 Quid est hoc?** Balac contra spem benedictiones pro maledictionibus audiens, et ultra non ferens, prophetantis verba interruptit. ID. Non vult amarus rex benedictionem, sed maledicta quærit: est enim de cognatione illius cui dicitur: Maledictus tu ab omnibus bestiis terræ Gen. 3.. Dixit ergo Balac. Putat eum perterritum Israël multitudine, et ideo non ausum maledicere, et mutationem loci sibi prodesse.

²⁴⁸ + **23.13 Videre non possis**. Demens putavit Israëliticam gratiam loci abiectione celari, nesciens quia non potest abscondi civitas supra montem posita.

²⁴⁹ + **23.14 Ædificavit**. Res profanis sacrificiis agebatur, et divinatio arte magica quærebatur. Volens tamen Deus abundare gratiam ubi abundavit delictum Rom. 5., adesse dignabatur, non sacrificiis, sed in occursum venienti. Et ibi dat verbum suum et mysteria, et futura pronuntiat, ubi maxime fides et admiratio Gentilium pendet: ut qui nostris nolunt credere prophetis, credant divinis suis.

²⁵⁰ + **23.15 Sta hic juxta**. Ad holocaustum suum stabat in idololatria sua positus, ideo magis cadebat: surgere ergo videtur, qui magis ceciderat, cum idololatria stare videretur. Non est Deus quasi homo, ut mentiatur. ORIG., hom. 16. Alia littera, etc., usque ad ne perveniat ad eum vindicta malorum suorum.

Dixit ergo, et non faciet? locutus est, et non implebit? ²⁵¹ ²⁰ Ad benedicendum adductus sum: benedictionem prohibere non valeo. ²¹ Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israël. Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo. ²⁵² ²² Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. ²⁵³ ²³ Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israël: temporibus suis dicitur Jacob et Israël quid operatus sit Deus. ²⁵⁴ ²⁴ Ecce populus ut læna consurget, et quasi leo erigetur: non accubabit donec devoret prædam, et occisorum sanguinem bibat.] ²⁵⁵ ²⁵ Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas. ²⁶ Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem? ²⁷ Et ait Balac ad eum: Veni, et ducam te ad alium locum: si forte placeat Deo ut inde maledicas eis. ²⁸ Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem, ²⁹ dixit ei Balaam: Ædifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes. ³⁰ Fecit Balac ut Balaam dixerat: imposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

24Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino ut benediceret Israël, nequaquam abiit ut ante perrexerat, ut augurium quæreret: sed dirigens contra desertum vultum suum, ²⁵⁶ ² et elevans oculos, vidit Israël in tentoriis commorantem per tribus suas: et irruente in se spiritu Dei, ²⁵⁷ ³

²⁵¹ + **23.19 Dixit ergo,** etc. ORIG. Alia littera, etc., usque ad hæc vero a perfectioribus secretius advertenda sunt?

²⁵² + **23.21 Non est idolum in Jacob.** Alia translatio: Non erit labor in Jacob, neque videbitur dolor in Israël, in futuro scilicet sæculo. ORIG. Non erit labor in Jacob, neque videbitur dolor in Israël, etc. II Cor. 11.. Futuræ vitæ status denuntiatur, etc., usque ad et prophetas audiant illos. Dominus Deus, etc. ORIG. Alia littera, etc., usque ad qui luctatus est et vicit accipiet. Et clangor victoriae regis in illo. Admonitio prædicationis, qua in nobis rex, id est Christus, diabolus triumphat.

²⁵³ + **23.22 Deus eduxit eum.** ID. Alia littera, usque ad transformabit corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ. Cujus fortitudo. Cujus? Christi. Cujus quidquid est, unum cornu est, id est unum regnum, cujus gloria est spiritualis Israël. Ipse enim ait: Pater, da illis ut sicut ego et tu unum sumus, ita in nobis unum sint Joan. 17..

²⁵⁴ + **23.23 Non est augurium in Jacob.** ORIG., hom. 16 in Num. Alia littera, etc., usque ad neque divinatio in Israël. Sequitur: In tempore dicitur Jacob, et Israël quod perficiet Deus: id est cum oportet, cum expedit, etc., usque ad quæ Moyses his credo de causis vocavit immunda. In Israël. Qui per fidei puritatem et munditiam mentis videt Deum, nec ipsum Balaam reciperet, sed verbum quod Deum posuit in ore ejus respicere non audet. Nisi enim verbum a Deo esset, non illud famulo suo Moysi procul absenti, cum Balaam hæc diceret, revelasset.

²⁵⁵ + **23.24 Ecce populus,** etc. Alii: Ecce sicut catulus leonis exsurget, et sicut leo exsultabit. Catulus enim est, cum nuper geniti infantes rationabiles sine dolo lac accipiunt: leo autem exsultans, cum vir perfectus deponit quæ erant parvuli. ORIG. Alia littera, etc., usque ad dedit in se credentibus nomen leonis, et catuli leonis. Erigetur. Erigendum dicit populum futurum, de eo enim quæ videbat, dixisset, erectus est. Non accubabit. ORIG. Alia littera, etc., usque ad et ut leo exsultans. Cumque duxisset. ORIG. Et assumpsit Balac, etc., usque ad et deserta sunt Deo negotia. Ædifica mihi hic. ID. Quæ sacrificant gentes, etc., usque ad qui fidem Christi non recipiunt.

²⁵⁶ + **24.1 Cumque,** etc. ORIG. Cum nullum dæmonum, etc., usque ad et unumquemque in ordine suo resurrectionis gloriam adepturum. Nequaquam abiit. Id est non stultis sensibus, sicut solebat in multis animalibus et pecudibus, Dei considerabit voluntatem: sed agnoscet quia neque de bobus cura est Deo, neque de ovibus, neque de avibus, aliisque animalibus I Cor. IX; Rom. 15., sed quæ de eis scripta sunt, propter homines intelliget scripta.

²⁵⁷ + **24.2 Irruente in se.** AUG., quæst. 51 in Num. Et factus est spiritus Dei super illum, id

assumpta parabola, ait: [Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus: ²⁵⁸ ⁴ dixit auditor sermonum Dei, qui visionem Omnipotentis intuitus est, qui cadit, et sic aperiuntur oculi ejus: ⁵ Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israël! ²⁵⁹ ⁶ ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas. ²⁶⁰ ⁷ Fluet aqua de situla ejus, et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex ejus, et auferetur regnum illius. ⁸ Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis. ²⁶¹ ⁹ Accubans dormivit ut leo, et quasi læna, quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus: qui maledixerit, in maledictione reputabitur.] ²⁶² ¹⁰ Iratusque Balac contra Balaam, complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus e contrario tertio benedixisti: ¹¹ revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice

est super Balaam, etc., usque ad et multa similia.

²⁵⁸ + **24.3 Dixit Balaam.** ORIG., hom. 17. Dixit Balaam filius Beor, etc., usque ad et ideo dicit revelatos oculos ejus esse, quia potuit videre quod vidit. Cujus obturatus, etc. RAB. Quia in somnis clausis corporeis oculis angelico ministerio hæc vidit. Oculos vero mentis partim habet apertos, partim clausos, qui mysteria futura agnoscit, sed errorem non corrigit. Sic iniqui aliud scientia, aliud moribus agunt: aliud ore, aliud opere ostendunt.

²⁵⁹ + **24.5 Quam pulchra.** ORIG., hom. 17. Alia littera, etc., usque ad ut nemora umbrantia, ut paradisi super flumina, etc.

²⁶⁰ + **24.6 Ut valles nemorosæ.** ORIG. Alii, etc., usque ad et in doctrina eorum quasi incedentes per opaca nemorum delectantur. Ut horti juxta fluvios irrigui. ID. Alia littera, etc., usque ad in tabernaculo merito dicitur habitare. Cedri. Dei scilicet, quæ suscipiunt palmites vitis de Ægypto translata: in quibus requiescit ille fructus, cujus umbra operuit montes. ORIG. Alia littera, etc., usque ad et novissimum inimicum destruat mortem.

²⁶¹ + **24.8 Eduxit illum de.** Deus eduxit eum ex Ægypto post mortem scilicet Herodis, unde: Ex Ægypto vocavi Filium Osee. 11.. Quod ex hoc loco videtur assumptum et Evangelio insertum vel de Osee propheta. Post mortem Herodis, vel, de sæculo, eduxit illum Pater ad semetipsum, ut viam faceret eis qui de hoc mundo ascensuri erant ad Deum. Cujus fortitudo similis, etc. Omnia enim dæmonum regna dejiciens, unum suum regnum quasi vere unicornis fundavit in gloria: cornu enim regnum significat. Devorabunt gentes, etc. ORIG., ubi supra. Edet gentes inimicorum suorum, et crassitudines illorum medullabit, etc. Gentes scilicet, etc., usque ad qui intelligibilis et sanctus est, et unus et multiplex dicitur et subtilis. Et perforabunt sagittis. LXX: Et jaculis suis sagittabunt inimicum. Christus enim verbis suis vicit diabolus Matth. 4., et omnes contradicentes superat et confringit: omnis enim qui peccat, inimicus ejus est, dum peccat; si autem verbis Dei confixus peccata sua agnoscens compungatur, et ad pœnitentiam conversus, jaculis ejus confixus dicitur.

²⁶² + **24.9 Accubans dormivit ut leo,** etc. Si intellexisti quantam requiem habeat iter sapientiæ, quantum gratiæ, quantumque dulcedinis, noli dissimulare, noli negligere, aggredere iter, nec eremi solitudinem perhorrescas; habitanti enim in hujusmodi tabernaculis occurrit manna cœlestis, et angelorum panem manducabis Exod. 16.. Incipe tantum cito, in consortium tuum venient angeli, quos significant cedri. Quam suscitare nullus audebit; LXX: Quis suscitabit eum? Nunc enim a Patre suscitatus dicitur; nunc ipse templum corporis sui suscitare se dicit Joan. 2., ideo quasi percontantis significatur affectus. Qui benedixerit. Qui benedicunt, Christo benedicunt in communionem paternæ benedictionis assumpti. Qui autem maledicunt maledicti sunt. Judæi qui maledixerunt Christo, lacrymabiliter maledicti sunt. Quid enim posset illis evenire qui maledicunt sapientiæ, et veritati et vitæ, nisi ut ab his omnibus exsules jaceant? Hæc enim omnia Christus est Joan. 9. Qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur: Iratusque Balac contra. ORIG. Ego puto quod non solum maledicit Christo, qui sermonem adversus eum profert maledictum; sed etiam qui sub nomine Christiani male agit turpiter vivit, et inhonestis verbis aut factis nomen ejus facit blasphemari. Sicut non solum Deum benedicit, qui sermonibus solis, sed et qui actibus, vita et moribus facit nomen Dei benedici.

honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. ²⁶³ ¹² Respondit Balaam ad Balac: Nonne nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi: ¹³ Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar? ²⁶⁴ ¹⁴ verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium, quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore. ²⁶⁵ ¹⁵ Sumpta igitur parabola, rursum ait: [Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus: ²⁶⁶ ¹⁶ dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi, et visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos: ²⁶⁷ ¹⁷ Videbo eum, sed non modo: intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex Jacob, et consurget virga de Israël: et percutiet duces Moab, vastabitque omnes filios Seth. ²⁶⁸ ¹⁸ Et erit Idumæa possessio ejus: hæreditas Seir cedet inimicis suis: Israël vero fortiter aget. ²⁶⁹ ¹⁹ De Jacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis.] ²⁰ Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam, ait: [Principium gentium Amalec, cujus extrema perdentur.] ²⁷⁰ ²¹ Vidit quoque Cinæum: et

²⁶³ + **24.11 Dominus privavit te honore disposito.** Ostendit Dominus quia etiam Balac intellexit non jam dæmonum ministerio decipi Balaam, sed Dei virtute ad meliora transferri.

²⁶⁴ + **24.13 Non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni.** Sciens Balaam quod non sibi per ministros solitos responsa deferrentur, sed ab eo qui habet omnium potestatem, recte videtur protestatus se non posse præterire verbum Domini, vel proferre aliquid boni vel mali ex ore suo. Qui enim loquitur, non potest sacrificiis vel muneribus permutari, apud quem non est transmutatio, et ideo non potest sacerdos mercede mutari, ubi Deus muneribus non movetur. Discessurus tamen Balam incipit iterum prophetare. Et dicit: Consilium do tibi, etc.

²⁶⁵ + **24.14 Dabo tibi consilium** ORIG., hom. 18. Veni, consilium do tibi, etc., usque ad tanquam qui vere videns sit et vere audiverit.

²⁶⁶ + **24.15 Dixit Balaam.** ID. Balaam filius Beor, etc., usque ad quæ pro utilitate concessa sunt. GREG., lib. XV Moral., cap. 22. Dixit homo cujus obturatus est oculus. Nescit impius mala quæ facit, nisi cum pro eis puniri cœperit. Consilium Balaam contra Israëlitas præbuit, sed post in pœna vidit quid prius ex culpa commiserit. Electi autem quia ne peccare debeant, prævident: oculi eorum ante casum patent. Iniquus vero post casum oculos aperit, quia post culpam jam in pœna conspicit, quia malum debuit vitare quod fecit.

²⁶⁷ + **24.16 Qui cadens apertos habet oculos.** Sæpe malus æterna judicia admiratur, prædicationem cœlestis patriæ cum audit, diligit, et opera divinæ dispositionis obstupescit. Jacens ergo miracula considerat, quia Dei potentiam sciendo pensat, sed vivendo non amat.

²⁶⁸ + **24.17 Videbo eum, sed non modo.** Alia littera: Ostendam ei, et non modo. Beatificabo et non appropinquat. Hæc ad illos quorum personam gerit referuntur. Quia doctores legis et scribæ ostendunt Christum in lege et prophetis promissum, sed non modo; id est quando venit, sed cum plenitudo gentium introierit, tunc ostendent, tunc beatificabunt, modo blasphemant. Sed tempus quo hæc futura sunt, longe est et in fine sæculi. Ideo ait: Ostendam illi, id est populo, qui tunc salvabitur, sed non modo. Non modo, cum ista loquor: Quia ubi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum Gal. 4.. Orietur stella ex Jacob. ORIG. De hac stella, etc., usque ad ut utrumque evidenter prophetatum appareat. Et percutiet duces, principatus et potestates affigens cruci Col. 2.. Aliter non potest salvare Moabitas, nisi prius vastasset duces impietatis. Vastabitque omnes. ORIG. Et prædabitur omnes filios Seth. Iste est Seth filius Adam, etc., usque ad de morte revocavit ad vitam. Et erit Idumæa possessio ejus. ID. Et erit Edom hæreditas ei, Esau inimicus ejus, etc. Edom idem est qui Esau, etc., usque ad per obedientiam spiritus consors futuræ hæreditatis existet.

²⁶⁹ + **24.18 Israël vero fortiter aget.** ID. Et Israël fecit in virtute. Quia scilicet tunc Edom, etc., usque ad qui potest animam et corpus perdere in gehennam. Et perdat reliquias civitatis. ID. Perdet liberatum de civitate, etc., usque ad cui si commorimur, etiam convivemus II Tim. 2..

²⁷⁰ + **24.20 Principium.** Non hoc ad historiam Amalec referri potest: non enim primus erat antiquitate; sed ad spiritalem, qui declinando populos a Deo et faciendo gentiles ex Dei cultoribus,

assumpta parabola, ait: [Robustum quidem est habitaculum tuum: sed si in
 petra posueris nidum tuum, ²⁷¹ ²² et fueris electus de stirpe Cin, quamdiu
 poteris permanere? Assur enim capiet te.] ²⁷² ²³ Assumptaque parabola
 iterum locutus est: [Heu ! quis victurus est, quando ista faciet Deus? ²⁷³ ²⁴
 Venient in trieribus de Italia: superabunt Assyrios, vastabuntque Hebræos, et
 ad extremum etiam ipsi peribunt.] ²⁷⁴ ²⁵ Surrexitque Balaam, et reversus
 est in locum suum: Balac quoque via, qua venerat, rediit. ²⁷⁵

25Morabatur autem eo tempore Israël in Settim, et fornicatus est populus
 cum filiabus Moab, ²⁷⁶ ² quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At ille
 comederunt et adoraverunt deos earum. ²⁷⁷ ³ Initiatusque est Israël
 Beelphegor: et iratus Dominus, ²⁷⁸ ⁴ ait ad Moysen: Tolle cunctos principes

Amalec nominatur. Et initium gentium dicitur, quia initium dedit, ut homines fierent gentiles
 mutando gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: ut enim in
 populo Dei Christus est initium, sic in populo qui declinat a Deo, et gentilis efficitur Amalec. ORIG.
 Initium gentium Amalec, etc., usque ad et omnis secta quæ a Deo populum declinat, exponatur.

²⁷¹ + **24.21 Vidit quoque,** etc. ID. Alia littera, etc., usque ad et discant non blasphemare.
 Non videtur Cinæum valde culpabiliter nominare, cui dixit Saul: Discede de medio Amalec et non
 percutiam te, quia fecisti misericordiam Israël, etc. I Reg. 15. Hujus robustum est habitaculum, si
 ponat in petra, quæ est Christus, nidum suum. RAB. Cinæus, etc., usque ad et omne quod præterit
 cordis volatu transcendunt.

²⁷² + **24.22 Electus.** Electi de numero sapientum, veritatis inquisitores vita vivunt perpetua;
 unde: elucidant me, vitam æternam habebunt Eccli. 24.. Assur. Diabolus scilicet, cui hæretici
 traduntur dirigendi et corrigendi.

²⁷³ + **24.23 Parabola.** Sæpe parabolice loqui dicitur, ne quid in his non quasi parabolam,
 sed secundum litteram accipiamus. Quis. Tam felix, qui hæc videat, sentiat, intelligat, et credat,
 quod hæc ita fecerit Deus. Quando ista. Cum scilicet orietur stella ex Jacob, surget homo ex Israël,
 et delebit Amalec, et semen peribit. Id est, cum veniet Christus et cultum idolorum destruet, et
 dæmonum potestatem subjiciet.

²⁷⁴ + **24.24 Venient.** Videtur significare quod juxta incarnationem Domini veniant Romani,
 Assyrios, Hebræos et omnes orientales superaturi, et tandem regnum perdituri, secundum statuum
 Danielis Dan., 2.; vel quod in adventu Christi in fine temporum, quod pars occidentalis significat,
 omnia regna mundi gladio spiritus, id est, verbo Dei superentur, et in tempore Antichristi cesset
 prædicatio Evangelii. ORIG. Alia littera, etc., usque ad ei super omnem virtutem inimici. Hebræos.
 Hebræus est qui de Ægypto transit ad terram promissionis, de tenebris ad lucem, de morte ad
 vitam: sed non sine magno certamine potest obtinere; affligit ergo et affligitur, cædit adversarium
 et cæditur. Affligunt ergo Assyrii Hebræos, id est, populum Dei, sicut affliguntur ab eis. Etiam ipsi
 peribunt. ID. Et ipsi pariter peribunt. Non cum Hebræis scilicet, sed pariter, etc., usque ad quos
 deceptio diaboli deduxit in mortem.

²⁷⁵ + **24.25 Surrexitque.** ID., hom. 20. Quia Balaam Dei virtute constrictus, etc., usque ad
 rex vero Balac continuo consilio paruit.

²⁷⁶ + **25.1 Orabatur,** etc., in Setim. Interpretatione Hebraicorum nominum, Sittim invenimus
 in lingua nostra responsionem vel refutationem dici. Applicuit ergo Israël ad responsionem vel
 refutationem, non bene applicuit. ORIG., hom. 20 in Num. Ipsa historia nos ædificat, etc., usque
 ad mendacio et omnibus malis, cum quibus unum corpus efficitur.

²⁷⁷ + **25.2 Comederunt.** Quasi, etiam de his quæ immolata sunt idolis comedunt, quæ
 execrabilia sunt apud Deum. Quis enim consensus templo Dei cum idolis? ORIG. Ait Apostolus,
 etc., usque ad et qui eum recipit, idolis immolata manducat. Et adoraverunt deos earum. Nota
 ordinem: malos servos primo concupiscentia decipit, inde ingluvies, postremo captivat impietas,
 cujus merces exsolvitur fornicatio. ORIG. Salomon cum esset sapientissimus, etc., usque ad, Ado-
 lescentularum non est numerus, una tamen est columba mea.

²⁷⁸ + **25.3 Initiatus est Israël,** etc. Consecratus est, scilicet mysteriis idoli, quod apud Madi-
 anitas præcipue a mulieribus colitur, et est species turpitudinis, sed scriptum vix reperitur quæ,

populi, et suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israël. ⁵ Dixitque Moyses ad iudices Israël: Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor. ⁶ Et ecce unus de filiis Israël intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Moysen, et omni turba filiorum Israël, qui flebant ante fores tabernaculi. ⁷ Quod cum vidisset Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, et arrepto pugione, ²⁷⁹ ⁸ ingressus est post virum Israëlitem in lupanar, et perfodit ambos simul, virum scilicet et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis Israël: ⁹ et occisi sunt viginti quatuor millia hominum. ²⁸⁰ ¹⁰ Dixitque Dominus ad Moysen: ¹¹ Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israël: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israël in zelo meo. ¹² Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem fœderis mei, ¹³ et erit tam ipsi quam semini ejus pactum sacerdotii sempiternum: quia zelatus est pro Deo suo, et expiavit scelus filiorum Israël. ²⁸¹ ¹⁴ Erat autem nomen viri Israëlitæ, qui occisus est cum Madianitide, Zambri filius Salu, dux de cognatione et tribu Simeonis. ¹⁵ Porro mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi filia Sur principis nobilissimi Madianitarum. ¹⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁷ Hostes vos sentiant Madianitæ, et percutite eos: ¹⁸ quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et decipere insidiis per idolum Phogor, et Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, quæ percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

26 Postquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen et

vel qualis sit, vel cujus formæ, forte ne auditorem polluat. Cum ergo multæ sint turpitudinis species, una Beelphegor dicitur. Omnis ergo qui turpe aliquid committit, in aliqua turpitudinis specie Beelphegor consecratur. ORIG. Et initiatus est Beelphegor, etc. Per omnia peccata quæ committimus, etc., usque ad prædicens quia vincula et carceres maneant eum ibi. ORIG. Fortassis referuntur hæc ad angelos, etc., usque ad rationem reddituri pro animabus vestris. ID. Populus peccat, etc., usque ad ante quem nihil potest abscondi, nihil obscurari. AUG., quæst. 52 in Num. Et dixit Dominus, etc., usque ad prudentium fidei satis evidenter ostendit.

²⁷⁹ + **25.7 Quod cum,** etc. ORIG. Hæc ædificaverunt priorem populum, etc., usque ad et propitius nobis fiat Deus per verum Phineem Dominum nostrum Jesum Christum. Arrepto pugione. Significat per crucem Christi non solum idololatriam, sed et omnem carnis affectum vel concupiscentiam perimi, et sic Deum placari.

²⁸⁰ + **25.9 Occisi sunt viginti quatuor millia.** Quia lumen veritatis et justitiæ relinquentes, cæcitatem idololatriæ et fornicationis amaverunt, solis æterni lumine privati, mortis tenebras incurrunt. Visibilis enim sol viginti quatuor horis orbem illustrat, et suo ambitu noctis tenebras fugat; sic et Christus ad fugandas peccati tenebras per apostolos et prophetas mundum illustrat.

²⁸¹ + **25.13 Pactum.** Quisquis zelo Dei compunctus carnis stimulos contemnit, comprimit; vel subjectos, ne lasciviant, corrigit, sempiternum sacerdotium acquirit, pertinens ad eundem, de quo dicitur: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech Psal. 109., cum quo æternum regnum possidebit. Interpretatur autem Phinees ore parcens, vel ore requievit, vel oris augurium: Eleazar, Deus meus adjutor, vel Dei adjutorium; Aaron mons fortitudinis, vel mons fortis. Quæ nomina congrue prædictum sensum exprimunt: qui enim se ore continet ne prava loquatur, et mysteria cœlestia exponit auditoribus, per Dei adjutorium pium laborem explens, ad montem fortitudinis, id est Christum, feliciter ascendit. Erat autem, etc. RAB. in Num. Isrælitæ qui fornicatus est cum Madianitide, etc., usque ad ubi cruciatur die ac nocte usque ad novissimum quadrantem.

Eleazarum filium Aaron sacerdotem: ²⁸² ² Numerate omnem summam filiorum Israël a viginti annis et supra, per domos et cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. ²⁸³ ³ Locuti sunt itaque Moyses et Eleazar sacerdos, in campestribus Moab super Jordanem contra Jericho, ad eos qui erant ⁴ a viginti annis et supra, sicut Dominus imperaverat, quorum iste est numerus. ⁵ Ruben primogenitus Israël: hujus filius, Henoah, a quo familia Henoahitarum: et Phallu, a quo familia Phalluitarum: ⁶ et Hesron, a quo familia Hesronitarum: et Charmi, a quo familia Charmitarum. ⁷ Hæ sunt familiæ de stirpe Ruben: quarum numerus inventus est quadraginta tria millia, et septingenti triginta. ⁸ Filius Phallu, Eliab: ⁹ hujus filii, Namuel et Dathan et Abiron principes populi, qui surrexerunt contra Moysen et Aaron in seditione Core, quando adversus Dominum rebellaverunt: ¹⁰ et aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum, ¹¹ ut, Core pereunte, filii illius non perirent. ¹² Filii Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia Namuelitarum: Jamin, ab hoc familia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachinitarum: ¹³ Zare, ab hoc familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia Saulitarum. ¹⁴ Hæ sunt familiæ de stirpe Simeon, quarum omnis numerus fuit viginti duo millia ducenti. ¹⁵ Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum: ¹⁶ Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab hoc familia Heritarum: ¹⁷ Arod, ab hoc familia Aroditarum: Ariel, ab hoc familia Arielitarum. ¹⁸ Istæ sunt familiæ Gad, quarum omnis numerus fuit quadraginta millia quingenti. ¹⁹ Filii Juda, Her et Onan, qui ambo mortui sunt in terra Chanaan. ²⁰ Fueruntque filii Juda per cognationes suas: Sela, a quo familia Selaitarum: Phares, a quo familia Pharesitarum: Zare, a quo familia Zareitarum. ²¹ Porro filii Phares: Hesron, a quo familia Hesronitarum: et Hamul, a quo familia Hamulitarum. ²² Istæ sunt familiæ Juda, quarum omnis numerus fuit septuaginta sex millia quingenti. ²³ Filii Issachar per cognationes suas: Thola, a quo familia Tholaitarum: Phua, a quo familia Phuaitarum: ²⁴ Jasub, a quo familia Jasubitarum: Semran, a quo familia Semranitarum. ²⁵ Hæ sunt cognationes Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor millia trecenti. ²⁶ Filii Zabulon per cognationes suas: Sared, a quo familia Sareditarum: Elon, a quo familia Elonitarum: Jalel, a quo familia Jalelitarum. ²⁷ Hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit sexaginta millia quingenti. ²⁸ Filii Joseph per cognationes suas, Manasse et Ephraim. ²⁹ De Manasse ortus est Machir, a quo familia Machiritarum. Machir genuit Galaad, a quo familia Galaaditarum. ³⁰ Galaad habuit filios: Jezer, a quo familia Jezeritarum: et Helec, a quo familia Helecitarum: ³¹ et Asriel, a quo familia Asrielitarum: et Sechem, a quo familia Sechemitarum:

²⁸² + **26.1 Postquam noxiorum,** etc. ORIG., hom. 21 in Num. Quia illi qui primo asciti fuerant pro peccato ceciderunt, etc., usque ad his autem cuncta quæ promittuntur impleta sunt.

²⁸³ + **26.2 Numerate omnem.** Iterum populus numeratur et Levitæ, ut interfectis primis carnalibus, novus populus Dei censeatur, qui per Jordanis baptismum transeat, et cœlestis hæreditatis repermissionem accipiat.

³² et Semida, a quo familia Semidaitarum: et Hepher, a quo familia Hepheritarum. ³³ Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat, sed tantum filias: quarum ista sunt nomina: Maala, et Noa, et Hegla, et Melcha, et Thersa. ³⁴ Hæ sunt familiæ Manasse, et numerus earum quinquaginta duo millia septingenti. ³⁵ Filii autem Ephraim per cognationes suas fuerunt hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum: Becher, a quo familia Becheritarum: Thehen, a quo familia Thehenitarum. ³⁶ Porro filius Suthala fuit Heran, a quo familia Heranitarum. ³⁷ Hæ sunt cognationes filiorum Ephraim: quarum numerus fuit triginta duo millia quingenti. ³⁸ Isti sunt filii Joseph per familias suas. Filii Benjamin in cognationibus suis: Bela, a quo familia Belaitarum: Asbel, a quo familia Asbelitarum: Ahiram, a quo familia Ahiramitarum: ³⁹ Supham, a quo familia Suphamitarum: Hupham, a quo familia Huphamitarum. ⁴⁰ Filii Bela: Hered, et Noëman. De Hered, familia Hereditarum: de Noëman, familia Noëmanitarum. ⁴¹ Hi sunt filii Benjamin per cognationes suas: quorum numerus fuit quadraginta quinque millia sexcenti. ⁴² Filii Dan per cognationes suas: Suham, a quo familia Suhamitarum. Hæ sunt cognationes Dan per familias suas. ⁴³ Omnes fuere Suhamitæ, quorum numerus erat sexaginta quatuor millia quadringenti. ⁴⁴ Filii Aser per cognationes suas: Jemna, a quo familia Jemnaitarum: Jessui, a quo familia Jessuitarum: Brie, a quo familia Brieitarum. ⁴⁵ Filii Brie: Heber, a quo familia Heberitarum: et Melchiel, a quo familia Melchielitarum. ⁴⁶ Nomen autem filię Aser fuit Sara. ⁴⁷ Hæ cognationes filiorum Aser, et numerus eorum quinquaginta tria millia quadringenti. ⁴⁸ Filii Nephthali per cognationes suas: Jesiel, a quo familia Jesielitarum: Guni, a quo familia Gunitarum: ⁴⁹ Jeser, a quo familia Jeseritarum: Sellem, a quo familia Sellemitarum. ⁵⁰ Hæ sunt cognationes filiorum Nephthali per familias suas: quorum numerus quadraginta quinque millia quadringenti. ⁵¹ Ista est summa filiorum Israëli, qui recensiti sunt, sexcenta millia, et mille septingenti triginta. ⁵² Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁵³ Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessiones suas. ²⁸⁴ ⁵⁴ Pluribus majorem partem dabis, et paucioribus minorem: singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio: ²⁸⁵ ⁵⁵ ita dumtaxat ut sors terram tribus dividat et familiis. ²⁸⁶ ⁵⁶ Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel

²⁸⁴ + **26.53 Istis dividetur terra.** ORIG., ubi supra. Reprobatur prior populus qui est in circumcissione, etc., usque ad et meræ divinitatis capaces per puritatem effecti. ID. Terræ hujus divisio, etc., usque ad sed illius quæ urbibus contigua est.

²⁸⁵ + **26.54 Pluribus majorem.** Ut scilicet numerosior tribus majora spatia terræ sortiatur; quæ minor autem fuerit, hominum numero minorem. Unus justus, secundum quod Deo acceptus, pro pluribus habetur; unde: Per unum sapientem habitabitur civitas, tribus autem iniquorum desolabitur; et unus justus pro toto mundo. Iniqui autem, etsi multi sint, exigui et pro nihilo ducuntur apud Deum Eccli. 16.. Est ergo multitudo laudabilis; unde Abrahæ quem eduxit foras, ait: Respice cælum si potes dinumerare stellas, ita erit semen tuum, etc. Gen. 15.. In quo notandum quia justus in interioribus semper consistit, quia in abscondito orat Patrem, et omnis gloria filię regis, id est, regalis animæ, intrinsecus est: sed Deus educit eum foras, cum res postulat et rerum visibilium ratio.

²⁸⁶ + **26.55 Ut sors terram.** Per sortem præcipitur dividi hæreditas, sed video ipsummet Moysen cui ista mandantur, non sorte dividere hæreditatem Ruben, Gad, et dimidiæ tribui Manasse Josue 15.: Jesus quoque Nave, extra sortem dat hæreditatem tribui Judæ et Caleb et tribui Ephraim,

pauciores. ⁵⁷ Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas: Gerson, a quo familia Gersonitarum: Caath, a quo familia Caathitarum: Merari, a quo familia Meraritarum. ⁵⁸ Hæ sunt familiæ Levi: familia Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, familia Musi, familia Core. At vero Caath genuit Amram: ⁵⁹ qui habuit uxorem Jochabed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios, Aaron, et Moysen, et Mariam sororem eorum. ⁶⁰ De Aaron orti sunt Nadab et Abiu, et Eleazar et Ithamar: ⁶¹ quorum Nadab et Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem alienum coram Domino. ⁶² Fueruntque omnes qui numerati sunt, viginti tria millia generis masculini ab uno mense et supra: quia non sunt recensiti inter filios Israël, nec eis cum ceteris data possessio est. ⁶³ Hic est numerus filiorum Israël, qui descripti sunt a Moysse et Eleazaro sacerdote, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho: ⁶⁴ inter quos, nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a Moysse et Aaron in deserto Sinai: ⁶⁵ prædixerat enim Dominus quod omnes morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis, nisi Caleb filius Jephone, et Josue filius Nun. ²⁸⁷

27 Accesserunt autem filiæ Salphaad, filii Hopher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Joseph: quarum sunt nomina, Maala, et Noa, et Hegla, et Melcha, et Thersa. ² Steteruntque coram Moysse et Eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi foederis, atque dixerunt: ³ Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, quæ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. ⁴ Retulitque Moyses causam earum ad iudicium Domini. ⁵ Qui dixit ad eum: ⁶ Justam rem postulant filiæ Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, et ei in hæreditatem succedant. ²⁸⁸ ⁷ Ad filios autem Israël loqueris hæc: ⁸ Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hæreditas. ²⁸⁹ ⁹ Si filiam non habuerit, habebit successores fratres

et dimidiæ tribui Manasse. In cæteris sors mittitur: unde puto, quod in cœlesti hæreditate aliqui non venient ad sortem, neque cum cæteris quamvis sancti sint numerabuntur, sed erit egregia eorum hæreditas, sicut fuit Caleb, et tribui Judæ, et Jesu filio Nave. Sicut enim cum adepta victoria dividuntur spolia, egregii bellatores cum cæteris non ducuntur ad sortem, sed optima quæque virtutum merito percipiunt, cæteri sorte utuntur jure victoriæ: ita videtur mihi Christus Dominus meus facturus. Illis enim præcipuos et sublimes decernet honores, quorum facta magna et sublimes cognoscit virtutes, unde ait: Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic et isti mecum sint. Joan. 17.. Et alibi, Sedebitis et vos super duodecim thronos, judicantes duodecim tribus, etc. Matth. 19.. Et alibi, Sicut tu in me, Pater, et ego in te, ita et isti in nobis unum sint Joan. 17.. Hæc omnia non sorte descendunt, sed dilectionis prærogativa.

²⁸⁷ + **26.65 Nisi Caleb filius Jephone, et Josue filius Nun.** ISID. Sexcenta millia armatorum de Ægypto dicuntur egressa, et duo tantum in terram promissionis ingressi. Multi enim per baptismum ad fidem transeunt, sed ad cœlestem patriam paucissimi perveniunt, secundum illud: Multi enim sunt vocati, pauci vero electi Matth. 20.. Duo tantum ingrediuntur, propter eos qui ex utroque populo cœleste regnum adipiscuntur, vel qui per actionem et contemplationem ad æternam beatitudinem prædestinantur.

²⁸⁸ + **27.6 Da eis.** ORIG., hom. 22 in Num. Dabis ei possessionem, etc. Hæc secundum historiam etc., usque ad recte ergo locutæ sunt filiæ Saphaad.

²⁸⁹ + **27.8 Homo cum mortuus fuerit absque filio,** etc. ID. Supponitur lex de successione,

suos. ¹⁰ Quod si et fratres non fuerint, dabitur hæreditatem fratribus patris ejus. ¹¹ Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis Israël sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi. ¹² Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ascende in montem istum Abarim, et contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israël. ²⁹⁰ ¹³ Cumque videris eam, ibis et tu ad populum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron: ¹⁴ quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. Hæ sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin. ²⁹¹ ¹⁵ Cui respondit Moyses: ¹⁶ Provideat Dominus Deus spirituum omnium carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc: ²⁹² ¹⁷ et possit exire et intrare ante eos, et educere eos vel introducere: ne sit populus Domini sicut oves absque pastore. ¹⁸ Dixitque Dominus ad eum: Tolle Josue filium Nun, virum in quo est spiritus, et pone manum tuam super eum. ¹⁹ Qui stabit coram Eleazaro sacerdote et omni multitudine: ²⁰ et dabis ei præcepta cunctis videntibus, et partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israël. ²⁹³ ²¹ Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulat Dominum. Ad verbum ejus egredietur et ingredietur ipse, et omnes filii Israël cum eo, et cetera multitudo. ²⁹⁴ ²²

etc., usque ad non perdet mercedem suam.

²⁹⁰ + **27.12 Ascende in montem**, etc. ID., hom. 22. Vide quomodo qui perfectus et beatus est, etc., usque ad Ille ergo solus debet requiri, qui peccatum non fecit. ID. Mors Moysi finis legis, etc., usque ad id est, sub velamento Patris et Filii et Spiritus sancti requiescet anima nostra.

²⁹¹ + **27.14 Quia offendistis**, etc. AUG., quæst. 53 in Num. Eam causam mortis Moysi dicit Dominus, quam et fratris ejus, quia scilicet non sanctificaverunt eum coram populo ad aquam contradictionis, id est quia dubitaverunt quod dono ejus posset aqua de petra profluere. Mystice autem significatur, quia nec vetus sacerdotium, cujus personam Aaron gerebat, nec ipsa lex, cujus personam gerebat Moyses, introducunt populum Dei in terram æternæ hæreditatis: sed Jesus, in quo significatur Christus, id est gratia per fidem. Et Aaron quidem ante defunctus est quam Israël in aliquam partem terræ promissionis intraret: Moyse autem adhuc vivente capta est terra Amorrhæorum et possessa, sed Jordanem cum eis non transiit. Ex aliqua enim parte lex observatur in fide Christiana. Ibi enim sunt etiam præcepta quæ usque hodie Christiani observare jubentur. Sacerdotium vero illud et sacrificium nullam partem tenent hodie fidei Christianæ, nisi quod in umbris futurorum acta et transacta. Cum vero ambobus fratribus, ut apponantur ad populum suum dicitur, manifestum est non esse in illis iram Dei, quæ separat a pace æternæ societatis. Unde patet non solum officia, sed et mortes eorum signa fuisse futurorum, non supplicia indignationis Dei. Provideat. Nota, non elegit filios, non nepotes, nec rogat ut constituentur duces: Dei judicio electionem committit.

²⁹² + **27.16 Provideat Dominus Deus**. ORIG. Recessurus de sæculo, etc., usque ad ut possint eum audire filii Israël. Spiritus. Sanctus scilicet. Non enim de spiritu hominis hoc diceret, quem nullus erat qui non haberet. Jubetur tamen manus ei imponere, ne quisquam quantalibet pollens gratia sacramenta consecrationis audeat recusare.

²⁹³ + **27.20 Et dabis**. ISID. in Num. Jesus succedit Moysi, etc., usque ad et remissionem peccatorum, etc. Et partem gloriæ. Quasi, facies eum socium gloriæ tuæ: non enim res hujusmodi quasi partiliter divisæ minuuntur, sed totæ sunt omnibus, totæ singulis, qui earum habent societatem. Ut audiat, etc. ORIG., hom. 22 Si sacrificia et instituta legalia usque in præsens mansissent, Evangelii fidem exclusissent. Erat enim in illis magnitudo et reverentiæ plena religio, quæ primo aspectu stupefaceret intuentem. Quis enim videns sanctuarium, altare, sacerdotes sacrificium consummantem, et omnem illius rei ordinem, non putaret plenissimum hunc esse ritum quo Deus coleretur creator omnium? Sed gratias adventui Christi, qui illa destruit quæ magna videbantur in terris, et cultu Dei a visibilibus ad invisibilia transtulit, et a temporalibus ad æterna. Sed ipse Christus aures requirit quæ hæc audiant, et oculos qui hæc videant.

²⁹⁴ + **27.21 Pro hoc**, etc. Moraliter instruimur, ut quisquis accipiat potestatem in populo

Fecit Moyses ut præceperat Dominus: cumque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote et omni frequentia populi. ²³ Et impositis capiti ejus manibus, cuncta replicavit quæ mandaverat Dominus.

28Dixit quoque Dominus ad Moysen: ²⁹⁵ ² Præcipe filiis Israël, et dices ad eos: Oblationem meam et panes, et incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. ³ Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis: agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum: ²⁹⁶ ⁴ unum offeretis mane, et alterum ad vesperum: ⁵ decimam partem ephi similæ, quæ conspersa sit oleo purissimo, et habeat quartam partem hin. ⁶ Holocaustum jure est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini. ⁷ Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in sanctuario Domini. ⁸ Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam juxta omnem ritum sacrificii matutini, et libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino. ⁹ Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, et duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, et liba: ²⁹⁷ ¹⁰ quæ rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum. ¹¹ In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos, ²⁹⁸ ¹² et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: et duas decimas similæ oleo conspersæ per singulos arietes: ²⁹⁹ ¹³ et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos: holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino. ³⁰⁰ ¹⁴ Libamenta autem vini,

secundum magisterium divinæ legis quæ in sacerdotis officio maxime commendatur vitam suam et subditorum ordinet atque regat.

²⁹⁵ + **28.1 Dixit quoque.** ORIG., hom. 23 in Num. Alia littera, etc., usque ad qui putat aliquid se Deo præstare velut indigenti. ID. In diebus festis meis. Habet Deus dies festos suos, etc., usque ad ubi adhuc nulla sunt peccata, dies festos meos dicit.

²⁹⁶ + **28.3 Hæc sunt sacrificia.** Quæramus ergo diligenter, etc., usque ad sed sunt alii dies festi his qui non possunt indesinenter immolare sacrificium castitatis.

²⁹⁷ + **28.9 Die autem Sabbati.** RAB. in Num. Secunda ergo festivitas est, etc., usque ad qui sacerdos est in æternum secundum ordinem Melchisedech Hebr. 5.. Et duas decimas similæ oleo conspersæ. RAB. Hæc offert qui spirituali gratia repletus scientiam duorum testamentorum, docente Spiritu sancto, verbis et exemplis docet auditores suos, non pro temporali lucro, sed pro vitæ æternæ præmio.

²⁹⁸ + **28.11 In Calendis.** Id est in neomeniis, cum Ecclesia vel quælibet anima soli justitiæ sic propinquat, ut unus spiritus cum eo fiat, et per ipsum innovata veterem hominem abjiciat. ID. Tertia festivitas neomeniæ dies, etc., usque ad innovata jugulat. Vitulos de armento. Potest in duobus vitulis jucunditas boni operis in anima vel in corpore signari: quæ secundum duo Testamenta offertur Domino in duobus præceptis charitatis. Arietem unum. In ariete regimen disciplinæ forte et immobile secundum unitatem fidei catholicæ. Agnos anniculos septem. Simpliciter et mansuetudinem morum pro cœlesti requie per gratiam septiformis Spiritus.

²⁹⁹ + **28.12 Et tres decimas similæ.** Hæc offert qui scientiam spiritualem in sanctæ Trinitatis fide, oleo lætitiæ illuminatus exhibet cum bono opere. Et duas decimas. Hoc facit, qui decalogum legis in duobus præceptis charitatis ad suam et proximorum utilitatem studet convertere, et sic totam vitam suam in suavem odorem Domino dedicare.

³⁰⁰ + **28.13 Et decimam decimæ,** etc., per agnos singulos. Hoc fit cum simplicitas morum secundum Scripturarum regulam gratia Spiritus sancti cooperante instituitur et ornatur. Bene autem hæc omnia in holocaustum Domino jubentur offerri, quia hæc agere debemus, non ut humanam laudem, vel præsentem retributionem quæramus, sed omnium bonorum datori Deo per omnia

quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt. ¹⁵ Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. ¹⁶ Mense autem primo, quartadecima die mensis, Phase Domini erit, ³⁰¹ ¹⁷ et quintadecima die solemnitas: septem diebus vescentur azymis. ³⁰² ¹⁸ Quarum dies prima venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea. ¹⁹ Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: ²⁰ et sacrificia singulorum ex similia quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, ²¹ et decimam decimam per agnos singulos, id est, per septem agnos. ²² Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis, ²³ præter holocaustum matutinum, quod semper offeretis. ²⁴ Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum. ²⁵ Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis: omne opus servile non facietis in eo. ²⁶ Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea. ³⁰³ ²⁷ Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, et agnos anniculos immaculatos septem: ²⁸ atque in sacrificiis eorum, similia oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, ²⁹ per agnos decimam decimam, qui simul sunt agni septem. Hircum quoque, ³⁰ qui mactatur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum et liba ejus. ³¹ Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

²⁹Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est et tubarum. ³⁰⁴ ² Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, et agnos anniculos immaculatos septem: ³ et in sacrificiis eorum, similia oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, ⁴ unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem: ⁵ et hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi, ⁶ præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis: eisdem cæremoniis offeretis in odorem

placeamus, et æternæ vitæ retributionem mereamur.

³⁰¹ + **28.16 Mense.** ORIG., hom. 23 in Num. Quarto loco ponitur inter festivitates, etc., usque ad et diem festum agit cum Deo et angelis ejus.

³⁰² + **28.17 Quintadecima die.** ID. Sequitur huic continua festivitas, etc., usque ad efficitur nequior et deterior. ID. Omnes qui imbuendi sunt altioribus disciplinis, etc., usque ad sacrificiis spiritalibus in purificatione mentis oblati.

³⁰³ + **28.26 Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges,** etc. ORIG. Sexta festivitas dicitur novorum, etc., usque ad bonitatem, mansuetudinem et similia.

³⁰⁴ + **29.1 Mensis etiam septimi.** ORIG., hom. 23 in Num. Sequitur festivitas septimorum, etc., usque ad quem posuit Deus propitiatorem in sanguine suo, per fidem. ORIG. Ultimus dies festus, etc., usque ad, Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est I Cor. 13..

suavissimum incensum Domino. ⁷ Decima quoque dies mensis hujus septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affligetis animas vestras: omne opus servile non facietis in ea. ⁸ Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: ⁹ et in sacrificiis eorum similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, ¹⁰ decimam decimæ per agnos singulos, qui sunt simul agni septem: ¹¹ et hircum pro peccato, absque his quæ offerri pro delicto solent in expiationem, et holocaustum sempiternum, cum sacrificio et libaminibus eorum. ¹² Quintadecima vero die mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis solemnitatem Domino septem diebus. ¹³ Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ¹⁴ et in libamentis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim, et duas decimas arieti uno, id est, simul arietibus duobus, ¹⁵ et decimam decimæ agnis singulis, qui sunt simul agni quatuordecim: ¹⁶ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, et sacrificio, et libamine ejus. ¹⁷ In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ¹⁸ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ¹⁹ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine ejus. ²⁰ Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ²¹ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ²² et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine ejus. ²³ Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ²⁴ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ²⁵ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus et libamine. ²⁶ Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ²⁷ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ²⁸ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus et libamine. ²⁹ Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ³⁰ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ³¹ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus et libamine. ³² Die septimo offeretis vitulos septem, et arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim: ³³ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ³⁴ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus et libamine. ³⁵ Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis, ³⁶ offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: ³⁷ sacrificiaque et libamina singulorum, per vitulos, et arietes, et agnos rite celebrabitis: ³⁸ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus et libamine. ³⁹ Hæc offeretis Domino in solemnitatibus vestris: præter vota et

oblaciones spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, et in hostiis pacificis.

30 Narravitque Moyses filiis Israëli omnia quæ ei Dominus imperarat. ² Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israëli: Iste est sermo quem præcepit Dominus: ³ Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit juramento: non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit, implebit. ³⁰⁵ ⁴ Mulier si quippiam voverit, et se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, et in ætate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, et juramentum quo obligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit: ³⁰⁶ ⁵ quidquid pollicita est, et juravit, opere complebit. ⁶ Sin autem statim ut audierit, contradixerit pater: et vota et juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater. ³⁰⁷ ⁷ Si maritum habuerit, et voverit aliquid, et semel de ore ejus verbum egrediens animam ejus obligaverit juramento: ³⁰⁸ ⁸ quo die audierit vir, et non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserat. ⁹ Sin autem audiens statim contradixerit, et irritas fecerit pollicitationes ejus, verbaque quibus obstrinxerat animam suam, propitius erit ei Dominus. ¹⁰ Vidua et repudiata quidquid voverint, reddent. ¹¹ Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et juramento, ³⁰⁹ ¹² si audierit vir, et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. ¹³ Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, et Dominus ei propitius erit. ¹⁴ Si voverit, et juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive non faciat. ¹⁵ Quod si audiens vir tacuerit, et in alteram diem distulerit sententiam, quidquid

³⁰⁵ + **30.3 Si quis.** Animæ quæ in perfectum virum occurrit, nemo dominatur in votis, sed libertatem suam habet in illis. ORIG., hom. 24 in Num. Votorum lex ponitur, etc., usque ad ut facias tantum quod pertinet ad divinum cultum. ID. Animarum, quæ in Ecclesia Dei sunt, etc., usque ad nec necesse sit nobis sub tutoribus et procuratoribus derelinqui a Patre. Juramento constrinxerit, etc. AUG., quæst. 56 in Num. Non hoc ad omnem, etc., usque ad sed per votum ipse sibi efficit non licere.

³⁰⁶ + **30.4 Mulier si,** etc. Id est, si femina, et adhuc tenera fuerit anima, cui vir, vel pater dominatur in votis: non semper in ipsa est culpa, sed interdum redit ad viros vel parentes. Et juramentum; LXX: Et definitiones quas definivit adversus animam suam. Non quod talibus votis noceant animæ suæ: sed adversus animam, dicitur adversus animalem delectationem, sicut ibi: Affligetis animas vestras. AUG., quæst. 57 Merito quæritur in hoc loco etiam de voto virginitalis: mulieres enim, etiam virgines, in Scriptura solent appellari; et videtur Apostolus de patre loqui, cum dicit: Servet virginem suam, et det virginem suam, etc. I Cor. 7.. Hoc modo, nuptum ubi nonnulli intellexerunt virginem suam, id est virginitalatem suam: nulla tamen hoc simili Scripturarum locutione demonstrant, cum sit inusitatissima.

³⁰⁷ + **30.6 Nec obnoxia tenebitur.** LXX: Dominus mundabit eam, quia abnuvit pater ejus. Id est mundam habebit, et judicabit, sicut dicitur: Mundabit eum sacerdos, et mundatione non mundabis reum Levit. 13.. Id est non dices mundum eum qui immundus est.

³⁰⁸ + **30.7 Si maritum.** Id est, si adulta et viripotens fuerit ad concipiendum semen verbi Dei, et doctrinæ spiritalis capienda secreta; unde: Volo autem omnes vos uni viro virginem castam exhibere Christo II Cor. 11.. AUG. quæst. 59 Quia Dominus mandavit, etc., usque ad cum ipse Deus hoc præcepit, et hoc voluerit.

³⁰⁹ + **30.11 Uxor in domo.** AUG. De illa prius dixit, quæ in domo patris sui vovit, etc., usque ad sic tamen, ut non nisi rationi motio illa consentiat.

voverat atque promiserat, reddet: quia statim ut audivit, tacuit. ¹⁶ Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem ejus. ¹⁷ Istæ sunt leges, quas constituit Dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel quæ manet in parentis domo.

31 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Ulciscere prius filios Israël de Madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. ³¹⁰ ³ Statimque Moyses: Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem Domini expetere de Madianitis. ⁴ Mille viri de singulis tribubus eligantur ex Israël qui mittantur ad bellum. ³¹¹ ⁵ Dederuntque millenos de singulis tribubus, id est, duodecim millia expeditorum ad pugnam: ⁶ quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta, et tubas ad clangendum tradidit ei. ⁷ Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, ⁸ et reges eorum, Evi, et Recem, et Sur, et Hur, et Rebe, quinque principes gentis: Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. ³¹² ⁹ Ceperuntque mulieres eorum, et parvulos, omniaque pecora, et cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant depopulati sunt: ¹⁰ tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. ¹¹ Et tulerunt prædam, et universa quæ ceperant tam ex hominibus quam ex jumentis, ¹² et adduxerunt ad Moysen, et Eleazarum sacerdotem, et ad omnem multitudinem filiorum Israël: reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab juxta Jordanem contra Jericho. ¹³ Egressi sunt autem Moyses et Eleazar sacerdos, et omnes principes synagogæ, in occursum eorum extra castra. ¹⁴ Iratusque Moyses principibus exercitus, tribunis, et centurionibus qui venerant de bello, ¹⁵ ait: Cur feminas reservastis? ¹⁶ nonne istæ sunt, quæ deceperunt filios Israël ad suggestionem Balaam, et prævaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, unde et percussus est populus? ³¹³ ¹⁷ ergo cunctos interficite quidquid est generis masculinis, etiam in parvulis: et mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugulate: ¹⁸

³¹⁰ + **31.2 Ulciscere prius.** ORIG. Scandala filiis Israël Madianitarum tergiversatione acciderant, etc., usque ad ubi recte ambulanti deceptio ad peccandum subjicitur. Et sic colligeris. Novissime inquit: Apponeris ad populum tuum, etc. Hoc contra Samaritas, qui negant resurrectionem mortuorum, nec fidem futuri sæculi recipiunt. Nemo enim apponitur ad eos qui non sunt: constat ergo esse aliquem populum cui Moysen dicit esse apponendum.

³¹¹ + **31.4 Mille viri de singulis,** etc. RAB. in Num., tom. 2. Adverte divinæ virtutis magnificentiam, etc., usque ad talibus enim armis instructi diabolica castra fugabimus.

³¹² + **31.8 Et reges eorum,** etc. ORIG., hom. 25 in Num. Interficiuntur reges Madianitarum, etc., usque ad factus est nobis a Deo justitia, et pax, et redemptio. Balaam quoque. Patet consilio Balaam subornatas esse mulieres Madianitarum quæ deciperant Israël; unde hic velut auctor sceleris interficitur. ORIG. Dictum est superius, quod Balaam rediit in locum suum. Sed forte reversus est, quamvis Scriptura non dixerit: vel forte in locum suum rediit ab eo loco ubi sacrificia faciebat, in eum scilicet locum, ubi tanquam peregrinus habebat hospitium; non enim dictum est in domum suam, aut in patriam suam. De Balac autem dictum est, ad semetipsum. Id est, ubi tanquam dominus habitabat. Cur feminas. RAB. Mystice feminam in prædam de bello revertens servat, etc., usque ad, ut quæ Deo placita sunt desideremus, et perficere studeamus.

³¹³ + **31.16 Ad suggestionem.** Hic evidentiùs ostenditur ipsius Balaam suggestionem mulieres subornatas fuisse. ISID. Non dubitavit Balaam, oblata copia feminarum, fornicationis ruina Israëlitas collapsuros, quia concupiscibiles animæ eorum partes sciebat esse corruptas: ita dæmones unumquemque pertentant, illis affectibus animæ laqueos tradentes quibus nos senserint ægotare.

puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis: ¹⁹ et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo. ²⁰ Et de omni præda, sive vestimentum fuerit, sive vas, et aliquid in utensilia præparatum, de caprarum pellibus, et pilis, et ligno, expiabitur. ²¹ Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnaverunt, sic locutus est: Hoc est præceptum legis, quod mandavit Dominus Moysi: ³¹⁴ ²² aurum, et argentum, et æs, et ferrum, et plumbum, et stannum, ³¹⁵ ²³ et omne, quod potest transire per flammam, igne purgabitur: quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur: ²⁴ et lavabitis vestimenta vestra die septimo, et purificati postea castra intrabitis. ²⁵ Dixit quoque Dominus ad Moysen: ²⁶ Tollite summam eorum quæ capta sunt, ab homine usque ad pecus, tu et Eleazar sacerdos et principes vulgi: ²⁷ dividesque ex æquo prædam inter eos qui pugnaverunt egressique sunt ad bellum, et inter omnem reliquam multitudinem. ³¹⁶ ²⁸ Et separabis partem Domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam de quingentis, tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus, ²⁹ et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. ³⁰ Ex media quoque parte filiorum Israël accipies quinquagesimum caput hominum, et boum, et asinorum, et ovium, cunctorum animantium, et dabis ea Levitis, qui excubant in custodiis tabernaculi Domini. ³¹ Feceruntque Moyses et Eleazar sicut præceperat Dominus. ³² Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ovium sexcenta septuaginta quinque millia, ³³ boum septuaginta duo millia, ³⁴ asinorum sexaginta millia et mille: ³⁵ animæ hominum sexus feminei, quæ non cognoverant viros, triginta duo millia. ³⁶ Dataque est media pars his qui in prælio fuerant, ovium trecenta triginta septem millia quingentæ: ³⁷ e quibus in partem Domini supputatæ sunt oves sexcentæ septuaginta quinque: ³⁸ et de bobus triginta sex millibus, boves septuaginta et duo: ³⁹ de asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta unus: ⁴⁰ de animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini triginta duæ animæ. ⁴¹ Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum, ⁴² ex media parte filiorum Israël, quam separaverat his qui in

³¹⁴ + **31.21 Eleazar.** Nota quod Eleazar non ad omnem populum, sed ad viros virtutis loquitur, qui revertebantur de prælio: viri autem virtutis sunt, qui ad bellum procedunt, qui in agone contendunt, et ab omnibus se abstinere; alii vero non viri sunt virtutis.

³¹⁵ + **31.22 Aurum.** Tempus belli est in hoc mundo contra nequitas spirituales et concupiscentias carnales. Spectat nos angelorum chorus, et virtutum cœlestium pia erga nos pendet expectatio, quando vel quomodo de prælio revertamur, quis plus afferat auri vel argenti, quis lapides pretiosos curiose intuetur. Requirit etiam qui deferunt æs, qui ferrum, qui plumbum, vel vas ligneum, vel fictile aut aliquid hujusmodi magnæ domus usibus necessarium. Secundum ergo ea quæ quisque detulerit, mansionis ei meritum deputabitur. Probantur tamen hæc omnia, alia per ignem, alia per aquam uniuscujusque opus quale sit ignis probabit. Et lavabitis, etc. ORIG., ubi supra. Vides quomodo purgatione indiget omnis qui exit de prælio hujus vitæ, etc., usque ad ut mundus ingrediatur civitatem Dei.

³¹⁶ + **31.27 Qui pugnaverunt.** ORIG., hom. 26 in Num. Sunt quidam in populo Dei, etc., usque ad tanto præstantior est numerus quingentorum quam quinquaginta. ORIG. Differentias esse profectus et meritorum in populo fidelium, etc., usque ad Catenulæ vero verbi et doctrinæ connexiones significant.

prælio fuerant. ⁴³ De media vero parte, quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem millibus quingentis, ⁴⁴ et de bobus triginta sex millibus, ⁴⁵ et de asinis triginta millibus quingentis, ⁴⁶ et de hominibus sedecim millibus, ⁴⁷ tulit Moyses quinquagesimum caput, et dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus. ⁴⁸ Cumque accessissent principes exercitus ad Moysen, et tribuni, centurionesque, dixerunt: ⁴⁹ Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra: et ne unus quidem defuit. ⁵⁰ Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus invenire, periscelides et armillas, annulos et dextralia, ac murænulas, ut deprecereis pro nobis Dominum. ³¹⁷ ⁵¹ Susceperuntque Moyses et Eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus, ³¹⁸ ⁵² pondus sedecim millia septingentos quinquaginta siclos, a tribunis et centurionibus. ⁵³ Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat. ⁵⁴ Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii, in monumentum filiorum Israël coram Domino.

³²Filii autem Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat illis in jumentis infinita substantia. Cumque vidissent Jazer et Galaad aptas animalibus alendis terras, ³¹⁹ ² venerunt ad Moysen, et ad Eleazarum sacerdotem, et principes multitudinis, atque dixerunt: ³ Ataroth, et Dibon, et Jazer, et Nemra, Hesebon, et Eleale, et Saban, et Nebo, et Beon, ⁴ terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israël, regio uberrima est ad pastum animalium: et nos servi tui habemus jumenta plurima, ³²⁰ ⁵ precamurque si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire Jordanem. ⁶ Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, et vos hic sedebitis? ⁷ cur subvertitis mentes filiorum Israël, ne transire audeant in locum, quem eis daturus est Dominus? ⁸ Nonne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad explorandam terram? ⁹ cumque venissent usque ad Vallem botri, lustrata omni regione, subverterunt cor filiorum Israël, ut non intrarent fines, quos eis Dominus dedit. ¹⁰ Qui iratus juravit, dicens: ¹¹ Si videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Ægypto a viginti annis et supra, terram, quam sub

³¹⁷ + **31.50 Deprecereis.** ORIG. Ad propitiandum Deum pro nobis, etc., usque ad pro quibus solis decet eum propitiari.

³¹⁸ + **31.51 Susceperuntque.** Alia littera: Et accepit Moyses et Eleazar sacerdos aurum ab omnibus tribunis et centurionibus, et intulit illud in tabernaculum testimonii memoriale filiis Israël coram Domino. Nota quia quæ dicuntur, non ad conspectum visibilem, sed ad mentis memoriam referuntur. Beatus enim est qui recordatur se aliquid boni operis fecisse coram Domino et obtulisse munera beneplacita Deo, virtutes scilicet animi et ornamenta pietatis.

³¹⁹ + **32.1 Filii autem Ruben,** etc. ORIG., hom. 26 in Num. Omnia quæ dicuntur non solum ex sermone, qui dicitur, pensanda sunt, sed ex persona dicentis, etc., usque ad sed per Moysen hæreditatem extra Jordanem accipiunt.

³²⁰ + **32.4 Terra quam percussit Dominus.** GREG., lib. XXVII Moral., cap. 10. Sunt multi in Ecclesia qui parvuli esse despiciunt, etc., usque ad dum transitoriis excæcantur. Jumenta plurima. ORIG. Jumenta et pecora multa sunt, etc. Prior populus, etc., usque ad qui est terra promissionis intrare.

juramento pollicitus sum Abraham, Isaac, et Jacob: et noluerunt sequi me, ¹² præter Caleb filium Jephone Cenezæum, et Josue filium Nun: isti impleverunt voluntatem meam. ¹³ Iratusque Dominus adversum Israël, circumduxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malum in conspectu ejus. ¹⁴ Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus vestris, incrementa et alumni hominum peccatorum, ut augetis furorem Domini contra Israël. ¹⁵ Quod si nolueritis sequi eum, in solitudine populum derelinquet, et vos causa eritis necis omnium. ¹⁶ At illi prope accedentes, dixerunt: Caulas ovium fabricabimus, et stabula jumentorum, parvulis quoque nostris urbes munitas: ¹⁷ nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prælium ante filios Israël, donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri, et quidquid habere possumus, erunt in urbibus muratis, propter habitatorum insidias. ¹⁸ Non revertemur in domos nostras, usque dum possideant filii Israël hæreditatem suam: ¹⁹ nec quidquam quæremus trans Jordanem, quia jam habemus nostram possessionem in orientali ejus plaga. ²⁰ Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnam: ²¹ et omnis vir bellator armatus Jordanem transeat, donec subvertat Dominus inimicos suos, ²² et subjiciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israël, et obtinebitis regiones, quas vultis, coram Domino. ²³ Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium est quin peccetis in Deum: et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. ²⁴ Ædificate ergo urbes parvulis vestris, et caulas, et stabula ovibus ac jumentis: et quod polliciti estis, implete. ²⁵ Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Servi tui sumus: faciemus quod jubet dominus noster. ²⁶ Parvulos nostros, et mulieres, et pecora, ac jumenta relinquemus in urbibus Galaad: ²⁷ nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu, domine, loqueris. ²⁸ Præcepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti, et Josue filio Nun, et principibus familiarum per tribus Israël, et dixit ad eos: ²⁹ Si transierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Jordanem omnes armati ad bellum coram Domino, et vobis fuerit terra subjecta, date eis Galaad in possessionem. ³⁰ Sin autem noluerint transire armati vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. ³¹ Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est Dominus servis suis, ita faciemus: ³² ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, et possessionem jam suscepisse nos confitemur trans Jordanem. ³³ Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben, et dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sehon regis Amorrhæi, et regnum Og regis Basan, et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. ³⁴ Igitur exstruxerunt filii Gad, Dibon, et Ataroth, et Aroër, ³⁵ et Etroth, et Sophan, et Jazer, et Jegbaa, ³⁶ et Bethnemra, et Betharan, urbes munitas, et caulas pecoribus suis. ³⁷ Filii vero Ruben ædificaverunt Hesebon, et Eleale, et Cariathaim, ³⁸ et Nabo, et Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque: imponentes vocabula urbibus, quas exstruxerunt. ³⁹ Porro filii Machir filii Manasse, perrexerunt in Galaad,

³²¹ + **32.29 Si transierint filii Gad et filii Ruben,** etc. ORIG., hom. 26. Alia littera, etc., usque ad sed quæ sursum est, et libera, et mater omnium nostrum est.

et vastaverunt eam interfecto Amorrhæo habitatore ejus. ⁴⁰ Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea. ⁴¹ Jair autem filius Manasse abiit, et occupavit vicos ejus, quos appellavit Havoth Jair, id est, Villas Jair. ⁴² Nobe quoque perrexit, et apprehendit Chanath cum viculis suis: vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

33Hæ sunt mansiones filiorum Israël, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi et Aaron, ³²² ² quas descripsit Moyses juxta castrorum loca, quæ Domini jussione mutabant. ³²³ ³ Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die Phase, filii Israël in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis, ³²⁴ ⁴ et sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus (nam et in diis eorum exercuerat

³²² + **33.1 Hæ sunt mansiones,** etc. ORIG., hom. 27 in Num. Diversas creavit Deus ciborum differentias, etc., usque ad aliam vero, qua post resurrectionem ascensura ad cœlos, non subito nec importune condescendit, sed per multas mansiones, in quibus singulis lumine sapientiæ illustrata ad ipsum patrem luminum perveniat. Per turmas suas. Septuaginta sic: Cum virtute sua, Christo, scilicet, qui est Dei virtus et Dei potentia. Cum ipso ergo ascenditur, qui ad nos descendit ut ascenderemus. Qui enim descendit, ipse est qui ascendit, etc. Ephes. 4.. Unde: Tecum descendam in Ægyptum, etc. Genes. 46.. Ideo, non erat in tribubus eorum infirmus. In manu Moysi et Aaron quas descripsit, etc. ORIG., ibid. Non enim tantum scientiam legis et fidei, etc., usque ad unum enim opus utriusque manus est, et una perfectionis expletio.

³²³ + **33.2 Moyses juxta castrorum loca, quæ Domini jussione,** etc. Et scripsit Moyses perfectiones eorum et mansiones per verbum Domini, ut scilicet legentes quantæ nobis immineant perfectiones et mansiones, præparemus nos ad hanc viam, nec segniter tempus nostrum consumamus: ne dum vanitatibus immoramur, et singulis quæ ad visum, auditum, tactum, odoratum, gustumque veniunt, delectamur, prætereat tempus, nec spatium viæ expleamus, sed in medio deficiamus quasi in deserto. Idcirco enim venimus in hunc mundum, ut transeamus de virtute in virtutem, neque permaneamus pro terrenis in terra, sicut ille qui dicebat: Anima, habes multa bona: manduca, bibe et lætare Luc. 12.. Ait enim illi Dominus: Stulte, auferetur a te hac nocte anima tua Ibid.. Non dixit in hac nocte, nec in hac die, sed hac nocte: nocte enim perimitur, sicut primogenita Ægyptiorum, quia dilexit mundum et tenebras ejus, socius rectorum mundi hujus, tenebrarum harum. Tenebræ autem et nox mundus iste dicitur, pro his qui in ignorantia vivunt, nec lumen veritatis recipiunt, et ideo de Ramesse ad Soccoth non transeunt.

³²⁴ + **33.3 Profecti igitur,** etc. Filii Israël adhuc in Ægypto positi quartadecima die fecerunt pascha, et initium quoddam festivitatis. Sequenti ergo die, qui est primus azymorum, quinto decimo, scilicet primi mensis, profiscuntur de Ramesse, et veniunt in Soccoth, ut ibi faciant festivitates azymorum, vel diem. Quis hæc intelligat? Quis vel ex parte cognoscat? sicut Apostolus dicit: Ex parte scimus, et ex parte prophetamus I Cor. 13.. Quis enim intelligit quomodo ex parte dies festos agimus, ut nemo nos judicet in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbati? Coloss. 2. Omnis enim dies festus, qui hic agitur, in parte geritur, non in integro: sed cum exieris de Ægypto, tunc erit tibi perfecta festivitas. Scito tamen quia post illud pascha, quod in Ægypto factum est semel, invenitur in deserto aliud celebratum cum lex data est: et post hæc nusquam geri nisi in terra promissionis. ORIG. Hic ordo et distinctio mansionum valde necessaria est, etc., usque ad profiscitur ex Soccoth, et applicat in Ethan. Manu excelsa. Ubi non est humanum opus, neque terrenum, sed divinum, ibi excelsa manus nominatur: per manum enim opus intelligitur.

ultionem), ³²⁵ 5 castrametati sunt in Soccoth. ³²⁶ 6 Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ est in extremis finibus solitudinis. ³²⁷ 7 Inde egressi venerunt contra Phihahiroth, quæ respicit Beelsephon, et castrametati sunt ante Magdalum. ⁸ Profectique de Phihahiroth, transierunt per medium mare in solitudinem: et ambulantes tribus diebus per desertum Etham, castrametati sunt in Mara. ³²⁸ 9 Profectique de Mara, venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, et palmæ septuaginta: ibique castrametati sunt. ³²⁹ 10 Sed et inde egressi, fixerunt tentoria super mare Rubrum. Profectique de mari Rubro, ³³⁰ 11 castrametati sunt in deserto Sin. ³³¹ 12 Unde egressi,

³²⁵ + **33.4 Et in diis eorum. Omnes dii gentium dæmonia.** In quibus faciet Dominus vindictam in die iudicii. Facit et nunc, cum qui ab illis deceptus fuerat, ut idola coleret, per verbum Domini conversus Deum colit; vel cum fornicator ad pudicitiam convertitur, et se errasse deplorat, ipsius pœnitentiæ lacrymis uritur dæmon; vel de superbia ad humilitatem, de luxuria ad parcimoniam. Quantis eos putas agi tormentis, si quem videant vendere omnia sua, et dare pauperibus, et tollere crucem suam, et sequi Christum: vel cum viderint fraudis suæ nebulas per agnitionem divinæ legis reserari? Non enim sine ipsis consummatur peccatum. Nobis ergo summopere agendum est, ne Ægyptiorum primogenita, vel deos eorum, quos Dominus exstinxit, resuscitemus in nobis, si dederimus eis locum operandi in nobis quæ Dominus odit. Sic enim Dominus puniet deos Ægyptiorum de emendatione nostra et conversatione.

³²⁶ + **33.5 In Soccoth.** In tabernaculis. Dum enim peregrinamur in corpore, in tabernaculis habitamus. Cum exierimus de Ægypto, id est, de sæculo, primum tabernacula figimus, scientes quia ad ulteriora, et ad terram sanctam, cœlestem scilicet, properamus.

³²⁷ + **33.6 De Soccoth.** ORIG., hom. 27. Proficiscuntur ex Soccoth, etc., usque ad ut non ibi moretur, sed ut victoriam consequatur. In Etham. Etham sana fortitudo, vel professio, in qua fortitudinem et robur assumimus, ne in via deficiamus. HIERON., epist. ad Fabiolam. Quarta mansio est Phihahiroth, etc., usque ad falso sibi assumens vocabulum virtutis et dexteræ, cum totus sit in sinistra.

³²⁸ + **33.8 In Mara,** etc. ID., ibid. Quinta mansio est Mara, etc., usque ad ne refugias ergo applicare ad amaritudinem.

³²⁹ + **33.9 In Elim ubi erant.** Profectique de amaritudine venerunt in Elim, ubi sunt duodecim fontes aquarum, et septuaginta palmæ erant. Vides post amaritudines et tentationum asperitates quam amœna te suscipiant loca! Non venisses ad palmas, nisi tentationum amaritudines perulisses; nec ad dulcedinem fontium, nisi tristia et aspera superasses. Non quod in his sit finis itineris et perfectio cunctorum, sed dispensator animarum Deus interserit laboribus quædam refrigeria, quibus recreata anima promptior reddatur ad aliquos labores. Elim interpretatur arietes: arietes sunt duces gregis, hi sunt apostoli duces gregis Christi, qui sunt etiam duodecim fontes. Sed quia non solum illos elegit Christus, sed et alios septuaginta, ideo septuaginta arbores scribuntur esse palmarum, et ipsi enim apostoli nominantur; unde Paulus: Deinde apostolis omnibus. Hæc te amœnitas post amaritudinem, hæc requies post laborem, hæc gratia suscipiat tentationem.

³³⁰ + **33.10 Sed et inde egressi,** etc., super mare Rubrum. Quia post apostolicam doctrinam et dulces fructus triumphorum, interdum apparent præterita discrimina. Profectique de Elim applicuerunt juxta mare Rubrum. Nota quia jam non intrant in mare, sufficit semel intrasse; sed applicant juxta, et mare quidem vident et undas, sed motus ejus et impetus non timent. Mari Rubro, etc. HIERON., ubi supra. Hebraice etc., usque ad postquam egressi sunt de Ramesse.

³³¹ + **33.11 In deserto Sin.** HIERON., ibid. Profectique de mari Rubro applicaverunt in deserto Sin. Sin, rubus interpretatur vel tentatio: ibi jam incipit ariditate bonorum spes, ubi de rubo apparuit Dominus, et responsa dedit Moysi, et initium visitationis filiis Israël. Solet enim in visionibus esse tentatio; solet enim angelus iniquitatis transfigurare se in angelum lucis, et ideo sollicite agendum est ut discernas visiones. Unde Jesus Nave, cum visiones videret, interrogat eum qui apparuit, Noster es, an adversariorum? Ita ergo proficiscens anima cum invenerit discretionem visionum probabitur spiritalis esse. Est enim inter dona Spiritus sancti discretio spirituum.

venerunt in Daphca. ³³² ¹³ Profectique de Daphca, castrametati sunt in Alus. ¹⁴ Egressique de Alus, in Raphidim fixere tentoria, ubi populo defuit aqua ad bibendum. ³³³ ¹⁵ Profectique de Raphidim, castrametati sunt in deserto Sinai. ³³⁴ ¹⁶ Sed et de solitudine Sinai egressi, venerunt ad sepulchra concupiscentiæ. ³³⁵ ¹⁷ Profectique de sepulchris concupiscentiæ, castrametati sunt in Haseroth. ³³⁶ ¹⁸ Et de Haseroth venerunt in Rethma. ³³⁷ ¹⁹ Profectique de Rethma, castrametati sunt in Remmomphares. ³³⁸

³³² + **33.12 In Daphca.** Hebraice Daphquah, id est pulsatio. Post responsa Domini, post octavum numerum resurrectionis Christi, incipimus sacramenta pulsare. ORIG. Profecti de deserto Sin, venerunt in Daphca, quæ interpretatur sanitas. Nota ordinem profectuum. Ubi spiritualis efficitur anima, et discretionem habet visionum, pervenit ad sanitatem, ut merito dicat: Benedic, anima mea, Domino, qui sanat omnes languores tuos. Multi sunt languores animæ, avaritia scilicet, superbia, jactantia, formido, inconstantia et similia. Castrametati sunt. HIERON., ibid. Decima mansio in Exodo non habetur, etc., usque ad et impleri Scripturam: Panem angelorum manducabit homo Psal. 77.. Profectique de Daphca veniunt in Alus, id est, labores. Nec mireris si sanitatem sequuntur labores, quia ideo sanatur anima, ut delectabiliter laboret, et dicatur ei: Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es et bene tibi erit Psal. 127..

³³³ + **33.14 Raphidim.** HIERON., ibid. Castrametati sunt in Raphidim, etc., usque ad solent dæmonum tentamenta consurgere. ORIG. Post hæc veniunt in Raphidim, quæ interpretatur laus iudicii. Bene laus sequitur post labores, sed laus iudicii: fit ergo digna laude anima, quæ recte iudicat et discernit, quæ scilicet spiritualiter dijudicat omnia, et a nemine dijudicatur.

³³⁴ + **33.15 In deserto Sinai.** HIER. Sinai duodecima mansio. Statim tibi veniat in mentem apostolorum numerus. Una de pluribus, sed major omnibus, non separatur in ordine, præcellit in merito. Ad hanc quadragesima septima die perveniunt dicente Scriptura: Mense tertio egressionis filiorum Israël de Ægypto, in hac die transierunt in solitudinem Sinai Exod. 19., post pervenitur in desertum Sina. Sina quidem locus deserti est, quæ supra Sin nominavit: sed hic magis locus montis, qui in ipso deserto est, appellatur, qui ex vocabulo deserti Sina dicitur. Postquam ergo laudabilis iudicii facta est anima, et rectum cœpit habere iudicium, datur ei lex a Deo, quia capax est divinatorum secretorum, et cœlestium visionum.

³³⁵ + **33.16 Ad sepulchra concupiscentiæ,** etc. HIERON. Tertia decima mansio sepulchra concupiscentiæ. Est autem sensus ille de Evangelio, quod Dominus Jesus baptizatus, statim a Spiritu deductus est in desertum, et tentabatur a diabolo Matth. 4.. Itaque Israël post familiarem cum Deo sermonem, postquam juxta montem Sinai commoratus est, anno uno et diebus quatuor, mira dispositione castrorum egressus est in solitudinem Pharan, quæ interpretatur onager, vel feritas; ibique succumbit malæ bestiæ fastidians cœlestem panem. ORIG. Profecti de Sina, veniunt ad sepulchra concupiscentiæ, ubi scilicet sepultæ sunt et obrutæ concupiscentiæ, et extincta omnis cupiditas, ne ultra concupiscat caro adversus spiritum, mortificata scilicet morte Christi.

³³⁶ + **33.17 In Haseroth.** HIERON. Quarta decima mansio in Haseroth, quæ interpretatur atria. Ibi Aaron et Maria propter Æthiopissam contra Moysen murmurant, et in typum murmurantis contra Ecclesiam de gentibus congregatam populus Judæorum lepra perfunditur, nec redit ad tabernaculum cum pristina sanitate, donec statutum plenitudinis gentium tempus compleatur. ORIG. Post hæc venit in Haseroth, quod interpretatur atria perfecta vel beatitudo. Intuere, viator, diligentius quis sit ordo profectuum: postquam sepelieris et mortificaveris concupiscentias carnis, venies ad amplitudines atriorum, et venies ad beatitudinem. Beata est enim anima quæ jam nullis vitiis carnis urgetur.

³³⁷ + **33.18 In Rethma.** HIERON., ubi supra. Castrametati sunt in Rethma, etc., usque ad et claro sonitu Evangelium prædicemus. ORIG. Inde venit in Rethma sive Pharan. Rethma visio consummata interpretatur; Pharan vero os visibile. Quid, nisi ita crescat anima, ut cum desierit molestiis carnis urgeri, visiones habeat consummatas, et rerum perfectam capiat intelligentiam? causas scilicet incarnationis verbi Dei, et rationes dispensationum ejus altius cognoscens.

³³⁸ + **33.19 In Remmomphares.** HIERON. Mali Punici divisio, in quo significatur Ecclesia quasi multa grana uno cortice contegi: dum omnem turbam credentium in fidei unitatem concludit. Vel varietas et consonantia virtutum, unde: Multitudinis credentium erat cor unum et anima una Act. 4.; sicque divisi sunt singuli gradus, ut omnes eadem compage teneantur. ORIG. Inde venit in Remmomphares, ubi scilicet divitiarum et cœlestium rerum a terrenis et infimis discretio fit,

²⁰ Unde egressi venerunt in Lebna. ³³⁹ ²¹ De Lebna castrametati sunt in Ressa. ³⁴⁰ ²² Egressique de Ressa, venerunt in Ceelatha. ²³ Unde profecti, castrametati sunt in monte Sepher. ³⁴¹ ²⁴ Egressi de monte Sepher, venerunt in Arada. ³⁴² ²⁵ Inde proficiscentes, castrametati sunt in Maceloth. ³⁴³ ²⁶ Profectique de Maceloth, venerunt in Thahath. ³⁴⁴ ²⁷ De Thahath, castrametati sunt in Thare. ³⁴⁵ ²⁸ Unde egressi, fixere tentoria in

crecente enim intellectu animæ, notitia ei excelsorum præbetur, et iudicium datur quo sciat a temporalibus æterna, et a perpetuis caduca separare.

³³⁹ + **33.20 In Lebna,** etc. Laterem scilicet. In hoc enim transitu nunc crescimus, nunc decrescimus, et post multos profectus sæpe ad laterem, id est carnalia opera redimus. Post hæc venit in Lebna, quod interpretatur dealbatio. Scio in aliis dealbationem culpabiliter poni, ut cum dicitur paries dealbatus, et monumenta dealbata. Hic autem dealbatio est de qua dicitur: Lavabis me et super nivem dealbabor Psal. 50.; et, si fuerint peccata vestra sicut Phœnicium, ut nivem dealbabo. Et alibi, Nive dealbabuntur in Selmon. Et vetusti dierum capilli dicuntur esse candidi, id est, albi sicut lana. Hæc igitur dealbatio ex splendore veræ lucis intelligitur provenire, et ex visionum cœlestium claritate descendere.

³⁴⁰ + **33.21 In Ressa.** Frena scilicet. Si enim ad lutulenta opera descendimus, infrenandi sumus, et cursu vagi atque præcipites Scripturarum retinaculis dirigendi. ORIG. Post hæc fit mansio in Ressa, etc., usque ad ergo est visibilis vel laudabilis tentatio.

³⁴¹ + **33.23 In monte Sepher.** HIERON. Pulchritudinis. Mons autem pulchritudinis est Christus. Vicesima mansio in monte pulchritudinis constituta est, de qua dicitur: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? etc. Psal. 14.. Vides quid prosint frena: a vitis nos retrahunt, ad virtutum choros introducunt, et in Christo monte pulcherrimo habitare faciunt. ORIG. Alia littera. Inde venit in montem Sepher, quod tubicinatio dicitur. Tuba signum belli est, ubi enim se tantis ac talibus virtutibus armatam sentit anima, necessario procedit ad bellum, quod est contra principatus et potestates, et hujus mundi rectores. Vel tuba canit in verbo Dei doctrinæ scilicet et prædicationis: ut qui audierit tubam, præparare se possit ad bellum.

³⁴² + **33.24 In Arada.** HIERON. Miraculum. Et nota ordinem, post frenos in Ecclesiam intromittimur, inde ad montem Christi ascendimus, in quo positi miramur quæ nec oculus vidit, nec auris audivit. ORIG. De monte Sepher venerunt in Arada, quod interpretatur idoneus effectus, ut scilicet dicat: Idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti I Cor. 2..

³⁴³ + **33.25 Maceloth.** Coetus; hæc est Ecclesia de qua dicitur: Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare, fratres, in unum I Cor. 3.. Vel consonantia omnium virtutum. ORIG. Inde venit ad Maceloth, quod interpretatur ab initio. Contemplatur enim qui ad perfectionem tendit initium rerum, imo cuncta ad eum refert qui erat in principio apud Deum, nec ab isto unquam recedit initio. HIER. Ex hac venit in Maceloth, quod est principatus vel virgæ, utroque potestas indicatur, et quod anima eousque profecerit, ut dominetur corpori quasi tenens virgam potestatis, imo toti mundo, cum dicit: Mihi mundus crucifixus est, etc. Gal. 6..

³⁴⁴ + **33.26 Thahath.** Pavor, qui est custos beatitudinis, ut qui tantum ascendit, non superbiat; quasi: Venisti ad ecclesiam, ascendisti ad montem pulcherrimum, stupore et miraculo tuo Christi magnitudinem confiteris. Vides ibi multos virtutis socios: Noli altum sapere, sed sapere ad sobrietatem Rom. XII. Timor virtutum custos, securitas labilis, unde: Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt Psal. 12.. Hoc est dum tormenta formido, gratiam acceptam servo. Orig. Post hæc fit mansio in Thahath, quod est confirmatio vel patientia. Necessè est enim eum qui vult aliis prodesse, multa pati, et cuncta patienter ferre; unde: Ego enim ostendam ei quanta oporteat eum pati pro nomine meo Act. 9..

³⁴⁵ + **33.27 Castrametati sunt in Thare.** HIERON. Id est malitia, etc., usque ad et Elias a corvis pascitur. ORIG. Inde venit ad Thare, quod est contemplatio stuporis, id est extasis cum alicujus magnæ rei stupescit animus admiratione. HIERON. Thare malitia vel pastura, quod ad præpositos Ecclesiæ, vel ad custodiam animæ refertur, ut sollicitus sit qui pascit, ne diabolus in caulas ovium, id est ecclesias aliquo vitiorum foramine se ingerat.

Methca. ³⁴⁶ ²⁹ Et de Methca, castrametati sunt in Hesmona. ³⁴⁷ ³⁰
 Profectique de Hesmona, venerunt in Moseroth. ³⁴⁸ ³¹ Et de Moseroth,
 castrametati sunt in Benejaacan. ³² Profectique de Benejaacan, venerunt in
 montem Gadgad. ³⁴⁹ ³³ Unde profecti, castrametati sunt in Jetebatha. ³⁴
 Et de Jetebatha venerunt in Hebrona. ³⁵⁰ ³⁵ Egressique de Hebrona,
 castrametati sunt in Asiongaber. ³⁵¹ ³⁶ Inde profecti, venerunt in desertum

³⁴⁶ + **33.28 Methca.** ID. Dulcedo. Quasi: ascendisti in excelsum montem patris, et miratus es virtutum choros, timuisti ruinam, abjecisti insidiatores, ideo dulcis te fructus laboris insequitur, ut dicat Psalmista: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Psal. 118.! Samson, qui abegerat a fructibus suis aves, et vulpes quæ exterminant vineas colligaverat, leonem quoque interfecerat rugientem, favum invenit in ore mortui. Post hæc venerunt ad Methca, quod interpretatur mors nova: mors autem nova est, quando Christo commorimur et consepelimur, ut convivamus ei.

³⁴⁷ + **33.29 Hesmona.** Quæ interpretatur festinatio, quia post dulces fructus laboris non debemus esse otiosi, sed obliti præteritorum in futura nos extendamus. ORIG. Inde ad Seman venit, quod os, vel ossa significare dicitur, in quo virtus et robor patientiæ declaratur.

³⁴⁸ + **33.30 Moseroth.** HIERON. Vincula, vel disciplina. Ut magistrorum teramus limina; et præcepta virtutum, ac mysteria Scripturarum, vincula putemus esse æterna contra diaboli potestatem et vincula: quibus diruptis vicit hostes Samson. De quibus dicitur: Dirupisti vincula mea Psal. 115.. Qui vinculo Christi fuerit ligatus, dicit: Sinistra ejus sub capite meo et dextera ejus amplexabitur me Cantic. 2.. ORIG. Inde ad Moseroth, quod est excludens, ut jam excludat suggestiones contrarii spiritus de cogitationibus suis; unde: Si spiritus potestatem habenti ascenderit super te, locum tuum ne dimittas Eccli. 10.. Tenendus est ergo locus, et excludendus adversarius, ne inveniatur locus in corde nostro, unde: Nolite locum dare diabolo Ephes. 4..

³⁴⁹ + **33.32 Benejaacan venerunt,** etc. HIERON. Filii necessitatis vel stridoris vicesima octava mansio. Nota numerum, quia si ab uno incipias, et paulatim addens ad septimum usque pervenias, vicesimus octavus efficitur. ID. Benejaacan interpretatur filii necessitatis vel stridoris. De his filiis dicitur: Afferte Domino filios arietum Psal. 28.. Cum autem divinis Scripturis fueris eruditus, et leges earum et testimonia scieris esse vincula charitatis, et contendens cum adversariis ligabis eos, et victos duces in captivitatem, et de hostibus et captivis efficies liberos Dei; et filii stridoris timore supplicii, ubi est fletus et stridor dentium, deserentes vincula diaboli, Christo colla submittent. ORIG. Post hæc venit ad Benejaacan, quod significat fontes vel excolationes, ubi scilicet divinorum verborum fontes haurit, usquequo excolet eos bibendo, ut nec minimum quidem mandatum prætereatur, imo nec unum iota, aut unus apex de verbo Dei in intellectu ejus habeatur otiosus. Montem. HIERON. Gadgad vel Galgath, interpretatur nuntius, vel actio, vel concisio. Non enim possumus facere filios necessitatis, nisi præceptores eorum interfecerimus, nec parcat manus nostra armum aut extremum auriculæ extrahere de ore leonis, et nuntiauerimus præmia futura, et accinctos esse in rebellando docuerimus; unde: Maledictus qui facit opus Dei negligenter et prohibet gladium suum a sanguine Jerem. 48.. Et David: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ Psal. 100.. ORIG. Post hæc venit in Gadgad, quod interpretatur tentamentum, vel constipatio. Fortitudo quædam in Deo et munimen, est animæ tentamentum. Ita enim virtutibus admiscetur, ut videantur usque eo nec decoræ esse nec plenæ, et ideo proficiscentibus ad virtutem variæ et frequentes mansiones in tentationibus fiunt. Quas cum transieris, applicabis in Jetebatha: Jetebatha interpretatur bona; ad bonum ergo non nisi post tentationum experimenta venit. Jetebathæ. HIERON. Bonitas, quæ est Christus: ut cum venerimus ad perfectum virum, sacerdotalem gradum, et ætatem plenitudinis Christi, in qua Ezechiel erat juxta fluvium Chobar Ezech. 1., possimus cum David in psalmo canere: Domine, in te speravi non confundar in æternum Psal. 30.. Pastor enim, bonus ponit animam suam pro ovibus suis. Joan. 10.

³⁵⁰ + **33.34 Hebrona.** ID. Transitus, id est mundus. Præterit enim figura hujus mundi, in quem venientes sancti cupiunt ad meliora transire. Ad hanc mansionem venit verus Hebræus, id est transitor, qui dicere potest: Transiens, videbo visionem hanc magnam Exod. 3.; unde: Et non dixerunt qui præteribant, Benedictio Domini super vos. Psal. CXXVIII. ORIG. Inde applicuerunt in Hebrona, quod est transitus: transeunda enim sunt omnia, quod etiam si ad bona venias, oportet te ad meliora transire, usquequo ad illud bonum venias, in quo semper debeas permanere.

³⁵¹ + **33.35 In Asiongaber.** HIER. Asiongaber ligna viri. Quia scilicet saltuum et omnium arborum genera possunt multitudinem gentium figurare. Hucusque solitudo Pharan decimas octavas

Sin, hæc est Cades. ³⁵² ³⁷ Egressique de Cades, castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus terræ Edom. ³⁸ Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino: et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israël ex Ægypto, mense quinto, prima die mensis, ³⁵³ ³⁹ cum esset annorum centum viginti trium. ⁴⁰ Audivitque Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, in terram Chanaan venisse filios Israël. ³⁵⁴ ⁴¹ Et profecti de monte Hor, castrametati sunt in Salmona. ³⁵⁵ ⁴² Unde egressi, venerunt in Phunon. ³⁵⁶ ⁴³ Profectique de Phunon, castrametati sunt in Oboth. ³⁵⁷ ⁴⁴ Et de Oboth venerunt in Ijeabarim, quæ est in finibus Moabitarum. ³⁵⁸ ⁴⁵ Profectique de Ijeabarim, fixere tentoria in Dibongad.

continet mansiones, quæ descriptæ in catalogo in superiori itinere non ponuntur. ORIG. Post hæc venit ad Asiongaber, quod interpretatur consilia viri. Si quis desiit puer esse sensibus, pervenit ad consilia viri, sicut ille qui dicebat: Quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli I Cor. 13.. Sunt ergo magna consilia viri; unde: Aqua alta consilium in corde viri. Prov. 20.

³⁵² + **33.36 In desertum,** etc. HIERON.. Quæritur, etc., usque ad de hac mansione dicitur: Commovebit Dominus desertum Cades. ORIG. Hinc iterum Sin, id est tentatio, quia nec aliter expedit hoc iter agere. Aurifex enim vas necessarium facere volens frequenter admovet igni, subdit malleis, rasoriis perstringit, ut purgatus fiat, et ad speciem, quam prospicit artifex, perveniat. ID. Post hæc venerunt ad Pharan Cades, etc., usque ad Alius enim in valle, alius in campis, alius moritur in monte, alius in monte montis. ID. Inde applicatur in monte Hor, quod interpretatur montanus. Venit enim ad montem Dei, ut fiat mons uber, mons coagulatus. Vel ab eo quod semper in monte Dei habitat, dicatur montanus.

³⁵³ + **33.38 Aaron sacerdos in,** etc. ISID. Eodem anno mortuus est Aaron, quo novus populus terram promissionis intraturus erat. Et quanquam in monte, Eleazaro sacerdotium dereliquerit, et lex eos qui eam impleverint perducatur ad summum; tamen ipsa sublimitas non est trans fluentia Jordanis, sed in extremis terrenorum operum finibus. Et plangit eum populus triginta diebus: Aaron, plangitur, Jesus non plangitur; in lege, descensus ad inferos; in Evangelio, ad paradisum ascensio.

³⁵⁴ + **33.40 Audivitque.** ISID. Audivit quoque Chananæus quod venisset Israël, et in loco exploratorum, ubi quondam populum offendisse noverat, iniiit prælium et captivum duxit Israël. Rursum in eodem loco expugnatur, ex voto victor vincitur, superant victi. Per quod intelligimus, ut cum nos auxilio Dei destitutos hostes captivarint, non desperemus salutem, sed iterum pugnemus. Potest fieri ut vincamus, ubi victi sumus. Appellaturque nomen loci illius Horma, id est anathema.

³⁵⁵ + **33.41 In salmona.** HIERON. Castrametati sunt in Salmona, etc., usque ad manna fastidiunt, a serpentibus vulnerantur. ORIG. Sequitur, etc., usque ad Christus est, et Spiritus sanctus. HIERON. Salmona imaguncula, quia ibi expressa est imago Salvatoris per serpentem æneum qui in ligno pependit.

³⁵⁶ + **33.42 Phunon.** Os, quia cum passionem Filii Dei cognoscimus, quod corde credimus, ore pronuntiamus, secundum illud: Corde creditur ad justitiam, etc. Rom. 10. ORIG. Hinc venit ad Phunon, quod putamus esse oris parcimoniam; qui enim potuerit mysterium Christi, et Spiritus sancti intueri, et viderit vel audierit quæ non licet homini loqui, necessario habebit oris parcimoniam, sciens quibus, quando vel quomodo de mysteriis divinis oporteat loqui.

³⁵⁷ + **33.43 Oboth.** HIERON. Magi vel pythones, quia post imaginem Dei quæ in corde ratione monstratur, et confessionem fidei quæ ore profertur, consurgunt serpentes, et maleficæ artes ad bella nos provocant. Sed omni custodia servantes cor nostrum, obturemus aures nostras ne audiamus voces incantantium et carmina sirenarum. ORIG. Post hoc venit in Oboth. Cujus nominis quamvis non invenerimus interpretationem, non dubitamus sicut in cæteris, et in hoc consequentiam profectuum conservari.

³⁵⁸ + **33.44 In finibus.** Significat secundum litteram, quod hucusque fuerunt in finibus Idumæorum, et nunc veniunt ad terminos Moab. ORIG. Sequitur post hæc mansio Gai, id est Chaos: appropriat enim per hoc profectus ad sinum Abrahæ, qui ait: Inter nos et vos magnum chaos firmatum est Luc. 16., ut cum Lazaro requiescat. In Dibongad. HIERON. Dibongad, etc., usque ad sed econtrario solitudinem nobis propositam noverimus. ORIG. Inde venit iterum ad Dibongad, etc., usque ad quam perfecte et pie de Deo sentiat cognoscatur.

⁴⁶ Unde egressi, castrametati sunt in Helmondeblathaim. ³⁵⁹ ⁴⁷ Egressique de Helmondeblathaim, venerunt ad montes Abarim contra Nabo. ³⁶⁰ ⁴⁸ Profectique de montibus Abarim, transierunt ad campestria Moab, supra Jordanem, contra Jericho. ³⁶¹ ⁴⁹ Ibi castrametati sunt de Bethsimoth usque ad Abelsatim in planioribus locis Moabitarum. ⁵⁰ Ubi locutus est Dominus ad Moysen: ⁵¹ Præcipe filiis Israël, et dic ad eos: Quando transieritis Jordanem, intrantes terram Chanaan, ³⁶² ⁵² disperdite cunctos habitatores terræ illius: confringite titulos, et status comminuite, atque omnia excelsa vastate, ³⁶³ ⁵³ mundantes terram, et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem, ⁵⁴ quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiore, et paucis angustiore. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hæreditas. Per tribus et familias possessio dividetur. ³⁶⁴ ⁵⁵ Sin autem nolueritis interficere habitatores terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, et lanceæ in lateribus, et adversabuntur vobis in terra habitationis vestræ: ⁵⁶ et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

34 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ³⁶⁵ ² Præcipe filiis Israël,

³⁵⁹ + **33.46 Helmondeblathaim.** HIERON. Quod interpretatur, etc., usque ad vix populi precibus liberatum. ORIG. Post hæc venit in Helmondeblathaim, quod interpretatur contemptus ficuum, id est ubi contemnantur penitus terrena: nisi enim contempta fuerint, quæ delectare videntur in terris, ad cœlestia transire non possumus.

³⁶⁰ + **33.47 Venerunt ad montem Abarim contra Nabo,** etc. HIERON. Quadragesima prima mansio vertitur in montes transeuntium, et est contra faciem montis Nabo. ORIG. Sequitur mansio Abarim, quod est transitus contra Naban, quod est abscessio. Ubi enim per has omnes virtutes anima transierit, et ad summum perfectionis ascenderit, transit jam de sæculo, et abscedit sicut Henoch, qui non inveniebatur, quia transtulit illum Deus. Quod si videatur adhuc in sæculo esse, et in carne habitare, tamen non invenitur in ullo sæculari actu, quia transtulit illum Deus in regionem virtutum. HIERON. Hic moritur Moyses, terra promissionis ante conspecta. Nabo interpretatur conclusio, in qua finitur lex, et non invenitur ejus memoria, sed gratia Evangelii sine fine perseverat. Et notandum quod mansio transeuntium in montibus sita est, et adhuc profectu indiget: post montana enim ad campestria Moab et Jordanis fluenta descendimus, qui interpretatur descensio. Nihil enim tam periculosum quam gloriæ cupiditas et jactantia, et animus conscientia virtutum tumidus.

³⁶¹ + **33.48 Ad campestria Moab.** ID. In quadragesima secunda mansione, etc., usque ad et spinas quæ suffocaverunt sementem verbi Dei de quibus dicitur: Versatus sum in miseria, dum mihi configitur spina Psal. 31.. ORIG. Ultima mansio est, etc., usque ad profectum mentis indicant et incrementa virtutum.

³⁶² + **33.51 Transieritis Jordanem,** id est cum baptizati fueritis, quasi, cum deposito veteri homine cum actibus suis, indueritis novum Col. 3., qui renovatur in agnitione Dei.

³⁶³ + **33.52 Disperdite cunctos.** Cum terram sanctam repositionis per fidem ingredimur, simul cum idololatria etiam omnia vitia exstinguamus. Habitatores. Malignos spiritus, phantasmata vitiorum, cum suggestionibus suis; unde: Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram Psal. 136..

³⁶⁴ + **33.54 Pluribus dabitis latiore.** Quia qui habent copiam virtutum, latitudinem sperant præmiorum: qui autem paucitate virtutum contenti sunt, secundum meritum suum retributionem percipiunt; unde: Qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus, etc. II Cor. 9..

³⁶⁵ + **34.1 Locutusque est Dominus,** etc. ORIG., homil. 1 in Num. Divinis numeris non omnes digni sunt, etc., usque ad tanquam de capite apostolorum procedebant. Locutus est ergo Dominus ad Moysen in deserto Sina: illa scilicet quæ superius breviter comprehendimus, ubi præcipitur numerari a viginti annis et supra omnis qui procedit in virtute Israël, etc. Si quis ergo procedit in virtute, ille numeratur: nec in qualicumque virtute vel Ægyptiorum, vel Assyriorum, vel Græcorum;

et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram Chanaan, et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur. ³ Pars meridiana incipiet a solitudine Sin, quæ est juxta Edom: et habebit terminos contra orientem mare salsissimum. ⁴ Qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in Senna, et perveniant a meridie usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Adar, et tendent usque ad Asemona. ⁵ Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad torrentem Ægypti, et maris magni littore finietur. ⁶ Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet, et ipso fine claudetur. ⁷ Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient, pervenientes usque ad montem altissimum, ³⁶⁶ ⁸ a quo venient in Emath usque ad terminos Sedada: ⁹ ibuntque confinia usque ad Zephrona, et villam Enan. Hi erunt termini in parte aquilonis. ³⁶⁷ ¹⁰ Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama, ¹¹ et de Sephama descendunt termini in Rebla contra fontem Daphnim: inde pervenient contra orientem ad mare Cenereth, ¹² et tendent usque ad Jordanem, et ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. ¹³ Præcepitque Moyses filiis Israël, dicens: Hæc erit terra, quam possidebitis sorte, et quam jussit Dominus dari novem tribubus, et dimidiæ tribui. ³⁶⁸ ¹⁴ Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, et tribus filiorum Gad juxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse, ¹⁵ id est, duæ semis tribus, acceperunt partem suam trans Jordanem contra Jericho ad orientalem plagam. ¹⁶ Et ait Dominus ad Moysen: ¹⁷ Hæc sunt nomina virorum qui terram vobis dividant, Eleazar sacerdos, et Josue filius Nun, ¹⁸ et singuli principes de tribubus singulis, ¹⁹ quorum ista sunt vocabula. De tribu Juda, Caleb filius Jephone. ²⁰ De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud. ²¹ De tribu Benjamin, Elidad filius Chaselon. ²² De tribu filiorum Dan, Bocci filius Jogli. ²³ Filiorum Joseph de tribu Manasse, Hanniel filius Ephod. ²⁴ De tribu Ephraim, Camuel filius Sephthan. ²⁵ De tribu Zabulon, Elisaphan filius Pharnach. ²⁶ De tribu Issachar, dux Phaltiel filius Ozan. ²⁷ De tribu Aser, Ahiud filius Salomi. ²⁸ De tribu Nephthali, Phedaël filius Ammiud. ²⁹ Hi sunt, quibus præcepit Dominus ut dividerent filiis Israël terram Chanaan.

sed in virtute Israël, quæ a Deo per Scripturas docetur, et per fidem apostolicam et evangelicam traditur. ORIG. Ratio quoque tribuum distinctio ordinum, etc., usque ad ut possit ad Israëliticum numerum pertinere.

³⁶⁶ + **34.7 Ad septentrionalem**, etc. Dicunt Hebræi septentrionalem plagam incipere a mari magno quod Palæstinæ, Phœnicis et Syriæ quæ appellatur Coele Ciliciæque prætendit littoribus, et per Ægyptum tendit ad Libyam. Quod autem dicitur, pervenientes usque ad montem altissimum, autumant significari montem Armanum, vel Taurum, quod verius videtur.

³⁶⁷ + **34.9 Ibuntque confinia**, etc. A fine septentrionalis plagæ, id est atrio Hena, tendunt fines usque ad Sephama, quam Hebræi Aphamiam vocant, et de Aphamia descendunt in Reblatha, quæ est Antiochia Syriæ. Unde addit, contra fontem, quem perspicuum est esse Danem, de quo Antiochia abundantissimis fruitur aquis.

³⁶⁸ + **34.13 Hæc erit terra**, etc. ORIG. In priori divisione trans Jordanem per Moysen duabus tribubus Ruben et Gad, et dimidiæ tribu Manasse terra divisa est, etc., usque ad et ipsis mœnibus juncta segregantur. ID. Videtur quoque quibusdam, etc., usque ad Hi sunt vere sacris numeris apud Deum numerati, imo quorum omnes numerati sunt capilli Matth. 10..

35Hæc quoque locutus est Dominus ad Moysen in campos tribus Moab supra Jordanem, contra Jericho: ² Præcipe filiis Israël ut dent Levitis de possessionibus suis ³ urbes ad habitandum, et suburbana earum per circuitum: ut ipsi in oppidis maneant, et suburbana sint pecoribus ac jumentis: ⁴ quæ a muris civitatum forinsecus, per circuitum, mille passuum spatio tendentur. ⁵ Contra orientem duo millia erunt cubiti, et contra meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod respicit ad occidentem, eadem mensura erit, et septentrionalis plaga æquali termino finietur, eruntque urbes in medio, et foris suburbana. ⁶ De ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitur, sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: et exceptis his, alia quadraginta duo oppida, ⁷ id est, simul quadraginta octo cum suburbanis suis. ⁸ Ipsæque urbes, quæ dabuntur de possessionibus filiorum Israël, ab his qui plus habent, plures auferentur: et qui minus, pauciores: singuli juxta mensuram hæreditatis suæ dabunt oppida Levitis. ⁹ Ait Dominus ad Moysen: ¹⁰ Loquere filiis Israël, et dices ad eos: Quando transgressi fueritis Jordanem in terram Chanaan, ¹¹ decernite quæ urbes esse debeant in præsidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem fuderint: ³⁶⁹ ¹² in quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, et causa illius judicetur. ¹³ De ipsis autem urbibus, quæ ad fugitivorum subsidia separantur, ¹⁴ tres erunt trans Jordanem, et tres in terra Chanaan, ¹⁵ tam filiis Israël quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. ¹⁶ Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, et ipse morietur. ³⁷⁰ ¹⁷ Si lapidem jecerit, et ictus occubuerit, similiter punietur. ¹⁸ Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. ¹⁹ Propinquus occisi, homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum, interficiet. ²⁰ Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per insidias: ²¹ aut cum esset inimicus, manu percusserit, et ille mortuus fuerit: percussor homicidii reus erit: cognatus occisi statim ut invenerit eum, jugulabit. ²² Quod si fortuito, et absque odio ²³ et inimicitiiis quidquam horum fecerit, ²⁴ et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis quæstio ventilata: ²⁵ liberabitur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in urbem, ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur. ²⁶ Si interfector extra fines urbium, quæ exulibus deputatæ sunt, ²⁷ fuerit inventus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis: absque noxa erit qui eum occiderit. ²⁸ Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe

³⁶⁹ + **35.11 Decernite quæ urbes.** AUG., quæst. 64 in Num. Quid est quod ait, etc., usque ad si manifestum factum fuerit in judicio, quod nolens occiderit. RAB. in Num. Si forte pro conscientia peccatorum civitates terræ promissionis, etc., usque ad quia Sichem ab alienigenis comparata est centum agnis.

³⁷⁰ + **35.16 Reus,** id est æternæ morti obnoxius; unde, Si quis scandalizaverit unum ex pusillis istis qui in me credunt, etc. Matth. 18.. Et alibi: Omnis qui oderit fratrem suum, homicida est, nec habet vitam æternam I Joan. 3. Hic secundum Exodum ab altari jubetur avelli Exod. 21., quia indignus sacramentis Dominicis a participatione sacri altaris removetur, nec revocatur ad veniam nisi per condignam pœnitentiam.

residere. Postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam.

³⁷¹ ²⁹ Hæc sempiterna erunt, et legitima in cunctis habitationibus vestris.

³⁰ Homicida sub testibus punietur: ad unius testimonium nullus condemnabitur. ³¹ Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. ³² Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt, ³³ ne polluatiss terram habitationis vestræ, quæ insontium cruore maculatur: nec aliter expiari potest, nisi per ejus sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit. ³⁴ Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israël.

³⁶ Accesserunt autem et principes familiarum Galaad filii Machir filii Manasse, de stirpe filiorum Joseph: locutique sunt Moysi coram principibus Israël, atque dixerunt: ² Tibi domino nostro præcepit Dominus ut terram sorte divideres filiis Israël, et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri: ³ quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, et translata ad aliam tribum, de nostra hæreditate minuetur. ⁴ Atque ita fiet, ut cum jubilæus, id est, quinquagesimus annus remissionis advenerit, confundatur sortium distributio, et aliorum possessio ad alios transeat. ⁵ Respondit Moyses filiis Israël, et Domino præcipiente ait: Recte tribus filiorum Joseph locuta est. ⁶ Et hæc lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: nubant quibus volunt, tantum ut suæ tribus hominibus: ⁷ ne commisceatur possessio filiorum Israël de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua: ⁸ et cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient: ut hæreditas permaneat in familiis, ⁹ nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant ¹⁰ ut a Domino separatæ sunt. Feceruntque filiæ Salphaad ut fuerat imperatum: ¹¹ et nupserunt Maala, et Thersa, et Hegla, et Melcha, et Noa, filiis patris sui ¹² de familia Manasse, qui fuit filius Joseph: et possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu et familia patris earum. ¹³ Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israël, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

³⁷¹ + **35.28 Postquam autem ille obierit.** GREG., homil. 6 in Ezech. Post mortem summi pontificis, homicida jubetur reverti in terram suam, quia humanum genus peccando sibi mortem intulit post mortem veri sacerdotis, id est Christi, absolutionem reatus accepit.